






# **Scentralizowana Krajowa Ocena Ryzyka Dla Polski**

FSC-CNRA-PL V1-0 PL

<b>Tytuł:</b>	Scentralizowana Krajowa Ocena Ryzyka Dla Polski
<b>Kod referencyjny dokumentu:</b>	FSC-CNRA-PL V1-0 PL
<b>Ciało zatwierdzające:</b>	FSC International Center: Policy and Standards Unit
<b>Data zatwierdzenia:</b>	XX MONTH 201X
<b>W celu uzyskania komentarza skontaktować się z:</b>	FSC International Center - Policy and Standards Unit - Charles-de-Gaulle-Str. 5 53113 Bonn, Germany
	 +49-(0)228-36766-0  +49-(0)228-36766-30  <a href="mailto:policy.standards@fsc.org">policy.standards@fsc.org</a>
<p>© 2017 Forest Stewardship Council, A.C. Wszystkie prawa zastrzeżone.</p> <p>Żadna część niniejszej publikacji nie może być powielana ani kopiowana w żadnej formie i pod żadną postacią (graficznie, elektronicznie, mechanicznie, w tym przez wykonanie kserokopii, nagrań, nagrań dźwiękowych lub systemów odzyskiwania informacji) bez pisemnej zgody wydawcy.</p> <p>Wydrukowane kopie tego dokumentu mają jedynie charakter referencyjny. Proszę, skieruj się do kopii elektronicznej dokumentu na stronie Forest Stewardship Council (<a href="http://ic.fsc.org">ic.fsc.org</a>), aby mieć pewność, że odnosisz się do najnowszej wersji dokumentu.</p> <p><b>Tłumaczenie na język polski, zrealizowane staraniem krajowych reprezentantów FSC International w Polsce, służy jedynie celom informacyjnym i nie zastępuje oryginału.</b></p>	

Forest Stewardship Council® (FSC) jest niezależną pozarządową organizacją non-profit ustanowioną, aby wspierać ekonomicznie uzasadnione zarządzanie światowymi zasobami leśnymi z uwzględnieniem ochrony środowiska i korzyści społecznych.

Wizją FSC jest takie korzystanie ze światowych zasobów leśnych, które przestrzega praw i zaspokaja potrzeby społeczne, ekologiczne i ekonomiczne obecnych pokoleń bez poświęcania praw i potrzeb kolejnych pokoleń.

## Spis treści

Ocena ryzyka sporządzona dla Polski .....	4
Oznaczenie ryzyka w sfinalizowanej ocenie ryzyka dla Polski .....	5
Drewno kontrolowane kategoria 2: Pozyskiwanie drewna z naruszeniem praw zwyczajowych i praw człowieka .....	7
Ocena ryzyka .....	7
Zalecane środki kontrolne .....	8
Szczegółowa analiza .....	8
Drewno kontrolowane kategoria 3: Drewno pozyskane z lasów, których szczególna wartość ochronna jest zagrożona w wyniku prowadzonej gospodarki leśnej. ....	38
Przegląd .....	38
Eksperti, którzy wzięli udział w konsultacjach .....	43
Strony zainteresowane które brały udział w konsultacjach .....	44
Ocena ryzyka .....	45
Zalecane środki kontrolne .....	78
Źródła informacji .....	79
Lista dodatkowych źródeł informacji, konsultacji, dokumentów, prezentacji stron zainteresowanych .....	85
Drewno kontrolowane kategoria 4: Drewno pozyskane z terenów przekształconych lasów naturalnych odmianami drzew modyfikowanych genetycznie. ....	88
Ocena ryzyka .....	88
Rekomendowane środki kontrolne .....	89

## Ocena ryzyka sporządzona dla Polski

Kategorie drewna kontrolowanego		Czy ukończono proces oceny ryzyka?
1	Drewno pozyskane nielegalnie	Kategoria zatwierdzona. Nie uwzględniono w niniejszym dokumencie.
2	Drewno pozyskane z naruszeniem praw zwyczajowych i praw człowieka	TAK
3	Drewno pozyskane z lasów, których wysoka wartość przyrodnicza jest zagrożona w wyniku prowadzonej gospodarki leśnej	TAK
4	Drewno pozyskane z terenów lasów przekształconych w plantacje lub użytki nieleśne	TAK
5	Drewno pozyskane z obszarów, gdzie nasadzenia wykonywane są odmianami drzew modyfikowanych genetycznie.	Kategoria zatwierdzona. Nie uwzględniono w niniejszym dokumencie.

## Oznaczenie ryzyka w sfinalizowanej ocenie ryzyka dla Polski

Wskaźnik	Oznaczenie ryzyka (w tym także skala funkcjonalna, o ile jest to uzasadnione)
Drewno kontrolowane kategoria 1: Drewno pozyskiwane nielegalnie	
1.1	
1.2	
1.3	
1.4	
1.5	
1.6	
1.7	
1.8	
1.9	
1.10	
1.11	
1.12	
1.13	
1.14	
1.15	
1.16	
1.17	
1.18	
1.19	
1.20	
1.21	
Drewno kontrolowane kategoria 2: Pozyskiwanie drewna z naruszeniem praw zwyczajowych i praw człowieka	
2.1	Niskie ryzyko
2.2	Określone ryzyko naruszenia prawa do wolności zgromadzeń, prawa do rokowań zbiorowych, ryzyko dyskryminacji kobiet i ludności romskiej na rynku pracy
2.3	Niskie ryzyko
Drewno kontrolowane kategoria 3: Drewno z lasów o szczególnej wartości ochronnej zagrożonych przez sposób zarządzania	
3.0	Niskie ryzyko
3.1	Określone ryzyko dla nadleśnictw RDLP Białystok: Browsk, Hajnówka, Białowieża, oraz dla nadleśnictw RDLP Krosno: Bircza, Ustrzyki Dolne, Lesko, Komańcza, Baligród, Cisna, Lutowiska, Stuposiany
3.2	Określone ryzyko dla nadleśnictw RDLP Krosno: Bircza, Ustrzyki Dolne, Lesko, Komańcza, Baligród, Cisna, Lutowiska, Stuposiany

3.3	Określone ryzyko dla nadleśnictw RDLP Białystok: Browsek, Hajnówka, Białowieża
3.4	Niskie ryzyko
3.5	Niskie ryzyko
3.6	Niskie ryzyko
Drewno kontrolowane kategoria 4: Drewno pozyskane z terenów lasów przekształconych w plantacje lub użytki nieleśne	
4.1	Nieokreślone ryzyko
Drewno kontrolowane kategoria 5: Drewno pozyskane z obszarów, gdzie nasadzenia wykonywane są odmianami drzew modyfikowanych genetycznie.	
5.1	

## Ocena ryzyka

Drewno kontrolowane kategoria 2: Pozyskiwanie drewna z naruszeniem praw zwyczajowych i praw człowieka.

### Ocena ryzyka

Wskaźnik	Źródło informacji	Skala funkcjonalna	Wyznaczenie i określenie ryzyka
2.1. Sektor leśny nie jest związany z konfliktem zbrojnym, w tym także konfliktem, który zagraża bezpieczeństwu na poziomie krajowym lub lokalnym i/lub związanym z kontrolą wojskową.	Bardziej szczegółowa analiza – patrz niżej.	Kraj	„Niskie ryzyko”  Zastosowano następujące progi niskiego ryzyka: (1) Oceniany obszar nie jest źródłem drewna pozyskiwanego przez grupy zbrojne (ang. conflict timber); ORAZ (2) Kraj nie jest objęty zakazem eksportu drewna nałożonym przez Radę Bezpieczeństwa ONZ; ORAZ (3) Kraj nie jest objęty żadnym innym międzynarodowym zakazem eksportu drewna; ORAZ (4) Działania na terenie objętym oceną nie są związane z drewna/handlem drewnem pozyskiwanym przez grupy zbrojne; ORAZ (5) Inne dostępne dowody nie podważają określenia poziomu ryzyka jako „niskie ryzyko”.
2.2. Respektowane są prawa pracownicze, w tym określone w Deklaracji Międzynarodowej Organizacji Pracy (ILO, International Labor Office) dotyczącej podstawowych zasad i praw w pracy.	Bardziej szczegółowa analiza – patrz niżej.	Kraj	Określone ryzyko naruszenia prawa do wolności zgromadzeń, prawa do rokowań zbiorowych, ryzyko dyskryminacji kobiet i ludności romskiej na rynku pracy.  Zastosowano następujące progi określonego ryzyka: (14) Legislacja mająca zastosowanie na terenie podlegającym ocenie jest sprzeczna z wymogiem/wymogami wskaźnika; ORAZ (15) Są istotne dowody zakrojonego na szeroką skalę naruszania kluczowych przepisów określonych w Deklaracji Międzynarodowej Organizacji Pracy dotyczącej podstawowych zasad i praw w pracy.  Niskie ryzyko pracy przymusowej i pracy dzieci.  Zastosowano następujące progi niskiego ryzyka dotyczące pracy przymusowej i pracy dzieci: (10) Legislacja mająca zastosowanie na terenie podlegającym ocenie obejmuje przepisy kluczowe uznane w Deklaracji Międzynarodowej Organizacji Pracy (ILO)

			dotyczącej podstawowych zasad i praw w pracy (za które uznaje się: prawo do wolności zgromadzeń; prawo do swobodnego zrzeszania się; wyeliminowanie pracy przymusowej i obowiązkowej; eliminację dyskryminacji w zakresie zatrudnienia i wykonywania zawodu; skuteczne zniesienie pracy dzieci) ORAZ ocena ryzyka dla znaczących wskaźników kategorii 1 potwierdza wdrożenie odnośnych przepisów („niskie ryzyko”); LUB 11
2.3. Zachowane są prawa ludów tubylczych i tradycyjnych.	Bardziej szczegółowa analiza – patrz niżej.	Kraj	„Niskie ryzyko”  Zastosowano następujące progi niskiego ryzyka: (16) Nie ma dowodów, na podstawie których można wysunąć wniosek o obecności ludów tubylczych i tradycyjnych na terenie objętym oceną;  (21) Inne dostępne dowody nie podważają oznaczenia poziomu ryzyka jako „niskie ryzyko”.

### Zalecane środki kontrolne

Wskaźnik	Zalecane środki kontrolne
2.1	-
2.2	Środki kontrolne powinny być oparte na wyraźnych dowodach, że organizacja ma wdrożone przepisy gwarantujące podstawowe prawa pracownicze.
2.3	-

### Szczegółowa analiza

Źródło informacji	Dowody	Skala oceny ryzyka	Wskazanie ryzyka <sup>1</sup>
<b>Kontekst</b> (Podane poniżej wskaźniki ułatwiają wpisanie informacji z innych źródeł w stosowny kontekst.) <ul style="list-style-type: none"> <li>Szukanie danych dotyczących: poziomu korupcji, ładu administracyjno-regulacyjnego, niestabilności państwa, wolności prasy, wolności słowa, praw człowieka, konfliktów zbrojnych lub z użyciem przemocy przez państwo lub w państwie itd.</li> </ul>			
World Bank: Worldwide Governance Indicators ( pol. Wskaźniki dobrego rządzenia) – zestawienie dostarcza informacji o sposobie rządzenia w ujęciu indywidualnym i zbiorczym dla 215 krajów (ostatni za okres 2004–2014),	<a href="http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#reports">http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#reports</a> (kliknij w zakładkę i wybierz kraj) W 2014 roku (ostatni udostępniony rok) ocena Polski w skali procentowej, na tle wszystkich krajów, we wszystkich sześciu aspektach oscylowała między	Kraj	

<sup>1</sup> Wskazanie ryzyka jest przewidziane dla każdego analizowanego źródła, z wyjątkiem części pierwszej, która odnosi się do ogólnego kontekstu danego kraju, ponieważ nie jest to wskaźnik zagrożenia. Łączna ocena ryzyka dla każdego wskaźnika została umieszczona w rzędzie wraz z wnioskiem wynikającym z każdego wskaźnika ryzyka, wyciągniętym na podstawie wszystkich przeanalizowanych źródeł i dowodów.



w sześciu aspektach rządzenia: głos i odpowiedzialność; stabilność polityczna i brak przemocy, efektywność rządów, jakość regulacyjna, rządy prawa, ograniczenie korupcji. <a href="http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#home">http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#home</a>	70,67 (kontrola korupcji) a 81,77 punktami (głos i odpowiedzialność). Zakres ocen waha się od 0 – najniższa ocena, do 100 – najwyższa ocena. Wyższe wartości ocen odpowiadają lepszym wynikom.		
World Bank Harmonized List of Fragile Situations (pol. Zharmonizowany wykaz niestabilnych sytuacji):	<a href="http://siteresources.worldbank.org/EXTLICUS/Resources/511777-1269623894864/FY15FragileSituationList.pdf">http://siteresources.worldbank.org/EXTLICUS/Resources/511777-1269623894864/FY15FragileSituationList.pdf</a> Polska nie figuruje na tej liście	Kraj	
Committee to Protect Journalists (pol. Komitet Ochrony Dziennikarzy); Impunity Index (pol. Indeks bezkarności). Zestawienie prowadzone przez Komitet Ochrony Dziennikarzy jest tworzone na podstawie danych dotyczących ilości niewyjaśnionych morderstw dziennikarzy w danym kraju, w przeliczeniu na procent jego populacji. Na potrzeby wyliczeń, Komitet Ochrony Dziennikarzy zbadał przypadki morderstw dziennikarzy, które miały miejsce w okresie od 1 stycznia 2004 roku do 31 grudnia 2013 roku i pozostały w tym okresie nierozwiązane. Na liście ujęte są tylko kraje z pięcioma lub więcej nierozwiązanymi przypadkami morderstw.	<a href="https://cpj.org/reports/2015/10/impunity-index-getting-away-with-murder.php">https://cpj.org/reports/2015/10/impunity-index-getting-away-with-murder.php</a> Polska nie figuruje na tej liście	Kraj	
Human Rights Watch: <a href="http://www.hrw.org">http://www.hrw.org</a>	<a href="https://www.hrw.org/sites/default/files/world_report_download/wr2016_web.pdf">https://www.hrw.org/sites/default/files/world_report_download/wr2016_web.pdf</a> <i>Human Rights Watch World Report 2016</i>  Nie ma poświęconego Polsce rozdziału w dokumencie World Report 2016 przygotowanym przez Human Rights Watch. Rozdział poświęcony Unii Europejskiej zawiera paragraf poświęcony Polsce.  „Nie ma dużego postępu w sprawie wieloletniego dochodzenia karnego prokuratury apelacyjnej w Krakowie, dotyczącego tajnego programu przetrzymywania i przesłuchań CIA. [...] W maju prokurator generalny opublikował raport dotyczący przestępstw na tle rasistowskim i ksenofobicznym. Pomimo znacznego wzrostu ilości zgłaszanych przypadków, ilość wyroków skazujących pozostaje mała. W czerwcu Europejska Komisja przeciwko Rasizmowi i Nietolerancji ponagliła Polskę do podjęcia dalszych działań dotyczących przestępstw na tle rasowym, mowy nienawiści i dyskryminacji ze względu na orientację seksualną i tożsamość płciową. Projekt ustawy o wprowadzeniu związków partnerskich został ponownie odrzucony przez sejm w sierpniu. Dostęp do praw zdrowia reprodukcyjnego i seksualnego jest ograniczany, z ograniczonym dostępem do legalnej aborcji i kompleksowej edukacji seksualnej. [...] W październiku parlament nie odrzucił prezydenckiego weta ustawy, która w sposób znaczący poprawiłaby proces prawnego uznawania osób transseksualnych. [...]”	Kraj	

	Przemoc wobec kobiet nadal pozostaje poważnym problemem, a wciąż zaniżona sprawozdawczość przypadków przemocy ogranicza dostęp osobom doświadczającym przemocy do wymiaru sprawiedliwości i usług."		
US AID: <a href="http://www.usaid.gov">www.usaid.gov</a> Wyszukanie na stronie przy parametrach zapytania [kraj]+ 'prawa człowieka'.	Nie znaleziono informacji o szczególnym ryzyku po wpisaniu parametrów wyszukiwania Polska+ 'prawa człowieka'.	Kraj	
Global Witness: <a href="http://www.globalwitness.org">www.globalwitness.org</a> Wyszukanie na stronie przy parametrach zapytania [kraj]+ 'prawa człowieka'.	Nie znaleziono informacji o szczególnym ryzyku po wpisaniu parametrów wyszukiwania Polska+ 'prawa człowieka'.	Kraj	
<a href="http://www.panda.org/about_our_earth/about_forests/deforestation/forest_illegal_logging/">http://www.panda.org/about_our_earth/about_forests/deforestation/forest_illegal_logging/</a>	<a href="http://www.panda.org/_core/general.cfc?method=getOriginalImage&amp;ulmgID=%26%2AR%5C%27%21%3EW5%0A">http://www.panda.org/_core/general.cfc?method=getOriginalImage&amp;ulmgID=%26%2AR%5C%27%21%3EW5%0A</a> Polska nie została umieszczona na mapie krajów z wyższymi wskaźnikami nielegalnego wycięcia drzew. <a href="http://indicators.chathamhouse.org/sites/files/reports/Tackling%20Illegal%20Logging%20and%20Related%20Trade_0.pdf">http://indicators.chathamhouse.org/sites/files/reports/Tackling%20Illegal%20Logging%20and%20Related%20Trade_0.pdf</a>  "W dokumencie WWF EU Government Barometer oceniono trzy aspekty implementacji EUTR (rozporządzenie UE w sprawie drewna, Timber Regulation,): czy rządy wdrożyły odpowiednie ramy prawne dla zaimplementowania regulacji; ilość przeznaczonych środków i zakres podjętych działań w celu wdrożenia i stopień współpracy zarówno pomiędzy rządowymi agencjami jak i krajami. W każdym z powyższych trzech aspektów przyznano krajom punktację 0 (za niewdrożenie), 1 (za częściowe wdrożenie) lub 2 (za pełne wdrożenie), czyli maksymalna ocena wynosi 6 punktów. Polska uzyskała ocenę: 1 (patrz: str.44)."	Kraj	
Chatham House Illegal Logging Indicators (pol. Wskaźniki nielegalnej wycinki drzew), karta raportowa kraju: <a href="http://www.illegal-logging.info">http://www.illegal-logging.info</a>	To źródło nie zawiera informacji, które mogłyby wskazywać na istnienie szczególnego ryzyka.	Kraj	
Transparency International Corruption Perceptions Index (pol. Indeks percepcji korupcji)	<a href="https://www.transparency.org/cpi2014/results">https://www.transparency.org/cpi2014/results</a>  W 2014 roku Polska uzyskała wynik 61 punktów w zestawieniu Transparency International Corruption Perceptions Index, punktacja przyznawana w skali od 0 (bardzo skorumpowany) do 100 (bardzo czysty). Polska jest sklasyfikowana na 35 pozycji spośród 175 krajów, gdzie kraj na 1 miejscu listy ma najniższy poziom korupcji.	Kraj	
Amnesty International Annual Report: (pol. Raport roczny organizacji Amnesty International) Stan przestrzegania praw człowieka na świecie – informacja o kluczowych kwestiach praw człowieka, w tym: prawa do swobodnego wyrażania opinii, międzynarodowej sprawiedliwości, odpowiedzialności korporacyjnej, kary śmierci i praw reprodukcyjnych.	<a href="https://www.amnesty.org/en/documents/pol10/2552/2016/en/">https://www.amnesty.org/en/documents/pol10/2552/2016/en/</a> <i>State of the Human Rights Report 2015/16 (pol. Raport o stanie przestrzegania praw człowieka 2015/2016)</i> „Parlament nie zmienił ustawodawstwa w zakresie przestępstw z nienawiści. Rząd zgodził się na relokację około 5000 uchodźców z Włoch i Grecji, co odbyło się w klimacie nietolerancji i dyskryminujących wypowiedzi	Kraj	

	<p>podsyconych przez urzędników państwowych. Krajowe śledztwo w sprawie współpracy z CIA i tajnych więzień nadal było w toku.</p> <p>W listopadzie Rzecznik Praw Obywatelskich, krajowe organizacje pozarządowe, Krajowa Rada Sądownictwa i inne organy wyraziły swoje <b>zaniepokoienie w kwestii poszanowania praworządności</b>. Obawy dotyczyły wyrażonej przez Prezydenta odmowy przyjęcia ślubowania od 5 sędziów Trybunału Konstytucyjnego wybranych podczas poprzedniej kadencji Sejmu oraz do nowelizacji ustawy o Trybunale Konstytucyjnym, którą przyjął nowy parlament. [...] Nowa ustawa medialna, która daje rządowi bezpośrednią kontrolę nad stanowiskami zarządczymi w publicznych mediach była szeroko krytykowana. Parlament przyjął szereg ustaw bez konsultacji i publicznej debaty</p> <p>22 lipca <b>10 Romów i Romek, w tym dzieci, zostało przymusowo wysiedlonych</b> z nieformalnego miejsca zamieszkania we Wrocławiu. Nie zostali powiadomieni o wysiedleniu, a ich własność została zniszczona pod ich nieobecność. (str. 296)</p> <p>W kwietniu <b>Polska ratyfikowała Konwencję Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej</b>. Jednak do końca roku władze <b>nie przedstawiły spójnego planu wdrożenia konwencji</b>." (str. 296-297).</p>		
<p>Freedom House <a href="http://www.freedomhouse.org/">http://www.freedomhouse.org/</a></p>	<p><a href="https://freedomhouse.org/report/freedom-world/freedom-world-2016">https://freedomhouse.org/report/freedom-world/freedom-world-2016</a> Status Polski w zestawieniu <b>Freedom in the World 2015 Index</b> (pol. Indeks wolności na świecie 2015) jest „<b>wolna</b>”.</p> <p><a href="https://freedomhouse.org/report/freedom-net/freedom-net-2015">https://freedomhouse.org/report/freedom-net/freedom-net-2015</a> Status Polski w zestawieniu <b>Freedom on the Net 2015 Index</b> (pol. Indeks wolności w sieci 2015) jest „<b>brak danych</b>”.</p> <p><a href="https://freedomhouse.org/report/freedom-press/freedom-press-2016">https://freedomhouse.org/report/freedom-press/freedom-press-2016</a> Status Polski w zestawieniu <b>Freedom of the Press 2016 Index</b> (pol. Indeks wolności prasy 2015) jest „<b>wolna</b>”.</p>	Kraj	
<p>Reporters without Borders (pol. Reporterzy bez Granic): Press Freedom Index (pol. Indeks wolności prasy) Gdzie kraj sklasyfikowany na 1 miejscu ma największą wolność prasy. <a href="https://rsf.org/en/ranking">https://rsf.org/en/ranking</a></p>	<p><a href="https://rsf.org/en/ranking">https://rsf.org/en/ranking</a> <i>2016 World Press Freedom Index (pol. Światowy indeks wolności prasy 2016)</i> <b>Polska</b> z wynikiem 23,89 sklasyfikowana jest na 47 miejscu pośród 180 krajów ocenianych w zestawieniu Światowy indeks wolności prasy 2016.</p>	Kraj	
<p>Fund for Peace (pol. Fundusz na rzecz Pokoju) – Fragile States Index (pol. Indeks państw niestabilnych) – Fundusz na rzecz Pokoju jest organizacją badawczą i edukacyjną o charakterze non-profit z siedzibą w Stanach Zjednoczonych. Działa ona na rzecz promowania bezpieczeństwa i</p>	<p><a href="http://fsi.fundforpeace.org/">http://fsi.fundforpeace.org/</a> <i>Fragile States Index 2016</i> <b>Polska</b> sklasyfikowana jest na 152 pozycji spośród 176 państw w zestawieniu Fragile States Index. (Na miejscu 1 sklasyfikowane jest państwo najbardziej</p>	Kraj	

zapobiegania konfliktom z użyciem przemocy. Fragile States Index jest rankingiem rocznym, pierwszy raz opublikowanym w 2005 roku pod nazwą Failed States Index, (pol. Indeks państw upadłych), oceniającym 177 państw w oparciu o poziom ich stabilności i zdolności. <a href="http://fsi.fundforpeace.org/">http://fsi.fundforpeace.org/</a>	niestabilne.) To klasyfikuje Polskę w kategorii „bardziej stabilne” (pomiędzy „stabilne” i „bardzo stabilne”).		
The Global Peace Index (pol. Światowy indeks pokoju). Opublikowany przez Institute for Economics & Peace (pol. Instytut Ekonomii i Pokoju). Indeks ten jest głównym miernikiem pokoju w państwie. Szereguje 162 krajów według braku przemocy. Składa się z 23 wskaźników: od poziomu wydatków na wojsko do relacji z państwami sąsiedzkimi i poziomem poszanowania praw człowieka. Źródło: The Guardian: <a href="http://economicsandpeace.org/research/iep-indices-data/global-peace-index">http://economicsandpeace.org/research/iep-indices-data/global-peace-index</a>	<a href="http://economicsandpeace.org/wp-content/uploads/2016/06/GPI-2016-Report_2.pdf">http://economicsandpeace.org/wp-content/uploads/2016/06/GPI-2016-Report_2.pdf</a> <i>2016 Global Peace Index</i> Stan pokoju w Polsce oznaczono jako „wysoki”, klasyfikując Polskę na 22 miejscu pośród 163 krajów.	Kraj	
<b>Dodatkowe źródło informacji:</b> (Źródła te zostały znalezione częściowo przy wykorzystaniu wyszukiwarki Google, stosując zapytanie '[kraj]', 'drewno', 'nielegalna wycinka drzew').	<b>Dowody</b>	<b>Skala oceny ryzyka</b>	<b>Wskazanie ryzyka</b>
	<a href="http://www.clientearth.org/commission-opens-infringement-illegal-logging-polish-forest/">http://www.clientearth.org/commission-opens-infringement-illegal-logging-polish-forest/</a> <i>Komisja podejmuje działania w związku z nielegalnym wyrębem drzew w polskich lasach.</i> 16 czerwca 2016 „Komisja Europejska rozpoczęła postępowanie wobec polskiego rządu w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego, w związku z nielegalnymi planami wycinki drzew w Puszczy Białowieskiej. Polskie Ministerstwo Środowiska ma 1 miesiąc na odpowiedź. Sprawa może zakończyć się przed Europejskim Trybunałem Sprawiedliwości ustanowieniem dużych kar grzywny. Agata Szafraniuk, prawnik organizacji ClientEarth, stwierdziła: „Rozpoczęcie postępowania sądowego pokazuje, że Komisja Europejska zgadza się ze stwierdzeniem, że polski rząd naruszył prawo, kiedy zdecydował się na zwiększenie wycinki drzew w Puszczy Białowieskiej. Stoi to w sprzeczności z twierdzeniami rządu, jakoby Komisja Europejska popierała wycinkę.” Postępowanie sądowe oparte jest na możliwym naruszeniu dyrektywy ptasiej i siedliskowej oraz przepisów Unii Europejskiej w zakresie ochrony środowiska, które chronią najcenniejsze naturalne obszary w Europie. ClientEarth i sześć innych grup prowadzących kampanie złożyły do Komisji skargę dotyczącą naruszenia prawa po tym, jak wniesione przez nie zastrzeżenia zostały zignorowane przez polski rząd. Większość polskich naukowców jest zgodna, że wycinka większej ilości drzew nie chroni Puszczy		

	<p>Białowieskiej, która jest ostatnim w Europie lasem pierwotnym i znajduje się na Liście światowego dziedzictwa UNESCO.</p> <p>Komisja rozpoczęła postępowanie po inspekcji w Puszczy Białowieskiej oraz po przeanalizowaniu dokumentów dostarczonych przez polskie Ministerstwo Środowiska i organizacje prowadzące działania na rzecz ochrony środowiska. Przedstawiciele Komisji wizytowali Puszcę Białowieską w ostatni piątek, gdzie spotkali się z przedstawicielami ministerstwa, leśnikami i obrońcami puszczy. Wizyta taka nie jest standardowym działaniem Komisji, dlatego też wskazuje ona na poważne zaangażowanie Komisji w sprawę wycinki.</p> <p><b>Postępowanie poprzedzające wniesienie skargi rozpoczęło się dzisiaj, kiedy Komisja wezwała polskie Ministerstwo Środowiska do zaprzestania nielegalnego wyrębu drzew. Jeśli Polska się nie zastosuje, to Komisja rozpocznie postępowanie wnioskując, aby sędziowie Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości orzekli o naruszeniu prawa.</b></p>		
<p>Z dokumentu Controlled Wood National Risk Assessment (pol. Krajowa ocena ryzyka dla drewna kontrolowanego) Informacje o nielegalnym wyrębie drzew FSC-CW-NRA-PL CONTROLLED WOOD NATIONAL RISK ASSESSMENT FOR POLAND - 2013</p>	<p><b>„1.3. Jest mało, bądź w ogóle nie ma dowodów czy doniesień o nielegalnym pozyskiwaniu drewna w rejonie pochodzenia.</b> <i>Ocena zgodności z wymaganiami wskaźnika na poziomie całego terytorium Polski:</i></p> <p>W Polsce okazjonalnie zdarzają się przypadki nielegalnego pozyskiwania drewna, np. drobna kradzież drewna z lasów. Każdy właściciel lasu jest zobligowany do prowadzenia właściwej, zgodnej z prawem gospodarki leśnej. Drewno jest pozyskiwane zgodnie z zatwierdzonym planem. Straż leśna została powołana do ochrony lasu przed nielegalną wycinką drzew. Współpracuje ona z policją, Inspekcją Transportu Drogowego, Strażą Graniczną, Służbami Parków Narodowych, Strażnikami Łowieckimi. Istnieją raporty dotyczące nielegalnej wycinki drzew sporządzone dla poszczególnych jednostek (Raport zwalczania szkodnictwa leśnego). Te statystyki wskazują, że masa skradzionego drewna równa się 0,001% całkowitej masy pozyskanego surowca. Skradziony materiał przeznaczony jest głównie na potrzeby lokalne lub ogrzewanie. Poza okazjonalnymi przypadkami rozstrzyganymi przez sąd, nie ma dowodów dotyczących skali nielegalnie pozyskiwanego drewna monitorowanego przez krajowe organizacje.</p> <p><i>Podstawowe źródła ewaluacji wymagań wskaźnika:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Patrz 1.1.</li> <li>2. Raport zwalczania szkodnictwa leśnego za 2011 rok: <a href="http://bip.lasy.gov.pl/pl/bip/px/~raport_lp_2011.pdf?page_opener=http%3A%2F%2Fbip.lasy.gov.pl%2Fpl%2Fbip%2Fraporty_i_prognozy">http://bip.lasy.gov.pl/pl/bip/px/~raport_lp_2011.pdf?page_opener=http%3A%2F%2Fbip.lasy.gov.pl%2Fpl%2Fbip%2Fraporty_i_prognozy</a>;</li> </ol> <p>Ocena ryzyka: Niskie</p> <p><b>Uzasadnienie:</b> Opinie uzyskane podczas konsultacji wskazały na przypadki nielegalnej wycinki drzew na terenie Puszczy Białowieskiej, nadleśnictw Browsk i Hajnówka (wschodnia część Polski), ze względu na niezatwierdzenie planu urządzenia lasu dla tych jednostek. W trakcie opracowywania</p>		

	niniejszego dokumentu plan urządzenia lasu dla tego regionu został zatwierdzony."		
<b>Wnioski w kontekście kraju:</b> Polska, jako państwo członkowskie UE, uzyskała wysokie oceny niemal we wszystkich, analizowanych w tym kontekście, wskaźnikach, takich jak: stabilność, pokój, wolność, ład administracyjno-regulacyjny. Tym samym Polska uważana jest za kraj „bardziej stabilny”. Zgłaszane są niektóre kwestie praw człowieka, w tym przestępstwa na tle rasistowskim i ksenofobicznym czy przemoc wobec kobiet. Niepokój budzi również kwestia praworządności. Nie ma dowodów, że nielegalny wyrąb drzew jest poważnym problemem w Polsce, są jednak poważne obawy dotyczące nielegalnych planów wycinki w Puszczy Białowieskiej, która jest ostatnim w Europie lasem pierwotnym i jest obiektem przyrodniczym wpisanym na listę światowego dziedzictwa UNESCO.		Kraj	
<b>Wskaźnik 2.1. Sektor leśny nie jest związany z konfliktem zbrojnym, w tym także konfliktem, który zagraża bezpieczeństwu na poziomie krajowym lub lokalnym i/lub związanym z kontrolą wojskową.</b>			
<b>Wskazówka</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Czy kraj jest objęty zakazem eksportu drewna nałożonym przez Radę Bezpieczeństwa ONZ?</li> <li>• Czy kraj jest objęty innym międzynarodowym zakazem eksportu drewna?</li> <li>• Czy są osoby lub jednostki powiązane z sektorem leśnym, którym grożą sankcje ONZ?</li> </ul>			
Kompedium list sankcji Rady Bezpieczeństwa Organizacji Narodów Zjednoczonych: <a href="http://www.un.org">www.un.org</a> Wyszukiwanie Google przy parametrach wyszukiwania: 'lista sankcji Rady Bezpieczeństwa Organizacji Narodów Zjednoczonych', dla ostatniej wersji. Lista jest regularnie uaktualniana. US AID: <a href="http://www.usaid.gov">www.usaid.gov</a>	<a href="https://scsanctions.un.org/fop/fop?xml=htdocs/resources/xml/en/consolidated.xml&amp;xslt=htdocs/resources/xsl/en/consolidated.xsl">https://scsanctions.un.org/fop/fop?xml=htdocs/resources/xml/en/consolidated.xml&amp;xslt=htdocs/resources/xsl/en/consolidated.xsl</a>  Nie ma zakazu Rady Bezpieczeństwa ONZ na eksport drewna z Polski.  Polska nie jest objęta żadnym innym międzynarodowym zakazem eksportu drewna.  Nie ma osób lub jednostek powiązanych z sektorem leśnym, którym grożą sankcje ONZ.	Kraj	Niskie ryzyko
Global Witness: <a href="http://www.globalwitness.org">www.globalwitness.org</a>			
Z dokumentu Controlled Wood National Risk Assessment FSC-CW-NRA-PL CONTROLLED WOOD NATIONAL RISK ASSESSMENT FOR POLAND – 2013	<b>2.1. Nie ma zakazu Rady Bezpieczeństwa ONZ na eksport drewna z rozpatrywanego kraju.</b> Ocena zgodności z wymaganiami wskaźnika na poziomie całego terytorium Polski: Nie ma takiego zakazu dla Polski. Podstawowe źródła ewaluacji wymagań wskaźnika: 1. RB ONZ, ONZ: <a href="http://www.un.org/esa/">http://www.un.org/esa/</a> 2. Global Witness: <a href="http://www.globalwitness.org">http://www.globalwitness.org</a> <b>Ocena ryzyka: Niskie</b>	Kraj	Niskie ryzyko
<b>Wskazówka</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Czy kraj jest źródłem drewna będącego przedmiotem handlu prowadzonego przez grupy zbrojne(ang. conflict timber)? Jeśli tak, to czy jest on prowadzony na poziomie całego kraju, czy jest ograniczony do konkretnych regionów? Jeśli tak, to których regionów to dotyczy?</li> <li>• Czy drewno jest związane z konkretnymi podmiotami? Jeśli tak, które podmioty lub jakie typy podmiotów są z tym związane?</li> </ul>			
<a href="http://www.usaid.gov">www.usaid.gov</a>  Drewno będące przedmiotem handlu prowadzonego przez grupy zbrojne jest definiowane przez US AID jako:	Nie znaleziono informacji o drewnie będącym przedmiotem handlu prowadzonego przez grupy zbrojne w Polsce.	Kraj	Niskie ryzyko



- konflikt finansowany lub subsydiowany przez pozyskiwanie i sprzedaż drewna (typ 1), - konflikt powstający, jako wynik konkurencji o drewno lub inne zasoby leśne (typ 2). Sprawdź również nakładanie się ze wskaźnikiem 2.3.			
<a href="http://www.globalwitness.org/campaigns/environment/forests">www.globalwitness.org/campaigns/environment/forests</a>	Nie znaleziono informacji o drewnie będącym przedmiotem handlu prowadzonego przez grupy zbrojne w Polsce.	Kraj	Niskie ryzyko
Human Rights Watch: <a href="http://www.hrw.org/">http://www.hrw.org/</a>	Nie znaleziono informacji o drewnie będącym przedmiotem handlu prowadzonego przez grupy zbrojne w Polsce.	Kraj	Niskie ryzyko
World Resources Institute (pol. Światowy Instytut Zasobów): Governance of Forests Initiative Indicator Framework (Version 1) (pol. ramowy wskaźnik zarządzania lasami (wersja 1)). <a href="http://pdf.wri.org/working_papers/gfi_tenure_indicators_sep09.pdf">http://pdf.wri.org/working_papers/gfi_tenure_indicators_sep09.pdf</a> Teraz: PROFOR <a href="http://www.profor.info/node/1998">http://www.profor.info/node/1998</a>	Skutkiem pracy jest publikacja: Assessing and Monitoring Forest Governance: A user's guide to a diagnostic tool (pol. Ocenianie i monitoring gospodarki leśnej: przewodnik użytkownika do narzędzia diagnostycznego) (dostępny na tej stronie) opublikowanego przez PROFOR w czerwcu 2012 r. <b>To narzędzie nie zostało jeszcze zastosowane przy ocenie Polski.</b>	Kraj	-
Amnesty International Annual Report: (pol. Raport roczny 2015/2016) Stan przestrzegania praw człowieka na świecie – informacja o kluczowych kwestiach praw człowieka, w tym: prawa do swobodnego wyrażania opinii, międzynarodowej sprawiedliwości, odpowiedzialności korporacyjnej, kary śmierci i praw reprodukcyjnych. <a href="http://www.amnesty.org">http://www.amnesty.org</a>	<a href="https://www.amnesty.org/en/documents/pol10/0001/2015/en/">https://www.amnesty.org/en/documents/pol10/0001/2015/en/</a> Nie znaleziono związanych z Polską informacji o drewnie będącym przedmiotem handlu prowadzonego przez grupy zbrojne.	Kraj	Niskie ryzyko
World Bank: Worldwide Governance Indicators (pol. Wskaźniki dobrego rządzenia) – zestawienie dostarczają informacji o sposobie rządzenia w ujęciu indywidualnym i zbiorczym dla 213 krajów (ostatni za okres 2004-2014). Biorą pod uwagę sześć aspektów rządzenia: głos i odpowiedzialność; stabilność polityczna i brak przemocy; efektywność rządów, jakość regulacyjna; rządy prawa, ograniczenie korupcji. <a href="http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#home">http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#home</a> Użycie wskaźnika „stabilność polityczna i brak przemocy” konkretnie dla wskaźnika 2.1.	W roku 2014 (ostatni dostępny rok) <b>Polska zdobyła 76,70 punktów za „polityczną stabilność i brak przemocy/terroryzmu” (zakres oceny od 0 – najniższa ocena, do 100 – najwyższa ocena, gdzie wyższa ocena odpowiada lepszemu wynikowi).</b>	Kraj	Niskie ryzyko
Greenpeace: <a href="http://www.greenpeace.org">www.greenpeace.org</a> Wyszukiwanie przy parametrach zapytania: 'conflict timber [Polska]'	Nie znaleziono informacji o drewnie pozyskiwanym przez grupy zbrojne w Polsce.	Kraj	Niskie ryzyko
CIFOR: <a href="http://www.cifor.org/">http://www.cifor.org/</a> <a href="http://www.cifor.org/publications/Corporate/FactSheet/forests_conflict.htm">http://www.cifor.org/publications/Corporate/FactSheet/forests_conflict.htm</a>	Nie znaleziono informacji o drewnie pozyskiwanym przez grupy zbrojne lub nielegalnej wycince w Polsce.	Kraj	Niskie ryzyko
Wyniki wyszukiwania dla parametrów '[Polska]' i jednego z następujących terminów lub z kombinacją terminów 'conflict timber', 'nielegalna wycinka drzew'.	Nie znaleziono innych informacji o drewnie pozyskiwanym przez grupy zbrojne w Polsce.	Kraj	Niskie ryzyko

Z dokumentu Controlled Wood National Risk Assessment FSC-CW-NRA-PL CONTROLLED WOOD NATIONAL RISK ASSESSMENT FOR POLAND – 2013	<b>2.2. Kraj lub region nie został oznaczony jako źródło drewna będącego przedmiotem handlu prowadzonego przez grupy zbrojne (na przykład US AID typ 1 drewno będące przedmiotem handlu prowadzonego przez grupy zbrojne).</b> <i>Ocena zgodności z wymaganiami wskaźnika na poziomie całego terytorium Polski:</i> Zgodnie z najnowszymi informacjami, Polska nie jest źródłem drewna będącego przedmiotem handlu prowadzonego przez grupy zbrojne. Podstawowe źródła ewaluacji wymagań wskaźnika: USAID informacje: <a href="http://www.usaid.gov">www.usaid.gov</a> . <b>Ocena ryzyka: Niskie</b>	Kraj	Niskie ryzyko
<b>Wnioski wynikające ze wskaźnika 2.1:</b> Nie znaleziono informacji dotyczących Polski, jako źródła drewna będącego przedmiotem handlu prowadzonego przez grupy zbrojne, a sektor leśny nie jest kojarzony z żadnym konfliktem zbrojnym.  <b>Zastosowano następujące progi niskiego ryzyka:</b> (1) Oceniany obszar nie jest źródłem drewna będącego przedmiotem handlu prowadzonego przez grupy zbrojne (ang. conflict timber); ORAZ (2) Kraj nie jest objęty zakazem eksportu drewna nałożonym przez Radę Bezpieczeństwa ONZ; ORAZ (3) Kraj nie jest objęty żadnym innym międzynarodowym zakazem eksportu drewna; ORAZ (4) Działania na terenie objętym oceną nie są związane z dostarczaniem drewna /handlem drewnem przez grupy zbrojne; ORAZ (5) Inne dostępne dowody nie podważają określenia poziomu ryzyka, jako "niskie ryzyko".		Kraj	Niskie ryzyko
<b>Wskaźnik 2.2. Respektowane są prawa pracownicze, w tym określone w Deklaracji dotyczącej podstawowych zasad i praw w pracy przyjętej przez Międzynarodową Organizację Pracy (ILO).</b>  <b>Wskazówka</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Czy prawa socjalne są objęte jednostronnym ustawodawstwem i egzekwowanym w danym kraju lub rejonie? (Skieruj się do kategorii 1.)</li> <li>• Czy prawa, takie jak prawo do wolności zgromadzeń i prawo do swobodnego zrzeszania się są zachowane?</li> <li>• Czy istnieją dowody potwierdzające brak pracy obowiązkowej i przymusowej?</li> <li>• Czy istnieją dowody potwierdzające brak dyskryminacji w zakresie zatrudnienia i/lub wykonywania zawodu i/lub ze względu na płeć?</li> <li>• Czy istnieją dowody potwierdzające brak pracy dzieci?</li> <li>• Czy kraj jest sygnatariuszem ważnych konwencji Międzynarodowej Organizacji Pracy?</li> <li>• Czy istnieją dowody, że wszystkie grupy (w tym kobiety) czują się odpowiednio chronione, w zakresie praw wspomnianych powyżej?</li> <li>• Czy naruszanie praw pracowniczych jest ograniczone do konkretnych sektorów?</li> </ul>			
Ogólne źródła z FSC-PRO-60-002a V1-0 EN	Znalezione informacje i określone źródła	Skala oceny ryzyka	Wskazanie ryzyka



<p>Stan ratyfikacji podstawowych konwencji Międzynarodowej Organizacji Pracy (ILO):  <a href="http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=1000:11001:0::NO:">http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=1000:11001:0::NO:</a></p> <p>C29 Konwencja o zniesieniu pracy przymusowej, 1930  C87 Konwencja dotycząca wolności związkowej i ochrony praw związkowych, 1948  C98 Konwencja w sprawie zasad prawa organizowania się i rokowań zbiorowych, 1949  C100 Konwencja dotycząca jednakowego wynagrodzenia, 1951  C105 Konwencja o zniesieniu pracy przymusowej, 1957  C111 Konwencja dotycząca dyskryminacji w zakresie zatrudnienia i wykonywania zawodu, 1958  C138 Konwencja dotycząca najniższego wieku dopuszczenia do zatrudnienia, 1973  C182 Konwencja dotycząca natychmiastowego zniesienia najgorszych form pracy dzieci, 1999</p> <p>Ratyfikacja powinna być sprawdzona pod kątem Kategorii 1. W kategorii 2. bierzemy ten wynik pod uwagę. Skieruj się do niego.</p>	<p><a href="http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=1000:11200:0::NO:11200:P11200_COUNTRY_ID:102809">http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=1000:11200:0::NO:11200:P11200_COUNTRY_ID:102809</a>  Polska ratyfikowała wszystkie 8 podstawowych konwencji ILO. Status na stronie internetowej ILO wszystkich 8 konwencji jest "w mocy".</p> <p><a href="http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=1000:13100:0::NO:13100:P13100_COMMENT_ID:3256747:NO">http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=1000:13100:0::NO:13100:P13100_COMMENT_ID:3256747:NO</a>  <i>Obserwacja CEACR (International Law Commission, Komitetu Ekspertów ds. Stosowania Konwencji i Zaleceń) – przyjęta w 2015, opublikowana podczas 105 sesji Komisji Prawa Międzynarodowego (2016).</i>  <i>Konwencja dotycząca wolności związkowej i ochrony praw związkowych, 1948 (nr 87) – Polska (Ratyfikacja: 1957).</i></p> <p>„Komitet zauważa, że delegacja ILO wizytowała Polskę od 14 do 16 maja 2014 roku po prośbie rządu o pomoc techniczną. Zauważa również utworzenie Komitetu Dialogu Społecznego, nowego instytucjonalnego trójstronnego forum zastępującego Komisję Trójstronną do spraw Społeczno-Gospodarczych. [...] Artykuł 3 Konwencji. Prawa pracowników, bez jakiegokolwiek rozróżnienia, do zakładania i wstępowania do wybranych przez siebie związków zawodowych. We wcześniejszych komentarzach Komitet zauważył, że zgodnie z art. 2(1) Ustawy o związkach zawodowych z 1991 roku, prawo do tworzenia związków zawodowych nie zostało zagwarantowane tym osobom, które mają ustanowiony stosunek pracy na podstawie umów cywilnoprawnych, ponieważ nie obejmuje ich definicja „pracownika” w art. 2 Kodeksu pracy. Komitet z zadowoleniem przyjął inicjatywy skoncentrowane na potencjalne poprawie legislacji i ma nadzieję, że reforma ustawodawstwa dostosuje prawo krajowe do konwencji. Na podstawie informacji zawartych w raporcie dostarczonym przez rząd, Komitet z zadowoleniem zauważa, że (i) uwzględniając doradztwo techniczne delegacji ILO o możliwości i implikacjach rozszerzenia prawa do formowania i ustanawiania związków zawodowych, biorąc pod uwagę specyfikę wykonywanej pracy na podstawie umów cywilnoprawnych, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej przygotowało w roku 2014 roku nowy projekt ustawy zmieniającej Ustawę o związkach zawodowych, który rozszerza prawo do tworzenia i wstępowania do związków zawodowych osobom wykonującym pracę poza zakładem pracy, samozatrudnionym i tym, którzy pracują na podstawie umów cywilnoprawnych (ii). W czerwcu 2015 roku, na wniosek zgłoszony przez Ogólnopolski Związek Zawodowy (OPZZ), Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 2(1) Ustawy o związkach zawodowych, który bezpośrednio odwołuje się do definicji pracownika w §2 Ustawy kodeks pracy, jest niezgodny z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej, nie gwarantuje możliwości zrzeszania się w związkach zawodowych osobom, objętym konstytucyjnymi gwarancjami; (iii) i że Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej obecnie pracuje nad tym, aby przeanalizować konsekwencje wyroku dla zakresu i spójności nowego projektu ustawy; i (vi) ze względu na większy</p>	<p>Kraj</p> <p>Kraj</p>	<p>Niskie ryzyko</p> <p>Określone ryzyko dla prawa do tworzenia związków zawodowych przez osoby, które weszły w stosunek pracy na podstawie umów cywilnoprawnych</p>
---	---	-------------------------	--

	<p>zakres podmiotowy, projekt ustawy wprowadza zmianę systemową, która wymaga konsultacji z partnerami społecznymi, a które będą podjęte w nowo ustanowionej Radzie Dialogu Społecznego. <b>Komitet wyraża zaufanie, że projekt ustawy zostanie przyjęty w niedalekiej przyszłości i będzie gwarantować prawo wszystkim pracownikom</b>, z wyjątkiem członków sił zbrojnych i policji, bez jakiegokolwiek rozróżnienia, w tym pracownikom niepracującym na umowę o pracę, do zakładania i wstępowania do wybranych przez siebie związków zawodowych. Komitet apeluje do rządu o przekazanie informacji o postępach poczynionych w tym zakresie.</p> <p>[...] Wreszcie, Komitet z zadowoleniem zwraca uwagę na szczegółowe informacje statystyczne przekazane przez rząd, zgodnie z którymi <b>w 2014 było 12900 aktywnych związków zawodowych, zrzeszających 1,6 miliona członków (5 procent dorosłej populacji)</b> i większość związków zawodowych w przedsiębiorstwach działało w podmiotach sektora publicznego (66 procent)."</p> <p><a href="http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=1000:13100:0::NO:13100:P13100_COMMENT_ID:3256568:NO">http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=1000:13100:0::NO:13100:P13100_COM MENT_ID:3256568:NO</a></p> <p><i>Observation (CEACR) – przyjęta w 2015, opublikowana podczas 105 sesji Komisji Prawa Międzynarodowego (2016).</i></p> <p><i>Konwencja dotycząca stosowania zasad prawa organizowania się i rokowań zbiorowych, 1949 (nr. 98) – Polska (Ratyfikacja: 1957).</i></p> <p>"Komitet zwraca uwagę na spostrzeżenia Międzynarodowej Konfederacji Związków Zawodowych (ang. International Trade Union Confederation, ITUC) otrzymane 1 września 2015 roku i 1 września 2014 roku, które dotyczą <b>zarzutów zwolnień i innych działań dyskryminacyjnych wynikających z przynależności do związku</b>. Bierze również pod uwagę sugestie rządu związane z tą tematyką. Istotne są dla niego również spostrzeżenia Niezależnego Samorządowego Związku Zawodowego (NSZZ) „Solidarność” otrzymane 26 sierpnia 2015 roku, które dotyczą głównie kwestii legislacyjnych podniesionych w związku z Konwencją dotyczącą wolności związkowej i ochrony praw związkowych z roku 1948 (nr 87). Wreszcie, Komitet zwraca uwagę na wyjaśnienia rządu dotyczące spostrzeżeń ITUC z 2012 roku o zwolnieniach z powodu przynależności do związku w różnych sektorach działalności.</p> <p>Artykuł 1 konwencji. Skuteczna ochrona przed dyskryminacją ze względu na przynależność do związku. <b>Komitet poprzednio zwrócił uwagę, w kontekście wcześniejszych oskarżeń o nieudolności postępowań i sankcji ustanowionych w prawie, na wymienione przez rząd liczne przepisy zapewniające ochronę przed dyskryminacją ze względu na przynależność do związku</b> (artykuł 59(1) Konstytucji, art. 18, 38 i 45(1) Kodeksu pracy; i kary wynikające z art. 218(1) Kodeksu karnego i art. 35(1) Ustawy o związkach zawodowych z roku 1991), jak również na odnośne informacje statystyczne. Komitet wnioskował do rządu</p>		
--	---	--	--

	<p>o przedstawienie statystyk dotyczących liczby nowych przypadków praktyk antyzwiązkowych wniesionych przed sądem. Ponadto, w świetle wcześniejszych oskarżeń, że ofiary zwolnień ze względu na przynależność do związku miały możliwość ubiegać się o przywrócenie do pracy, lecz postępowania w tej sprawie mogły trwać nawet do dwóch lat. Komitet zwrócił uwagę na nawiązanie rządu do możliwej nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego, w świetle której w sprawach o dyskryminację ze względu na przynależność do związku osoby poszkodowane mogłyby zachować swoją pracę podczas trwania postępowania. Komitet zwrócił się do rządu o przedstawienie informacji w tym zakresie.</p> <p>Komitet zauważył, że rząd odnosi się do art. 11 (zakaz dyskryminacji w zatrudnieniu na podstawie między innymi: przynależności związkowej) i art. 47 Kodeksu pracy (prawo pracownika przywróconego do pracy, do wynagrodzenia za nie więcej niż 2 miesiące lub, w przypadku pracownika podlegającego szczególnej ochronie, do wynagrodzenia za cały czas pozostawania bez pracy) i art. 32 Ustawy o związkach zawodowych (specjalna ochrona w formie zakazu zakończenia stosunku pracy lub jednostronnej zmiany warunków umowy bez zgody rady związku zawodowego dla pewnej części władz związku zawodowego). Komitet również zwraca uwagę na informacje statystyczne dostarczone przez rząd dotyczące liczby spraw o dyskryminację w zatrudnieniu wniesionych przed sądy (sądy okręgowe: 139 w 2012 roku, 98 w 2013 roku i 79 w 2014 roku; sądy rejonowe: 14 w 2012 roku, 14 w 2013 roku i 12 w 2014 roku), ich czasu trwania w dniach (w sądach okręgowych: 225 dni w 2012 roku, 285 dni w 2013 roku i 249 dni w 2014 roku; w sądach rejonowych: 65 dni w 2012 roku, 274 dni w 2013 roku i 511 dni w 2014 roku) i ich wyniku a także ilości sankcji nałożonych przez sądy i ilości spraw wniesionych przed Państwową Inspekcję Pracy (PIP) (17 do lipca 2012 roku, 37 w 2013 roku, 37 w 2014 roku i 5 do czerwca 2015 roku) i ich wyniku, w tym na konkretne przykłady spraw, w których przeprowadzono inspekcje i na ich wynik. Wreszcie, Komisja zwraca uwagę na informacje ze strony rządu, jakoby Ministerstwo Sprawiedliwości nie rozważało obecnie żadnych zmian w Kodeksie postępowania cywilnego.</p> <p>Biorąc pod uwagę liczne oskarżenia o akty dyskryminacji ze względu na przynależność związkową, Komitet z niepokojem zauważa małą ilość sankcji nakładanych w sprawach o dyskryminację ze względu na przynależność związkową lub ingerencji zgodnie z artykułem 45(1) Ustawy o związkach zawodowych (0 w 2010 roku, 2 w 2011 roku, 6 w 2012 roku, 0 w 2013 roku i 0 w 2014 roku), a także zwraca uwagę na zmniejszenie o połowę ilości sankcji nakładanych za naruszenie praw pracowników, zgodnie z art. 218(1) Kodeksu karnego (434 w 2010 roku, 358 w 2011 roku, 203 w 2012 roku, 179 w 2013 roku, i 172 w 2014 roku). Komitet apeluje do rządu o wyjaśnienia w związku z powyższymi danymi liczbowymi i o podjęcie koniecznych działań</p>	Kraj	Określone ryzyko dyskryminacji ze względu na przynależność do związku
--	--	------	---

	<p>w celu zapewnienia skutecznej ochrony w praktyce przed aktami dyskryminacji ze względu na przynależność związkową.</p> <p>W tym samym kontekście, Komitet z troską zwraca uwagę na fakt, że w dwóch konkretnych przypadkach przedstawionych przez rząd, w których przeprowadzono inspekcje i został wydany wyrok sądu, kary finansowe nałożone za zakończenie, bez zgody związku, stosunku pracy pracownika będącego pod szczególną ochroną (art. 32 Ustawy o związkach zawodowych) wynosiły kolejno, w przeliczeniu na każdego pracownika, do 1700 złotych polskich (PLN) (około US\$425) i 1500 PLN (US\$375). Komitet wyraża opinię, że taki poziom kar finansowych, który odpowiada połowie średniego krajowego wynagrodzenia, jest zbyt niski, ażeby stał się dostatecznie odstraszający. W świetle powtarzających się oskarżeń o liczne przypadki zwolnień, Komitet zwraca się do rządu o podniesienie poziomu kar finansowych nakładanych na pracodawców, aby zapewnić, że ustanowione i wyegzekwowane sankcje będą wystarczającym środkiem zapobiegającym przyszłym zwolnieniom ze względu na przynależność związkową."</p> <p><a href="http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=1000:13100:0::NO:13100:P13100_COMMENT_ID:3188158:NO">http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=1000:13100:0::NO:13100:P13100_COMMENT_ID:3188158:NO</a></p> <p>Bezpośrednie zalecenia CEACR – przyjęte w 2014, opublikowane podczas 104 sesji Komisji Prawa Międzynarodowego (2015).</p> <p>Konwencja dotycząca jednakowego wynagrodzenia, 1951 (nr 100) – Polska (Ratyfikacja: 1954).</p> <p>"Komitet zwraca uwagę na spostrzeżenia Pracodawców Rzeczypospolitej Polskiej (PRP) wpieranych przez Międzynarodową Organizację Pracodawców (IOE) otrzymane 22 września 2014 roku. Dotyczyły one kwestii związanych z analizą różnic w wynagrodzeniu ze względu na płeć oraz z obiektywną oceną pracy. Do tych uwag w raporcie odniósł się rząd.</p> <p>Artykuł 1 i 2 Konwencji. Praca tej samej wartości. Ustawodawstwo. Komitet odwołuje się do swoich wcześniejszych uwag dotyczących art. 183c paragraf 3 Kodeksu pracy, który odnosi się do równej wartości pracy jako pracy wymagającej podobnych zawodowych kwalifikacji, wykonywania podobnych obowiązków i wymagającej podobnego wysiłku, i do orzecznictwa Sądu Najwyższego w sprawie porównywalności odpowiednich stanowisk, które są unikalne w skali całej organizacyjnej strukturze pracodawcy dotycząca stosowania zasad prawa organizowania się i rokowań zbiorowych. Komitet zauważa, że rząd nie dostarczył informacji w powyższym zakresie.</p> <p>Przypominając, że konwencja nie organiczna stosowania powyższej zasady równości wynagrodzeń do tego samego przedsiębiorstwa i, że możliwość wniesienia roszczenia nie powinna być wykluczana ze względu na fakt, że nie ma porównywalnego stanowiska w przedsiębiorstwie (zobacz dokument General Survey on the fundamental Conventions z 2012 roku, paragraf 699), Komitet ponownie zwraca się z prośbą o wskazanie przez rząd jak mężczyźni i</p>	Kraj	Określone ryzyko dla równości wynagrodzeń
--	--	------	---

	<p>kobiety są chronieni przed dyskryminacją w zakresie wynagrodzenia, w związku z zasadą konwencji.</p> <p>Ocena różnicy w wysokości wynagrodzenia ze względu na płeć. Komitet zwrócił uwagę na wyjaśnienia rządu, jakoby ze względu na rozbieżności w dostępnych danych, trudno było określić zakres różnic w wysokości wynagrodzenia ze względu na płeć. Komitet zauważa, że zarówno rząd, jak i PRP odnoszą się do danych Eurostatu wskazujących, że w 2012 roku różnica płac brutto pomiędzy mężczyznami i kobietami wynosiła 6,4%, co stanowiło wzrost z poziomu 4,5% w 2010 roku, lecz ogólny spadek o 8% od 2007 roku. Rząd przekazał również dane z Głównego Urzędu Statystycznego, według których w 2012 roku średnie wynagrodzenie kobiet było o 20% niższe niż wynagrodzenie mężczyzn, a w odniesieniu do średniego wynagrodzenia na godzinę, różnica wynosiła 13,5%. Kobiety, piastując wyższe funkcje w urzędach, pracując na stanowiskach kierowniczych w sektorze usług biznesowych i zarządach, jako pracownice przemysłowe oraz w sektorze usług, wciąż zarabiają mniej. Komitet dodatkowo zwraca uwagę na dane uzyskane w wyniku inspekcji przeprowadzanej w 2013 roku przez Najwyższą Izbę Kontroli (NIK) dotyczące wysokości wynagrodzenia kobiet i mężczyzn w sektorze publicznym – dysproporcje w tym sektorze wynoszą do 10,82%. Różnice w średnim wynagrodzeniu mężczyzn i kobiet wahały się od 15,25% (na rzecz kobiet) do 30,3% podstawy wynagrodzenia, a od 30,3% do 37% łącznego wynagrodzenia (w tym bonusy i dodatki). Na analizowanych stanowiskach mężczyźni zarabiali wyższą płacę podstawową w prawie 80% przypadków. Komitet zwraca uwagę na fakt, że w 2012 roku rząd powołał nieformalny zespół wewnątrz Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, który miał się zająć omawianym problemem, a w którego skład wchodzi przedstawiciele organizacji pozarządowych, sektora prywatnego i środowisk akademicznych. Rząd wskazuje również na fakt, że Krajowy program działań na rzecz równego traktowania na lata 2013-2016 zapewnia odpowiednie środki na cele zmniejszenia różnicy w wysokości wynagrodzenia ze względu na płeć, w tym na promocję zasady jednakowego wynagrodzenia za pracę jednakowej wartości. PRP zwraca uwagę na potrzebę wprowadzenia działań dotyczących indywidualnych czynników wpływających na różnice w wysokości płac kobiet i mężczyzn (edukacja, pozycja, staż pracy etc.), w tym na promocję działań mających na celu pogodzenie życia zawodowego i obowiązków rodzinnych. Komitet zwraca się z prośbą do rządu o dalsze przekazywanie informacji statystycznych dotyczących wysokości wynagrodzenia mężczyzn i kobiet w sektorze publicznym i prywatnym, zdezagregowanych na sektor ekonomiczny i zawód oraz informacji o działaniach podjętych w celu zidentyfikowania i wyeliminowania przyczyn leżących u podstaw różnic w wysokości wypłacanych bonusów i dodatków w sektorze publicznym. Komitet zwraca się z prośbą do rządu o dalsze przekazywanie informacji o działaniach podjętych lub przewidywanych, w tym ram Krajowego programu</p>	Kraj	Określone ryzyko różnic w wysokości wynagrodzenia ze względu na płeć
--	---	------	--

	<p>działań na rzecz równego traktowania na lata 2013-2016, mających na celu zmniejszenie różnic w wysokości wynagrodzenia ze względu na płeć i promocję zasady konwencji.</p> <p>Artykuł 3. Obiektywna ocena pracy. Komitet zauważa, że w wyniku kontroli NIK przeprowadzonej w 2013 roku w sektorze publicznym różnice w wysokości wynagrodzenia ze względu na płeć zostały przypisane takim czynnikom jak: struktura organizacyjna departamentów, różnice w kwalifikacjach, różnice w doświadczeniu zawodowym, różnice w doświadczeniach osobistych, różnice w kompetencjach i zaangażowaniu pracowników. Komitet zwraca uwagę na uwagi NIK, jakoby kontrola umożliwiła pracodawcom ocenę danych dotyczących różnicy płac, czego wynikiem było podniesienie wysokości wynagrodzenia w przypadku dwóch podmiotów poddanych kontroli. NIK uważa, że narzędzie, które monitoruje zróżnicowanie płac razem z obiektywnymi działaniami umożliwiającymi ustalenie wpływu indywidualnych czynników na wysokość wynagrodzenia, może pozytywnie wpłynąć na to, jak kształtowane są poziomy płac. Komitet zwraca uwagę, że zorganizowane przez rząd spotkania z partnerami społecznymi w celu oceny narzędzi przeznaczonych do wyeliminowania różnic w wysokości wynagrodzenia kobiet i mężczyzn oraz Krajowy program działań na rzecz równego traktowania na lata 2013-2016 mają na celu znalezienie metodyki oceny różnic w wysokości wynagrodzenia ze względu na płeć w przedsiębiorstwach. Komitet wyraża nadzieję, że metody opracowane w celu oceny różnic w wysokości wynagrodzenia ze względu na płeć będą prowadziły w sektorze prywatnym do wypracowania i promocji obiektywnej oceny pracy, bez dyskryminacji ze względu na płeć. Jednocześnie zwraca się z prośbą o przekazanie informacji o postępach w tym zakresie. Komitet zwraca się także z prośbą do rządu o dalsze przekazywanie informacji o działaniach podejmowanych przez rząd we współpracy z partnerami społecznymi, w sektorze publicznym, w celu obiektywnej oceny pracy, w tym o informacje o osiągniętych rezultatach. Egzekwowanie: Na podstawie informacji przekazanych przez rząd, Komitet zwraca uwagę na fakt, że pomiędzy styczniem 2010 roku, a 15 kwietnia 2014 roku przed Inspekcją Pracy wniesiono 52 sprawy o dyskryminację ze względu na płeć, które były związane z "wynagrodzeniem za pracę lub innymi warunkami pracy", w wyniku czego przeprowadzono 37 inspekcji i wystosowano 11 zapytań do pracodawców. Od 2011 roku tylko trzy przypadki zostały wskazane jako "uzasadnione". Rząd wskazuje, że Państwowa Inspekcja Pracy zmagą się z trudnościami w nadzorowaniu zgodności z zasadą jednakowego wynagrodzenia za pracę jednakowej wartości, przede wszystkim ze względu na brak odpowiednich narzędzi i obiektywnego instrumentu pomiarowego w zakresie zróżnicowania płac. Rząd również dostarczył informacje o przypadkach rozpatrzonych przez Sąd Najwyższy w 2012 i 2013 roku, związanych z jednakowym wynagrodzeniem za pracę jednakowej wartości. Komitet zwraca się z prośbą do rządu o dalsze</p>		
--	--	--	--



	<p>przekazywanie informacji o działaniach Państwowej Inspekcji Pracy w związku z zasadą konwencji i o wskazanie wyniku każdej ze spraw o dyskryminację w zakresie wynagrodzenia. Komitet zwraca się z prośbą do rządu o wskazanie kroków podjętych lub planowanych, w celu wzmocnienia zdolności Państwowej Inspekcji Pracy do monitorowania zróżnicowania płac, w tym nadanie odpowiednich narzędzi do oceny, czy praca wykonana przez mężczyzn i kobiety ma równą wartość. Proszę dalej przekazywać informacje o ważnych rozstrzygnięciach sądowych dotyczących zastosowania konwencji."</p> <p><a href="http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=1000:13100:0::NO:13100:P13100_COMMENT_ID:3188168:NO">http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=1000:13100:0::NO:13100:P13100_COMMENT_ID:3188168:NO</a></p> <p><i>Bezpośrednie zalecenia CEACR – przyjęte w 2014 roku, opublikowane podczas 104 sesji Komisji Prawa Międzynarodowego (2015).</i></p> <p><i>Konwencja nr 111 dotycząca dyskryminacji w zakresie zatrudnienia i wykonywania zawodu, 1958 (nr 111) – Polska (Ratyfikacja: 1961.</i></p> <p>„Komitet zwraca uwagę na spostrzeżenia związku zawodowego NSZZ Solidarność otrzymane 3 września 2014 roku i odpowiedź rządu z 1 października 2014 roku.</p> <p>[...]Molestowanie seksualne. Komitet zwraca uwagę, że do Państwowej Inspekcji Pracy pomiędzy 2011 rokiem, a pierwszym kwartałem 2014 roku złożono 51 skarg na molestowanie seksualne, spośród których 18 okazało się być "nieuzasadnionych", w przypadku 26 pozwów nie było możliwości określenia czy miały one podstawy (z powodu braku obiektywnych i możliwych do sprawdzenia okoliczności). Komitet zwraca uwagę na trudności, z którymi zmagają się Państwowa Inspekcja Pracy przy rozpatrywaniu skarg, w związku z brakiem materialnych dowodów i niechęcią współpracowników do zeznawania w charakterze świadków. Komitet, na podstawie dostarczonych danych, zauważa, że w okresie pomiędzy 2010 a 2014 rokiem zapadły wyroki w sądach pracy i sądach rejonowych w kilku sprawach dotyczących molestowania seksualnego. Komitet apeluje do rządu o wskazanie podjętych lub planowanych działań mających na celu poprawę sposobu rozpatrywania skarg na molestowanie seksualne przez inspektorów i o dalsze przekazywanie informacji o rozstrzygnięciach takich spraw, w tym nałożonych sankcji i środkach naprawczych. Proszę dalej przekazywać informacje o ważnych rozstrzygnięciach sądowych dotyczących efektywnych działań podjętych w celu promowania świadomości kwestii molestowania seksualnego w środowisku pracy i podczas współpracy z organizacjami pracowniczymi i pracodawców.</p> <p>[...] Równość szans i traktowania niezależnie od rasy, koloru i narodowości. Komitet zwraca uwagę na wyjaśnienia rządu dotyczące faktu, że Romowie pozostają najbardziej zmarginalizowaną grupą na rynku pracy. Tylko 11%</p>	Kraj	Niskie ryzyko molestowania seksualnego
		Kraj	Określone ryzyko dyskryminacji ludności

	<p>Romów ma wykształcenie średnie II stopnia i wyższe, i tylko 29% jest aktywnych zawodowo. Komitet zwraca uwagę, że rząd podjął działania mające na celu zwiększenie szans Romów na rynku pracy i że dostęp do edukacji jest w tej kwestii priorytetem. Pomoc została zapewniona przez granty na edukację, kursy zawodowe i staże skierowane do społeczności romskiej, finansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego (and. European Social Fund). Komitet zwraca również uwagę na zastosowanie kampanii społecznych w celu wyeliminowania stereotypowego postrzegania Romów i udział rządu w aktywnym wspieraniu różnorodności w miejscu pracy w tym na współpracę z Forum Odpowiedzialnego Biznesu. Komitet zauważa, na podstawie informacji przekazanych przez rząd dotyczących CEDAW (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet), środki podjęte w celu wprowadzenia programów dla społeczności romskiej, w tym Romek, oraz podkreśla fakt, że Krajowy program działań na rzecz równego traktowania na lata 2013-2016 również zapewnia przygotowanie Programu integracji społeczności romskiej w Polsce na lata 2014-2020 (CEDAW/C/POL/Q/7-8/Add.1, strony 6–7). Komitet zwraca się z prośbą do rządu o dalsze przekazywanie informacji na temat podjętych działaniach i osiągniętych rezultatach w zakresie zwiększenia poziomu edukacji i szkoleń zawodowych w społeczności romskiej, w celu zapewnienia dostępu do szerokiego zakresu zawodów i zwalczania negatywnych stereotypów i nastrojów antyromskich. Proszę dołączyć informacje statystyczne dotyczące udziału Romów, zarówno kobiet i mężczyzn oraz osób należących do innych mniejszości etnicznych, w edukacji a także ich funkcjonowania na rynku pracy. Komitet wyraża również prośbę o wskazanie przez rząd konkretnych działań podjętych w celu zapobiegania i radzenia sobie z dyskryminacją ze względu na rasę, kolor lub narodowość w zatrudnieniu w ramach Krajowego programu działań na rzecz równego traktowania na lata 2013-2016 i Programu integracji społeczności romskiej w Polsce, w tym działania podjęte we współpracy z partnerami społecznymi.</p>		romskiej na rynku pracy
<p>Deklaracja Międzynarodowej Organizacji Pracy (ILO) dotycząca podstawowych zasad i praw w pracy. Raporty krajowe  <a href="http://www.ilo.org/declaration/lang--en/index.htm">http://www.ilo.org/declaration/lang--en/index.htm</a>          Źródło kilku raportów. Wyniki wyszukiwania dla parametrów: 'dyskryminacja rasowa', 'praca dzieci', 'praca przymusowa', 'równouprawnienie płci', 'wolność zgromadzeń'</p>	„Nie znaleziono informacji wskazujących na określone ryzyko.”	Kraj	Niskie ryzyko
<p>ILO Child Labour Country Dashboard:  <a href="http://www.ilo.org/ipecc/Regionsandcountries/lang--en/index.htm">http://www.ilo.org/ipecc/Regionsandcountries/lang--en/index.htm</a></p>	Polska nie figuruje w Child Labour Country Dashboard	Kraj	Niskie ryzyko
<p>Global March Against Child Labour:  <a href="http://www.globalmarch.org/">http://www.globalmarch.org/</a></p>	„Nie znaleziono informacji wskazujących na określone ryzyko.”	Kraj	Niskie ryzyko



<p>Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR) (pol. Wysoki Komisarz Narodów Zjednoczonych do spraw Praw Człowieka), Committee on Rights of the Child (pol. Komitet Narodów Zjednoczonych ds. Praw Dziecka):  <a href="http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CRC/Pages/CRCIndex.aspx">http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CRC/Pages/CRCIndex.aspx</a></p>	<p><a href="http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRC%2fC%2fPOL%2fCO%2f3-4&amp;Lang=en">http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRC%2fC%2fPOL%2fCO%2f3-4&amp;Lang=en</a>  <i>Komitet Narodów Zjednoczonych do spraw Praw Dziecka – Wnioski końcowe z połączonych trzeciego i czwartego okresowego sprawozdania Polski – 30 października 2015 roku:</i>  <b>Praca dzieci nie została wspomniana w sprawozdaniu.</b></p>	Kraj	Niskie ryzyko
<p>Committee on the Elimination of Discrimination against Women (pol. Komitetu ds. Likwidacji Dyskryminacji Kobiet) <a href="http://www.ohchr.org/en/hrbodies/cedaw/pages/cedawindex.aspx">http://www.ohchr.org/en/hrbodies/cedaw/pages/cedawindex.aspx</a>          (użyj linku do kluczowych dokumentów, po lewej stronie przejdź do "observations" i wyszukaj kraj.) (Skieruj się do drewno kontrolowane kategoria 1).          LUB          Górna prawa część strony kliknij "CEDAW treaty" (pakt CEDAW), kliknij w najnowszy okres sprawozdawczy i wybierz "concluding observations" (pol. wnioski końcowe).</p>	<p><a href="http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CEDAW%2fC%2fPOL%2fCO%2f7-8&amp;Lang=en">http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CEDAW%2fC%2fPOL%2fCO%2f7-8&amp;Lang=en</a>  <i>Komitet Narodów Zjednoczonych do spraw Likwidacji Dyskryminacji Kobiet – Wnioski końcowe z połączonych trzeciego i czwartego okresowego sprawozdania Polski – 14 listopada 2014 roku .</i>          “Zatrudnienie          32 <b>Komitet jest zaniepokojony</b> obecną segregacją poziomą i pionową pomiędzy kobietami i mężczyznami na rynku pracy, a w szczególności ilością kobiet pracujących w niskopłatnych sektorach zatrudnienia publicznego, szczególnie w pracy o niepewnym charakterze oraz jest zaniepokojony <b>ograniczonym udziałem kobiet w zatrudnieniu (53,4% kobiet w wieku produkcyjnym)</b>, brakiem doradztwa skierowanego do dziewczynek i kobiet dotyczącego nietradycyjnych wyborów edukacyjnych i zawodowych i <b>niewprowadzeniem zasady jednakowego wynagrodzenia za pracę jednakowej wartości</b>. Wyraża również zaniepokojenie <b>ograniczonym mandatem Państwowej Inspekcji Pracy na badanie skarg dotyczących dyskryminacji ze względu na płeć, w szczególności skarg dotyczących molestowania seksualnego</b> i dysproporcjami dostępu do usług opieki nad dziećmi na obszarach miejskich i wiejskich.          33 Komitet zaleca, aby państwo będące stroną:          (a) Wyeliminowało segregację poziomą i pionową pomiędzy kobietami i mężczyznami na rynku pracy, w tym przyjęło czasowe specjalne działania w celu promocji dostępu kobiet, w szczególności młodych kobiet, do zatrudnienia oraz aby dokonało przeglądu ustawodawstwa i polityki w celu promocji równych szans dla równego traktowania kobiet w zatrudnieniu, w tym szans zawodowych oraz ograniczyło narażenie kobiet na pracę w niepewnych warunkach;          (b) Utworzyło programy wsparcia rozwoju, w tym doradztwa dla dziewczynek i kobiet dotyczącego nietradycyjnych wyborów edukacyjnych i zawodowych, na przykład w obszarach nauki i technologii;          (c) <b>Zapewniło jednakowe wynagrodzenie za pracę jednakowej wartości, w tym przez obowiązkowe programy na rzecz równości dla sektora publicznego i prywatnego i przez przeprowadzane inspekcje pracy oraz aby zajęło się ograniczoną skutecznością przepisów dotyczących wynagrodzenia, w szczególności przez opracowanie metod oceny różnic w wynagrodzeniu w firmach, jak również podniesieniem świadomości w organizacjach i zrzeszeniach pracodawców i związków zawodowych w państwie;</b></p>	Kraj	Określone ryzyko dla równości wynagrodzeń

	<p>(d) Wzmocniło mandat Państwowej Inspekcji Pracy w celu efektywniejszego badania skarg dotyczących dyskryminacji ze względu na płeć, a w szczególności: skarg dotyczących molestowania seksualnego, w tym przez zajęcie się kwestią ujawniania informacji o skargach i ich autorach;</p> <p>(e) Zmniejszyło dysproporcje pomiędzy obszarami miejskimi a wiejskimi w kwestii dostępu do usług opieki nad dziećmi, w tym odwróceniu trendu zamykania placówek przedszkolnych.</p> <p>34 Komitet zwraca uwagę na działania podjęte w celu promocji uczestnictwa kobiet w zarządach i radach nadzorczych w sektorze prywatnym. Jednakże jest zaniepokojony faktem, że kobiety stanowią 15% członków zarządów i rad nadzorczych.</p> <p>35 Komitet nalega, aby państwo będące stroną podjęło działania w celu osiągnięcia równego i pełnego udziału kobiet w podejmowaniu decyzji w sferze gospodarczej, w szczególności w zarządach i radach nadzorczych spółek giełdowych i w spółkach publicznych z udziałem Skarbu Państwa.</p> <p>Kobiety w regionach wiejskich</p> <p>38 Komitet zwraca uwagę na Program rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014-2020 państwa będącego stroną. Jednakże <b>jest zaniepokojony faktem, iż kobiety w regionach wiejskich wciąż cierpią wskutek ograniczonego dostępu do</b> opieki zdrowotnej, edukacji, <b>zatrudnienia</b> i świadczeń socjalnych i uczestnictwa w procesie podejmowania decyzji na poziomie lokalnym.</p> <p>39 Komitet zaleca, aby państwo będące stroną opracowało wszechstronną politykę i programy służące wzmocnieniu podmiotowości społecznej, ekonomicznej i politycznej kobiet na terenach wiejskich oraz zapewniło im dostęp do opieki zdrowotnej, edukacji, zatrudnienia i świadczeń socjalnych i do uczestnictwa w procesie podejmowania decyzji na poziomie lokalnym, w szczególności w zarządach wojewódzkich izb rolniczych, celem zajęcia się kwestią wysokiego ryzyka ubóstwa kobiet na obszarach wiejskich.”</p>		
Human Rights Watch: <a href="http://www.hrw.org/">http://www.hrw.org/</a>	„Nie znaleziono informacji wskazujących na szczególne ryzyko w odniesieniu do praw pracowniczych”.	Kraj	Niskie ryzyko
Zestawienie Child Labour Index 2014 opracowane przez Maplecroft. <a href="http://maplecroft.com/portfolio/new-analysis/2013/10/15/child-labour-risks-increase-china-and-russia-most-progress-shown-south-america-maplecroft-index/">http://maplecroft.com/portfolio/new-analysis/2013/10/15/child-labour-risks-increase-china-and-russia-most-progress-shown-south-america-maplecroft-index/</a>	Polska zdobyła ocenę „średnie ryzyko” w zestawieniu <b>Child Labour Index</b> .	Kraj	Określone ryzyko pracy dzieci
<a href="http://digitalcommons.ilr.cornell.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2191&amp;context=globaldocs">http://digitalcommons.ilr.cornell.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2191&amp;context=globaldocs</a> (p. 30-33 are specific on timber)	„Nie znaleziono informacji wskazujących na szczególne ryzyko <b>w odniesieniu do praw pracowniczych</b> .”	Kraj	Niskie ryzyko
ITUC Global Rights Index (pol. Globalny indeks praw) klasyfikuje 139 krajów według 97 uznanych w skali międzynarodowej wskaźników, aby ocenić gdzie prawa pracowników są najlepiej chronione, zarówno w prawie, jak i w	<a href="http://www.ituc-csi.org/IMG/pdf/survey_ra_2016_eng.pdf">http://www.ituc-csi.org/IMG/pdf/survey_ra_2016_eng.pdf</a> <i>The ITUC Global Rights Index 2016</i> <b>Polska została oceniona na 4 – "Systematyczne naruszanie praw"</b> (p.13)	Kraj	Określone ryzyko zagrożenia wolności

praktyce. Analiza dostarcza informacji dotyczących naruszenia prawa do wolności zgromadzeń, prawa do swobodnego zrzeszania się i strajku, zgodnie z ich definicjami zawartymi w konwencjach ILO, w szczególności konwencji nr 87 i 98, jak również orzecznictwa opracowanego przez mechanizmy nadzoru ILO. W ocenie jest 5 stopni, przy czym 1 odpowiada najlepszej ocenie, 5 najgorszej, jaką może otrzymać państwo. <a href="http://www.ituc-csi.org/new-ituc-global-rights-index-the?lang=en">http://www.ituc-csi.org/new-ituc-global-rights-index-the?lang=en</a>	Pracownicy w krajach ocenionych na 4 zgłaszają systematyczne naruszenia praw. <b>Rząd i/lub firmy są zaangażowane w praktyki mające na celu zniszczenia kolektywnego głosu pracowników, zagrażają tym samym fundamentalnym prawom.</b> (p 19)		zgromadzeń, prawa do swobodnego zrzeszania się i strajku
Różnica w wysokości wynagrodzenia ze względu na płeć (w krajach OECD) <a href="http://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=54751">http://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=54751</a>	<a href="http://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=54751">http://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=54751</a> Według ostatnich dostępnych danych (rok 2014) różnica w wysokości wynagrodzenia ze względu na płeć wynosiła w Polsce 11,1%. Średnia OECD nie jest prezentowana na tym wykresie, ale <b>Polska wydaje się być dużo poniżej średniej OECD.</b>	Kraj	Niskie ryzyko
World Economic Forum (pol. Światowe Forum Ekonomiczne): Global Gender Gap Index  <a href="http://reports.weforum.org/global-gender-gap-report-2015/">http://reports.weforum.org/global-gender-gap-report-2015/</a>  Wyszukiwanie rankingu kraju dla skorygowanej i nieskorygowanej różnicy w wysokości wynagrodzenia ze względu na płeć.	<a href="http://reports.weforum.org/global-gender-gap-report-2015/economies/#economy=POL">http://reports.weforum.org/global-gender-gap-report-2015/economies/#economy=POL</a> <i>Global Gender Gap Index 2015 – Poland.</i> <b>Polska, z wynikiem 0,715, została sklasyfikowana na 51 miejscu spośród 142 krajów.</b> (Najwyższy możliwy wynik to 1 (zrównanie), a najniższy możliwy wynik to 0 (nierówność)). <b>W bardziej sprecyzowanym podindeksie „udział w rynku pracy i szanse zawodowe” Polska sklasyfikowana jest na 75 pozycji z wynikiem 0,667.</b> W tym indeksie, najbardziej precyzyjnym i istotnym wskaźnikiem jest <b>„jednakowe wynagrodzenie za pracę tej samej wartości”</b> . Polska sklasyfikowana została na 124 miejscu z wynikiem 0,52, który jest poniżej średniej światowej (spośród 141 krajów).	Kraj	Określone ryzyko dla równości wynagrodzeń dla kobiet
Użyte, jeśli odnośnie: <a href="http://www.ilo.org/global/research/global-reports/global-wage-report/lang--en/index.htm">http://www.ilo.org/global/research/global-reports/global-wage-report/lang--en/index.htm</a> <i>Global Wage Report (zastosuj późniejszą wersję)</i> Dokument "Global Wage Report" (pol. Raport wynagrodzenia na świecie) analizuje rozwój realnych płac na świecie, dając wyjątkowy obraz trendów płac i względnej siły nabywczej na całym świecie i w podziale na regiony.	<a href="http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_324678.pdf">http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_324678.pdf</a> <i>Global Wage Report 2014/15</i> <b>Rzeczywista różnica dla Polski wysokości wynagrodzenia ze względu na płeć, po odjęciu wyjaśnionej różnicy w wynagrodzeniu wypłacanym kobietom i mężczyznom</b> (biorąc pod uwagę takie czynniki, jak: poziom edukacji, poziom doświadczenia, aktywność gospodarcza, położenie, intensywność pracy i zawód), <b>wynosi 16%</b> (12% plus 4% – wyjaśniona różnica jest ujemna). <b>Ta liczba odpowiada niewyjaśnionej różnicy w wysokości wynagrodzenia ze względu na płeć, która może ujmować praktyki dyskryminacyjne. Średnia niewyjaśnionej różnicy w wysokości wynagrodzenia ze względu na płeć dla Europy wynosi 20%. Polska jest poniżej średniej europejskiej.</b> (Rys. 37, str. 49.)	Kraj	Niskie ryzyko wystąpienia różnic w wysokości wynagrodzenia ze względu na płeć
<a href="http://www.globallslaveryindex.org/">http://www.globallslaveryindex.org/</a> The Global Slavery Index szacuje liczbę ludzi we współczesnym niewolnictwie w 167 krajach. The Global Slavery Index odpowiada na następujące pytania:	<a href="http://www.globallslaveryindex.org/country/poland/">http://www.globallslaveryindex.org/country/poland/</a> Polska została sklasyfikowana na 24 miejscu spośród 167 krajów. "Raport Global Slavery Index szacuje, że w 2015 roku w Polsce <b>181 100 ludzi lub 0,48 procent całkowitej populacji żyło w warunkach współczesnego niewolnictwa.</b> Wyliczenia oparte zostały na badaniach przeprowadzonych	Kraj	Niskie ryzyko pracy przymusowej i

<p>Jakie jest szacowane rozpowszechnienie współczesnego niewolnictwa, oceniając kraj po kraju, oraz jaka jest całkowita liczba populacji? Jak rządy walczą ze współczesnym niewolnictwem? Jakie czynniki wyjaśniają lub przewidują rozpowszechnienie współczesnego niewolnictwa?</p>	<p>w 2015 roku na reprezentatywnej dla kraju próbie losowej. Celem badań było <b>określenie ilości wystąpień zarówno przymusowych małżeństw, jak i przymusowej pracy w ogólnej populacji</b> (badanie przeprowadzone w języku polskim). <b>Najniższy wynik procentowy wyniósł 0,018%, najwyższy 4,373%.</b></p> <p>Praca przymusowa „Praca przymusowa dotyczy populację imigrantów w Polsce i polskich obywateli emigrujących za granicę. Dane dostarczone przez Walk Free Foundation sugerują, że kwestia ta dotyczy sektorów <b>budowlanego (45%), prac domowych (31%) i innych prac fizycznych (8%)</b>. Na terenie Polski pracownicy migracyjni z pobliskich krajów Europy Wschodniej takich jak: Ukraina, Bułgaria i Rumunia [2] i innych części południowo-wschodniej Azji są z łatwością <b>wykorzystywani w sektorze budowlanym, rolniczym i przy pracach domowych</b> [3].</p> <p>Kiedyś ofiary wyzysku pochodziły głównie z terenów byłego Związku Radzieckiego, w ostatnich latach nastąpiła zmiana – wzrosła liczba zidentyfikowanych ofiar z Azji [4] w tym z Wietnamu, Filipin, Chin i Korei [5]. W 2014 roku Straż Graniczna zidentyfikowała 31 ofiar pracy przymusowej, z których 19 pochodziło z Filipin. Jeśli włączyć w to sprawy służących pracujących przy pracach w gospodarstwach domowych, wartość ta wzrasta do 34 ofiar pracy przymusowej, z których 21 pochodziło z Filipin [6]. Wyniki badania opublikowanego przez European Alliance for Human Rights in North Korea powiązały polskie firmy z wykorzystywaniem pracy przymusowej osób pochodzących z Korei Północnej. Szacuje się, że 800 osób pochodzących z Korei Północnej pracuje w kraju, przede wszystkim w <b>stoczniach i sadach</b> [7]. Nawet ci migranci, którzy legalnie przybyli do kraju, mogą zostać ofiarami pracy przymusowej. Dla przykładu, w 2010 roku 85 imigrantów, którzy legalnie przybyli do kraju posiadając pozwolenia na pracę, było zmuszonych do pracy w nadmiernym zakresie godzin, otrzymało minimalne wyżywienie i nie wypłacono im pełnych wynagrodzeń [8].”</p>		niewolnictwa
<p>Wyniki wyszukiwania, stosując wyszukiwarkę google, dla parametrów: '[Polska]' i terminów 'naruszenie praw pracy', 'praca dzieci', 'praca przymusowa', 'praca niewolnicza', 'dyskryminacja', 'różnica zarobków ze względu na płeć', 'naruszenie praw pracowników związkowych', 'naruszenie wolności zgromadzeń i prawa do zrzeszania'.</p>	<p><a href="http://www.thenews.pl/1/9/Artykul/251284,Polish-PM-abolishes-antidiscrimination-council">http://www.thenews.pl/1/9/Artykul/251284,Polish-PM-abolishes-antidiscrimination-council</a> <i>Premier Polski rozwiązała Radę ds. Przeciwdziałania Dyskryminacji, Ksenofobii i związanej z nimi Nietolerancji – 04.05.2016, godz. 10:00.</i> <b>Premier Beata Szydło rozwiązała polską Radę ds. Przeciwdziałania Dyskryminacji, Ksenofobii i związanej z nimi Nietolerancji.</b> Decyzja została podjęta w piątek w nocy. Rada została rozwiązana przez rząd partii Prawo i Sprawiedliwość na mocy dekretu rządowego 27 kwietnia. Rada została powołana w 2011 roku za kadencji premiera Donalda Tuska (obecny Przewodniczący Rady Europejskiej) z centrowej partii – Platformy Obywatelskiej.</p>	Kraj	Określone ryzyko dyskryminacji

	<p>Rada miała między innymi za zadanie zapewnić współdziałanie pomiędzy instytucjami rządowymi i jednostkami samorządowymi, jak również innymi grupami zaangażowanymi w przeciwdziałanie dyskryminacji ze względu na rasę, ksenofobii i powiązanej nietolerancji. Rada monitorowała i analizowała również sfery, w których taka dyskryminacja miała miejsce.</p> <p>Dekret rozwiązujący Radę wchodzi w życie z dniem 1 czerwca. <b>Nie jest jeszcze jasne, czy Premier zamierza stworzyć inny organ o podobnym zakresie obowiązków.</b></p> <p>W marcu Rzecznik Praw Obywatelskich zaznaczył, że w ostatnich miesiącach miał miejsce wzrost liczby przypadków przemocy i mowy nienawiści wobec obcokrajowców.</p> <p>Poza Rzecznikiem Praw Obywatelskich, Ministerstwo Sportu i Turystyki wniosło sprzeciw wobec decyzji o rozwiązaniu Rady, ale został on odrzucony. Wiceminister Sportu Ryszard Szuster stwierdził, że Rada obecnie koordynuje działania instytucji rządowych i jednostek samorządowych, jak również innych grup zaangażowanych w przeciwdziałanie dyskryminacji ze względu na rasę, ksenofobii i powiązanej z nią nietolerancji.</p> <p><a href="http://survey.ituc-csi.org/Poland.html?lang=en#tabs-3">http://survey.ituc-csi.org/Poland.html?lang=en#tabs-3</a> ITUC Global Rights Index – Polska – W praktyce.</p> <p>Niniejsza strona pokazuje <b>wiele przykładów naruszenia prawa do wolności zgromadzeń, rokowań zbiorowych i strajku w Polsce.</b></p> <p><a href="http://www.state.gov/documents/organization/253099.pdf">http://www.state.gov/documents/organization/253099.pdf</a> <i>Country Reports on Human Rights Practices for 2015 (pol. Krajowe raporty nt. przestrzegania praw człowieka za 2015 rok).</i> <i>United States Department of State, Bureau of Democracy, Human Rights and Labor (pol. Departament Stanu USA • Biuro ds. demokracji, praw człowieka i pracy) – POLAND 2015 HUMAN RIGHTS REPORT (pol. Polska 2015 Raport na temat przestrzegania praw człowieka).</i></p> <p>„[...]Molestowanie seksualne Prawo zabrania molestowania seksualnego, za które grozi kara do trzech lat pozbawienia wolności. Przepisy określają molestowanie seksualne jako dyskryminujące zachowania w miejscu pracy, do których zalicza się czynności fizyczne, werbalne i niewerbalne, naruszające godność pracownika.</p> <p><b>Zdaniem Centrum Praw Kobiet molestowanie seksualne było nadal poważnym i zbyt rzadko zgłaszanym problemem. Wiele ofiar nie zgłaszało przypadków molestowania lub wycofywało doniesienia w trakcie śledztwa prowadzonego przez policję z powodu zawstydzenia lub w obawie przed utratą pracy. Do końca czerwca policja odnotowała 47 przypadków molestowania seksualnego, w porównaniu do 29 takich przypadków odnotowanych w pierwszych sześciu miesiącach 2015 r.</b></p>	Kraj	Określone ryzyko zagrożenia wolności zgromadzeń, prawa do swobodnego zrzeszania się i strajku
		Kraj	Określone ryzyko wystąpienia molestowania seksualnego

	<p>[...] Dyskryminacja Konstytucja gwarantuje równy status prawny mężczyznom i kobietom i zakazuje dyskryminacji kobiet, chociaż istnieje niewiele przepisów pozwalających na realizację tego zapisu. <b>Konstytucja przewiduje taką samą płacę za wykonywanie takiej samej pracy, ale dochodzi do dyskryminacji kobiet w miejscach pracy</b> (zob. część 7.d.). Pełnomocnik Rządu do Spraw Społeczeństwa Obywatelskiego i Równego Traktowania posiada uprawnienia pozwalające na walkę z dyskryminacją i promowanie równych szans dla wszystkich." (Str. 18).</p> <p>[...] „Problemem pozostała społeczna dyskryminacja Romów. W spisie powszechnym z 2011 roku odnotowano liczbę 16 723 Romów, chociaż oficjalny rządowy raport na temat tej społeczności ocenia, że w kraju żyje 20-25 tys. Romów, a przedstawiciele społeczności romskiej <b>szacują, że w kraju żyje 30-35 tys. Romów.</b></p> <p>Inaczej niż w latach poprzednich, nie pojawiły się doniesienia, iżby niektórzy lokalni urzędnicy dyskryminowali Romów, odmawiając im odpowiednich usług socjalnych. Przywódcy Romów skarżyli się na powszechną dyskryminację w obszarze zatrudnienia, mieszkalnictwa, bankowości, wymiaru sprawiedliwości, mediów i kształcenia (zob. też część 7.d.).</p> <p>[...] <b>W skali kraju około 80 procent Romów było bezrobotnych, natomiast w niektórych regionach poziom ten zbliżał się do 100 procent.</b>" (Str 22-23).</p> <p>"Sekcja 7. Wolność zrzeszania się oraz prawo do rokowań zbiorowych Przepisy prawa stanowią, że pracownicy mają prawo tworzyć niezależne związki zawodowe i do nich wstępować oraz prawo do prowadzenia rokowań zbiorowych i organizowania legalnych strajków. Prawo zabrania dyskryminacji antyzwiązkowej, przewiduje środki prawne, na mocy których pracownicy zwolnieni z pracy za działalność związkową mogą żądać przywrócenia do pracy. <b>Prawa te są w pewien sposób ograniczone. Przepisy prawa nie obejmują prawa do organizacji związku zawodowego dla osób, które zatrudnione są w oparciu o umowę cywilnoprawną lub są samozatrudnione.</b> W dniu 2 czerwca 2015 r. Trybunał Konstytucyjny orzekł, że jakiegokolwiek ograniczenie swobody zrzeszania się narusza konstytucję i zobowiązał rząd oraz parlament do nowelizacji ustawy o związkach zawodowych, ale na dzień 30 września rząd nie wprowadził zmian w ustawie. [...] <b>Legalne strajki wymagają zgody przynajmniej 50 procent głosów wszystkich pracowników zakładu lub w każdym z zakładów w przypadku strajku wielozakładowego. Z racji wymogu przeprowadzenia mediacji, strajku nie można zorganizować wcześniej niż 14 dni po tym, jak pracownicy przedstawią swoje żądania pracodawcy.</b> Przepisy prawa obligują pracodawcę do powiadomienia Okręgowego Inspektoratu Pracy o sporze zbiorowym w miejscu pracy. <b>Uciążliwe procedury utrudniają pracownikom spełnienie wszystkich wymagań</b></p>	<p>Kraj</p> <p>Kraj</p> <p>Kraj</p>	<p>Określone ryzyko dyskryminacji ludności romskiej na rynku pracy</p> <p>Określone ryzyko prawa do tworzenia związku zawodowego przez osoby ze stosunkiem pracy opartym o umowę cywilnoprawną lub samozatrudnionym.</p>
--	---	-------------------------------------	--



	<p>technicznych koniecznych do zorganizowania legalnego strajku. Na mocy prawa pracy strajk może dotyczyć wyłącznie wynagrodzeń i warunków pracy. [...]Kary za utrudnianie działalności związków zawodowych wahają się od grzywny po prace społeczne. Władze nie egzekwowały stosownych przepisów prawa w sposób skuteczny. Zasoby, kontrole oraz wysiłki naprawcze nie były adekwatne, a niskie grzywny nakładane jako kara były nieskutecznym środkiem odstraszającym dla pracodawców. Procedury administracyjne i sądowe były znacząco opóźnione oraz poddawane apelacji. Związki zawodowe zarzucały władzom niespójne egzekwowanie przepisów prawa zakazującego odwetu na strajkujących. W 2014 roku Państwowa Inspekcja Pracy (PIP) odnotowała 252 spory w sprawach o warunki pracy, świadczenia socjalne i prawa do swobody zrzeszania się w związkach zawodowych, które ujęte są w zasadach rokowań zbiorowych jako warunki wstępne zorganizowania strajku. [...]Doszło do naruszeń swobody zrzeszania się i prawa do rokowań zbiorowych. W trakcie roku pojawiły się pewne doniesienia o interwencji władz w działalność związków zawodowych. Mimo że wielu pracowników korzystało z prawa do organizowania się i wstępowania do związków zawodowych, w wielu małych i średnich firmach, które zatrudniają większość pracowników w kraju, dyskryminowano osoby, które próbowały się zrzeszać.</p> <p>Przywódcy związkowi nadal informowali, że pracodawcy regularnie dyskryminują pracowników, którzy usiłują się organizować lub wstępować do związków, szczególnie w sektorze prywatnym. Dyskryminacja zazwyczaj przyjmowała formy zastraszania, rozwiązywania umów o pracę bez zachowania okresu wypowiedzenia i likwidowania stanowiska pracy. Niektórzy pracodawcy stosowali sankcje wobec pracowników, którzy usiłowali tworzyć związki zawodowe". (Str. 25-26)</p> <p>„b. Zakaz pracy przymusowej i obowiązkowej Prawo zabrania wszelkich form pracy przymusowej lub obowiązkowej. Mimo to odnotowano przypadki pracy przymusowej. Władze skutecznie egzekwowały przepisy prawa, ale występowały ograniczenia dotyczące identyfikacji ofiar pracy przymusowej i rozróżnienia pomiędzy pracą przymusową a naruszeniami warunków pracy. Kary za naruszenia dotyczące pracy przymusowej obejmowały od 3 do 15 lat więzienia i były wystarczająco surowe w porównaniu do innych poważnych przestępstw. Według najnowszych statystyk, w roku 2014 rząd udzielił wsparcia 71 ofiarom pracy przymusowej. Doniesienia dotyczyły mężczyzn z kraju i z zagranicy, którzy zmuszani byli do pracy w rolnictwie, produkcji i przetwórstwie żywności, oraz mężczyzn, kobiety i dzieci, których zmuszano do żebractwa.” (Str. 26-27).</p> <p>„c) Zapobieganie pracy dzieci i minimalny wiek zatrudnienia</p>	Kraj	Określone ryzyko dla prawa do strajku
		Kraj	Określone ryzyko dla praw pracowniczych
		Kraj	Określone ryzyko dla praw związkowych
		Kraj	Niskie ryzyko dla pracy przymusowej

	<p>Przepisy zabraniają zatrudniania dzieci poniżej 16. roku życia, z wyjątkiem sfer kultury, sztuki, sportu i reklamy, pod warunkiem, że rodzice lub opiekunowie oraz okręgowy inspektor pracy wyrażą na to zgodę. Osoby w wieku od 16 do 18 roku życia mogą pracować tylko jeśli ukończyły gimnazjum, jeśli zatrudnienie stanowi formę szkolenia zawodowego oraz jeśli praca nie stanowi zagrożenia dla ich zdrowia.</p> <p>Władze skutecznie egzekwowały te przepisy prawa w sektorze formalnym, ale PIP nie miała uprawnień do kontroli w gospodarstwach prywatnych lub domach. W pierwszej połowie roku PIP przeprowadziła 548 kontroli dotyczących 2115 młodocianych pracowników (pomiedzy 16 a 18 rokiem życia). W 80 sprawach władze nałożyły kary grzywny w całkowitej wysokości 92600 PLN (23400 USD).</p> <p>PIP poinformowała, że wielu pracodawców wypłacało małoletnim zaniżone wynagrodzenie lub opóźniało wypłaty. Większość pracowników w wieku 16 i 17 lat pracowało w przedsiębiorstwach handlowych, warsztatach naprawczych, w przemyśle przetwórczym, restauracjach i w budownictwie. Niektóre dzieci poniżej 18 roku życia wykonywały niebezpieczne prace w rolnictwie, głównie w gospodarstwach rodzinnych. Romskie dzieci migrantów z Rumunii zmuszano do żebractwa. Dochodziło do komercyjnego wykorzystywania seksualnego dzieci (zob. część 6).</p>	Niskie ryzyko dla pracy dzieci
Kraj	<p>d) Dyskryminacja dotycząca zatrudniania lub zawodu</p> <p>Przepisy prawa zabraniają jakiegokolwiek dyskryminacji dotyczącej zatrudniania lub zawodu, bezpośredniej lub pośredniej, ze względu na rasę, płeć, kolor skóry, religię, poglądy polityczne, narodowość, pochodzenie etniczne, niepełnosprawność, orientację seksualną, wiek, członkostwo w związkach zawodowych, oraz niezależnie od tego, czy dana osoba jest zatrudniona w oparciu o umowę na czas określony czy nieokreślony, w pełnym czy w niepełnym wymiarze godzin.</p> <p>Przepisy prawa nie zabraniają wprost dyskryminacji na tle języka, zarażenia wirusem HIV, tożsamości płciowej lub statusu społecznego. Władze nie egzekwowały stosownych przepisów prawa w sposób skuteczny.</p> <p>Według Polskiego Towarzystwa Prawa Antydyskryminacyjnego zgodnie z prawem oskarżony musi udowodnić, że nie doszło do dyskryminacji, ale sędziowie często przenosili na ofiarę ciężar udowodnienia, że doszło do dyskryminacji.</p> <p>Zdarzały się przypadki dyskryminacji przy zatrudnianiu i wykonywaniu pracy ze względu na płeć, wiek, status mniejszości, niepełnosprawność, poglądy polityczne, orientację seksualną, tożsamość płciową i zarażenia wirusem HIV. Zgodnie z najnowszymi danymi Komisji Europejskiej, w roku 2013 różnica zarobków pomiędzy kobietami a mężczyznami wynosiła 6,4 procent. Według raportu Głównego Urzędu Statystycznego z 2016 r. w 2014 r. kobiety zarabiałły 7,7 procent mniej niż mężczyźni. Sprawozdanie przypisuje różnice w arobkach</p>	Określone ryzyko wystąpienia dyskryminacji na rynku pracy



	głównie różnicom w kwalifikacjach zawodowych. <b>Dochodziło także do przypadków dyskryminacji pracowników romskich</b> (zob. część 6)." (Str. 27-28).		
<b>Dodatkowe ogólne źródła</b>	<b>Dodatkowe ogólne źródła</b>		
Z dokumentu Controlled Wood National Risk Assessment FSC-CW-NRA-PL CONTROLLED WOOD NATIONAL RISK ASSESSMENT FOR POLAND – 2013	<p><b>2.3. Nie ma dowodów wskazujących na pracę dzieci lub naruszenie podstawowych zasad i praw w pracy ILO, które miałyby miejsce w obszarach lasu w omawianym rejonie.</b></p> <p><i>Ocena zgodności z wymaganiami wskaźnika na poziomie całego terytorium Polski:</i></p> <p>Polska ratyfikowała konwencję ILO. Prawo w Polsce zabrania pracy dzieci. Prawa pracowników są dobrze zabezpieczone przez legislację. Nie ma dowodów wskazujących na naruszenia praw pracy dzieci lub podstawowych zasad konwencji ILO w zauważonej, znaczącej skali.</p> <p><i>Podstawowe źródła ewaluacji wymagań wskaźnika:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Ustawa z 26 czerwca 1974 Kodeks pracy (Dz.U. 1974, nr 24, poz. 141 z późniejszymi zmianami);</li> <li>2. Światowe trendy dotyczące pracy dzieci w latach 2000-2004 ILO: <a href="http://www.ilo.org/ipeinfo/product/viewProduct.do?productId=2299">http://www.ilo.org/ipeinfo/product/viewProduct.do?productId=2299</a>.</li> </ol> <p><b>Ocena ryzyka: Niskie</b></p>	Kraj	Niskie ryzyko pracy dzieci i łamania podstawowych praw pracowniczych
<p><b>Wnioski wynikające ze wskaźnika 2.2:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Nie wszystkie prawa socjalne są ujęte w odnośnym prawie i egzekwowane w Polsce, np. art. 2(1) Ustawy o związkach zawodowych, prawo do zakładania i wstępowania do związków zawodowych nie zostało zagwarantowane pracownikom, którzy weszli w stosunek pracy na podstawie umów cywilnoprawnych; art. 183c paragraf 3 Kodeksu pracy, który odnosi się do pracy jednakowej wartości, jako pracy wymagającej porównywalnych kwalifikacji zawodowych, obowiązków i wkładanego wysiłku oraz orzecznictwo Sądu Najwyższego dotyczące porównywalności stanowisk, które są niepowtarzalne w całej strukturze organizacyjnej pracodawcy, podczas gdy podstawowa konwencja ILO nr 100 nie ogranicza stosowania powyższej zasady równości wynagrodzeń do tego samego przedsiębiorstwa, i że możliwość wniesienia roszczenia nie powinna być wykluczana ze względu na fakt, że nie ma porównywalnego stanowiska w przedsiębiorstwie. Rząd nie wprowadził skutecznie w życie stosownych praw i przepisów. Zasoby, inspekcje i działania naprawcze były nieadekwatne, a nałożone niskie kary grzywny stanowiły nieskuteczne działanie odstrasżające. Procedury administracyjno-sądowe były przewlekłe i stanowiły przedmiot odwołań.</li> <li>• Prawo do wolności zgromadzeń i prawo do swobodnego zrzeszania się nie jest zachowane. Polska sklasyfikowana jest w kategorii 4 ITUC Global Rights Index 2016, co oznacza systematyczne naruszanie prawa do wolności zgromadzeń, rokowań zbiorowych i strajku. Przywódcy związkowi wciąż donoszą, że pracodawcy regularnie dyskryminują pracowników, którzy podejmują próby organizowania się lub wstępowania do związków zawodowych, szczególnie w sektorze prywatnym.</li> <li>• Istnieją dowody potwierdzające przypadki pracy obowiązkowej i/lub przymusowej w kraju, ale sektor leśny nie jest wspomniany, jako sektor ryzyka i nie znaleziono przykładów pracy przymusowej w analizie.</li> <li>• Istnieją dowody potwierdzające dyskryminację w zakresie zatrudnienia i/lub wykonywania zawodu i/lub ze względu na płeć. Polska sklasyfikowana jest na 124 pozycji spośród 145 krajów i, w dokumencie Global Gender Gap Index 2015, otrzymała ocenę 0,52 za najbardziej precyzyjny i istotny wskaźnik – "jednakowe wynagrodzenie za pracę tej samej wartości". Dyskryminacja w zatrudnieniu i pracy miała miejsce w odniesieniu do płci, wieku, statusu mniejszości, niepełnosprawności, opinii politycznych, orientacji seksualnej, identyfikacji płciowej. Przywódcy Romów skarżyli się na szeroko rozpowszechnioną dyskryminację w zatrudnieniu. Na poziomie kraju około 80% Romów było</li> </ul>		Kraj	Określone ryzyko naruszenia prawa do wolności zgromadzeń, prawa do rokowań zbiorowych, ryzyko dyskryminacji kobiet i ludności romskiej na rynku pracy.

<p>bezrobotnych. Ostatnio, Premier Beata Szydło rozwiązała polską Radę ds. Przeciwdziałania Dyskryminacji, Ksenofobii i związanej z nimi Nietolerancji.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Nie ma dowodów potwierdzających pracę dzieci.</li> <li>Kraj jest sygnatariuszem 8 podstawowych konwencji ILO, wszystkie konwencje są w mocy.</li> <li>Są dowody na to, że niektóre grupy (w tym kobiety) nie czują się odpowiednio chronione w zakresie wcześniej wspomnianych praw (patrz powyżej: informacje o płci i mniejszościach narodowych).</li> <li>Nadużycia praw pracowniczych nie ograniczają się do konkretnych sektorów. Przykłady naruszeń znaleziono w wielu sektorach.</li> </ul> <p><b>Zastosowano następujące progi określonego ryzyka:</b>  (14) Przepisy mające zastosowanie na terenie podlegającym ocenie są sprzeczne z wymogiem/wymogami wskaźnika.  ORAZ  (15) Nie ma istotnych dowodów zakrojonego na szeroką skalę naruszania kluczowych zasad zawartych w Deklaracji ILO dotyczącej podstawowych zasad i praw w pracy.</p>			
<p><b>Wskaźnik 2.3. Zachowane są prawa ludów tubylczych i tradycyjnych.</b>  <b>Wskazówka:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Czy w rejonie podlegającym ocenie są ludy tubylcze i tradycyjne?</li> <li>Czy są egzekwowane w tym zakresie przepisy konwencji 169 i Deklaracji praw ludów tubylczych ONZ (United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples, UNDRIP). (Skieruj się do kategorii 1.)</li> <li>Czy dostępne są dowody na naruszenie praw i zwyczajów ludów tubylczych i tradycyjnych?</li> <li>Czy są konflikty znaczącej wielkości [stopka 6] dotyczące praw ludów tubylczych i/lub tradycyjnych i/lub lokalnych społeczności posiadających tradycyjne prawa?</li> <li>Czy są wprowadzone prawa i/lub przepisy i/lub procesy, aby rozwiązać konflikty znaczącej wielkości dotyczące praw ludności tubylczej i/lub tradycyjnej i/lub lokalnych społeczności posiadających tradycyjne prawa?</li> <li>Jakie dowody mogą wskazywać na egzekwowanie praw i przepisów wskazanych powyżej? (Skieruj się do kategorii 1.)</li> <li>Czy rozwiązanie konfliktu jest szeroko akceptowane przez strony konfliktu jako sprawiedliwe i słuszne?</li> </ul>			
<b>Ogólne źródła z FSC-PRO-60-002a V1-0 EN</b>	<b>Znalezione informacje i określone źródła</b>	<b>Skala oceny ryzyka</b>	<b>Wskazanie ryzyka</b>
Baza podstawowych konwencji ILO <a href="http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:1:0">http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:1:0</a> - konwencja ILO nr 169	<a href="http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=1000:11200:0::NO:11200:P11200_COUNTRY_ID:102809">http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=1000:11200:0::NO:11200:P11200_COUNTRY_ID:102809</a> <b>Polska nie ratyfikowała konwencji ILO nr 169</b> , dlatego źródło nie dostarcza informacji o implementacji przez Polskę.	Kraj	-
Survival International: <a href="http://www.survivalinternational.org/">http://www.survivalinternational.org/</a>	<a href="http://www.refworld.org/docid/4954ce0623.html">http://www.refworld.org/docid/4954ce0623.html</a> "Polska jest wysoce homogeniczna i, według danych uzyskanych w wyniku spisu powszechnego w 2002 roku, prawie 97% populacji Polski to Polacy. Główne grupy mniejszościowe: Niemcy 147,094 (0,4%), Kaszubi 52,490 (0,1%), Białorusini 47,640 (0,1%), Ukraińcy 27,172 (0,07%), Romowie 12,731 (0,03%), Łemkowie 5,850 (0,02%), Litwini 5,639 (0,01%), Rosjanie 3,244,	Kraj	Niskie ryzyko
Human Rights Watch: <a href="http://www.hrw.org/">http://www.hrw.org/</a>			
Amnesty International <a href="http://amnesty.org">http://amnesty.org</a>			
The Indigenous World <a href="http://www.iwgia.org/regions">http://www.iwgia.org/regions</a>			
Specjalny Sprawozdawca ONZ ds. praw Ludności Tubylczej			

<a href="http://www.ohchr.org/en/issues/ipeoples/srindigenouspeoples/pages/sripeoplesindex.aspx">http://www.ohchr.org/en/issues/ipeoples/srindigenouspeoples/pages/sripeoplesindex.aspx</a>	<p>Słowacy 1,710, Żydzi 1,055, Tatarzy 447, Czesi 386, Ormianie 262, i Karaimi 43.</p>		
<p>Powszechny okresowy przegląd praw człowieka Rady Praw Człowieka ONZ  <a href="http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/Pages/Documentation.aspx">http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/Pages/Documentation.aspx</a></p>	<p>[Uwaga: wszystkie dane liczbowe pochodzą ze spisu powszechnego z 2002 roku.]"</p>		
<p>Komitet Praw Człowieka ONZ  <a href="http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CCPR/Pages/CCPRIndex.aspx">http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CCPR/Pages/CCPRIndex.aspx</a>          szukaj kraju          Sprawdź również : UN Committee on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination (Komitet ONZ ds. Likwidacji Dyskryminacji Rasowej)  <a href="http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CERD/Pages/CERDIndex.aspx">http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CERD/Pages/CERDIndex.aspx</a></p>	<p>Kaszubi zamieszkują północno-centralną Polskę wzdłuż wybrzeża Bałtyku. Mówią oni językiem regionalnym i, podczas gdy Kaszubi uważają się za osoby narodowości polskiej, niektórzy uważają się za zupełnie oddzielną grupę etniczną. Rząd nie uznaje Kaszubów za odrębną grupę etniczną. [...] Rząd uważał uprzednio Łemków za Ukraińców, ale teraz uznaje ich za odrębny naród. W 1947 roku komunistyczne władze przymusowo rozsiedliły tę grupę na terenie całej Polski i Ukrainy.</p>		
<p>Intercontinental Cry <a href="http://intercontinentalcry.org/">http://intercontinentalcry.org/</a></p>	<p><a href="http://www.shsnepa.org/Folktales%20and%20Legends/History%20Tales/Who%20are%20the%20Gorals.htm">http://www.shsnepa.org/Folktales%20and%20Legends/History%20Tales/Who%20are%20the%20Gorals.htm</a></p>		
<p>Forest Peoples Programme: <a href="http://www.forestpeoples.org">www.forestpeoples.org</a>          Organizacja FPP skupia się na Afryce, Azji/Pacyfiku i Ameryce Południowej i Centralnej.</p>	<p>„Kim są Górale?          Górale byli i są ludźmi gór, pasterzami noszącymi owcze skóry, filc wełniany, samodzielną płótno i skomplikowane spinki góralskie, które nawiązują do bardzo starych tradycji.</p>		
<p>Society for Threatened Peoples:  <a href="http://www.gfbv.de/index.php?change_lang=english">http://www.gfbv.de/index.php?change_lang=english</a></p>	<p>Pasma i stogi Wysokich Karpat były domem Górali przez sześć wieków lub dłużej. Uważa się, że ludzie gór przybyli przez pasma Karpat, nie ma jednak pisemnych źródeł potwierdzających tę dawną wędrówkę. Mimo że ziemia Górali rozciąga się na obszarze trzech państw, trzech politycznych granic, to są oni jednym ludem – Góralami – i nie ma dla nich granic.</p>		
<p>Regionalne sądy i komisje do spraw praw człowieka:          - Inter-American Court of Human Rights (pol. Międzyamerykański Sąd Praw Człowieka),  <a href="http://www.corteidh.or.cr/index.php/en">http://www.corteidh.or.cr/index.php/en</a>          - Inter-American Commission on Human Rights (pol. Międzyamerykański Trybunał Praw Człowieka)  <a href="http://www.oas.org/en/iachr/">http://www.oas.org/en/iachr/</a>  <a href="http://www.oas.org/en/iachr/indigenous/">http://www.oas.org/en/iachr/indigenous/</a>          - African Commission on Human and Peoples' Rights (pol. Afrykańska Komisja Praw Człowieka i Ludów),          - African Court on Human and Peoples' Rights (pol. Afrykański Trybunał Praw Człowieka i Narodów),          - European Court of Human Rights (po. Europejski Trybunał Praw Człowieka);</p>	<p>Górale mają własny dialekt, zwyczaje i tradycje. Mieszkali w drewnianych chatkach położonych wysoko w górach. Przypominają tajemniczych Wołochów i Rusinów, którzy migrowali do Słowacji przez inne kraje – czy istnieją między tymi dwoma grupami etnicznymi jakieś powiązania? Wszyscy przebyli daleką podróż na przestrzeni wieków, zajmując się swoimi stadami. Skąd migrowali? Z Grecji, a może nawet z Albanii?          Wędrowali przez Rumunię, Ukrainę, Ruś Karpacką do Słowacji i Polski a nawet do północnych Moraw (obecnie Republika Czeska).          W Polsce na północ od Moraw, znani są jako Horale, a w części gdzie Słowacja łączy się z Morawami i Polską, jako Górale. Wzdłuż stromych stoków, gdzie kwitną kwiaty, mieszkają ludzie uformowani przez tryb życia – wypas stad owiec i zbieraniem płonów z górskich łąk.          Większość Górali zamieszkuje północną Słowację i południową Polskę w rejonie Wysokich Karpat, w dawnych regionach Spiskim i Orawskim.”</p>		
<p>Dane przekazane przez krajowe organizacje ludów tubylczych, organizacje ludów tradycyjnych;</p>	<p>Żadne źródła nie wspominają o ludach tubylczych/tradycyjnych w Polsce. Brak jest takich informacji, również w tych źródłach, które oferują zestawienia, takie jak The Indigenous World. Nie udało się znaleźć raportu ani strony internetowej prowadzącej monitoring lub wskazującej na obecność ludów tubylczych/tradycyjnych lub na dyskusję albo debatę o obecności takich grup.</p>		
<p>Dane przekazane przez instytucje rządowe właściwe do spraw ludów tubylczych;</p>			
<p>Dane przekazane przez krajowe organizacje pozarządowe; dokumentacja organizacji pozarządowych dotycząca konfliktów ludów tubylczych i tradycyjnych (historyczne lub trwające nadal);</p>			

Krajowe archiwa tytułów własności ziemi, mapy, tytuły i rejestry (wyszukiwanie Google);			
Dostępne stosowne dane ze spisów powszechnych;			
- Dowody na udział w procesie decyzyjnym (patrz: informacje dotyczące implementacji konwencji ILO nr 169 i protesty przeciwko wprowadzeniu nowego prawa); - Dowody na odmowę wzięcia udziału przez ludność tubylczą (np. na podstawie niesprawiedliwego postępowania itp.) (patrz: informacje dotyczące implementacji konwencji ILO nr 169 i protesty przeciwko wprowadzeniu nowego prawa);			
Krajowe/regionalne archiwa skarg dotyczących ziemi, trwających lub zakończonych negocjacji itp.;			
Przypadki konfliktów ludności tubylczej tradycyjnej (historyczne lub trwające nadal); Dane o konfliktach w związku z użytkowaniem ziemi i spory (historyczne/zwracające uwagę skargi i spory prawne);			
Kontrakty odpowiedzialności społecznej (arkusz danych statystycznych) ustanowione według zasady dobrowolnej, wcześniejszej i świadomej zgody;			
Źródła te zostały znalezione przy wykorzystaniu wyszukiwarki Google stosując zapytanie 'organizacje ludności tubylczej', 'organizacje ludności tradycyjnej', 'Urząd rejestracji gruntów', 'urząd ds. gruntów', 'ludność tubylcza', 'ludność rdzenna', '[nazwa ludności tubylczej]', 'ludność tubylcza+konflikt', 'ludność tubylcza+prawo własności ziemi'.			
<b>Dodatkowe ogólne źródła dla 2.3</b>	<b>Dodatkowe ogólne źródła</b>	<b>Skala oceny ryzyka</b>	<b>Wskazanie ryzyka</b>
Z dokumentu Controlled Wood National Risk Assessment FSC-CW-NRA-PL CONTROLLED WOOD NATIONAL RISK ASSESSMENT FOR POLAND – 2013	<b>2.4. Wprowadzone są i prawnie uznane procesy, których celem jest rozwiązanie konfliktów o znaczącej wielkości związanych z tradycyjnymi prawami, w tym prawa do użytkowania ziemi, względami kulturowymi i tradycyjnej tożsamości kulturowej w omawianym regionie.</b> <i>Ocena zgodności z wymaganiami wskaźnika na poziomie całego terytorium Polski:</i> Mechanizmy sprawiedliwego rozwiązywania konfliktów są gwarantowane przez prawo. Nie ma dowodów na wystąpienie naruszeń. Według raportów międzynarodowych, naruszenia tradycyjnych praw w Polsce są nieznaczące. Konflikty dotyczące praw własności są rozstrzygane przed sądami arbitrażowymi. <i>Podstawowe źródła ewaluacji wymagań wskaźnika:</i> Pełny opis referencyjnych przepisów prawa jest udostępniony przez Ministerstwo Sprawiedliwości:	Kraj	Niskie ryzyko

	<p><a href="http://www.ms.gov.pl/">http://www.ms.gov.pl/</a>. Ocena ryzyka: Niskie</p> <p><b>Nie ma dowodów, na podstawie których można wysunąć wniosek o pogwałceniu Konwencji ILO nr 169 o ludności tubylczej i plemiennej w obszarach lasu w omawianym rejonie.</b> <i>Ocena zgodności z wymaganiami wskaźnika na poziomie całego terytorium Polski:</i> Nie ma dowodów, na podstawie których można wysunąć wniosek o pogwałceniu praw ludności tubylczej na terenie objętym oceną. Na terenie Polski nie ma ludności tubylczej. Podstawowe źródła ewaluacji wymagań wskaźnika: 1. Stałe Forum ONZ do spraw Ludów Tubylczych, arkusz informacyjny "Kim są ludy tubylcze", październik 2007. 2. Grupa ONZ ds. Rozwoju, Guidelines on Indigenous Peoples' Issues' ONZ (pol. Wskazówki dotyczące kwestii ludów tubylczych), 2009. 3. Deklarację praw ludów tubylczych ONZ, 13 wrzesień 2007. Ocena ryzyka: Niskie</p> <p><b>Ocena ryzyka dla kategorii II: Niskie</b> <b>Uzasadnienie:</b> Niektóre opinie otrzymane podczas konsultacji społecznych wskazywały na naruszenie praw lokalnych społeczności ze względu na ograniczenie dostępu do surowca drzewnego pozyskiwanego z regionów nadleśnictw Bałowieża, Browsek i Hajnówka. Jednakże opinie te nie są bezpośrednio związane z zakresem oceny, a ryzyko zostało oszacowane dla całego obszaru Polski.</p>		
<p><b>Wnioski wynikające ze wskaźnika 2.3:</b> Nie ma ludności tubylczej ani tradycyjnej w Polsce.</p> <p><b>Zastosowano następujące progi niskiego ryzyka:</b> ((16) Nie ma dowodów, na podstawie których można by wysunąć wniosek o obecności ludności tubylczej/tradycyjnej na terenie objętym oceną. ORAZ (21) Inne dostępne dowody nie podważają określenia poziomu ryzyka jako "niskie ryzyko".</p>		Kraj	Niskie ryzyko

Drewno kontrolowane kategoria 3: Drewno pozyskane z lasów, których szczególna wartość ochronna jest zagrożona w wyniku prowadzonej gospodarki leśnej.

### Przegląd

Polska ma powierzchnię 312 679 km<sup>2</sup> i położona jest na Nizinie Środkowoeuropejskiej. Około 31% powierzchni kraju pokrywają lasy<sup>9</sup>. W oparciu o definicje FAO, pokrywa powierzchni leśnej w Polsce składa się głównie z lasów produkcyjnych o strukturze przypominającej plantację, z małą częścią lasów półnaturalnych. Większość lasów w Polsce to mieszanka gospodarczych drzewostanów wtórnych i naturalnych ekosystemów. Na terenie kraju nie ma obszarów nienaruszonego lasu pierwotnego. Największą wartość przyrodniczą mają lasy, takie jak Puszcza Białowieska lub lasy we wschodniej części Karpat. Ich główne cechy naturalne to: integralność dużego ciągłego kompleksu leśnego, różny wiek stanowisk, duża bioróżnorodność – w tym różnorodność gatunków drapieżnych oraz koncentracja zagrożonych i rzadkich gatunków typowych dla pierwotnych lasów<sup>1</sup>.

Lasy w Polsce są bardzo zróżnicowane ze względu na zakres wysokości nad poziomem morza (od wybrzeża Morza Bałtyckiego do strefy alpejskiej w Karpatach), przestrzenną zmienność minerałów skały macierzystej w glebie leśnej (szczególnie materiał naniesiony na równiny podczas trzech zlodowaceń oraz granit i materiał wapienny, który można znaleźć w górach) oraz zróżnicowany klimat (subatlantycki w zachodniej części kraju i kontynentalny w części wschodniej). Skład gatunkowy polskich lasów jest naturalnie kształtowany przez geograficzny zakres występowania kilku gatunków drzew, które nie występują dalej na północ lub wschód kraju, takich jak: buk zwyczajny (*Fagus sylvatica*), klon jawor (*Acer pseudoplatanus*), jodła pospolita (*Abies alba*), lipa szerokolistna (*Tilia platyphyllos*), modrzew europejski (*Larix decidua*)<sup>6</sup>. Najbardziej powszechnym typem lasów produkcyjnych w Polsce jest mezotroficzny bór świeży z zespołem boru sosnowego czernicowego (*Vaccinio myrtilli- Pinetum*), zespołem suboceanicznego boru sosnowego (*Leucobrio-Pinetum*) i zespołem subkontynentalnego boru sosnowego (*Peucedano-Pinetum*). Ten typ siedliskowy lasu jest sklasyfikowany, jako nizinny bór świeży<sup>6</sup>. Bór świeży z sosną zwyczajną (*Pinus silvestris*) jest głównym gatunkiem produkcyjnym i pokrywa 49,6%<sup>3</sup> powierzchni lasów. Mniejsze zbiorowiska ze związku *Erico-Pinion*, takie jak górskie reliktowe laski sosnowe ze słynną turzycą białą (*Vario-Pinetum*) w Tatrach, są chronione w rezerwach i parkach narodowych.

Historyczne niepokoje (w tym rozbiór kraju w XVIII wieku) miały znaczący wpływ na gospodarczy i społeczny rozwój Polski. Dlatego też Polskę charakteryzowały nierówne okresy industrializacji i urbanizacji, tradycyjne, ekstensywne rolnictwo oraz rozległe i trwałe historyczne lasy, które przetrwały na stosunkowo dużych obszarach do XVIII wieku. II Wojna Światowa spowodowała dalsze znaczące zakłócenia w lasach Polski. Przesiedlanie natywnej ludności z terenu Bieszczad (Wschodnie Karpaty Polskie na terytorium Polski) spowodowały trwający do dziś proces zmian krajobrazu z rolniczego na krajobraz zalesiony. Przy zmianie na gospodarkę wolnorynkową w 1989 roku, zmniejszyła się presja na lasy. Przyjęcie Polski do Unii Europejskiej w 2004 roku, wraz z dostosowaniem prawodawstwa dotyczącego gospodarki leśnej i ochrony przyrody do ogólnounijnych i unijnych polityk rozwoju, wpłynęło na wzrost działań związanych z zachowaniem bioróżnorodności i rozwojem zrównoważonym. To doprowadziło do wzmocnienia ochrony środowiska w Polsce, która trwa do dzisiaj.

Lasy półnaturalne są najlepiej zachowane i chronione głównie w parkach narodowych, rezerwach przyrody i rejonach wyłączonych z hodowli leśnej wewnątrz lasów produkcyjnych. Obszar parków narodowych stanowi około 2% powierzchni lasów w Polsce, a rezerwy przyrody stanowią 1% powierzchni lasów<sup>3</sup> (patrz poniżej: opis systemu ochrony przyrody).



Siedliskowe typy lasu w w skali kraju<sup>3</sup>:

- 49,6% nizinne bory sosnowe,
- 22,4% nizinne lasy mieszane,
- 13,1% nizinne lasy liściaste,
- 13,5% wyżynne lasy i bory,
- 1,4% górskie bory.

Biorąc pod uwagę naturalne siedliska, ryzyko gospodarki leśnej związane z kategorią 3 jest zróżnicowane. Im większy udział siedlisk położonych nisko, tym większe ryzyko. Szczególna uwaga powinna zostać poświęcona siedliskom wilgotnym i mokrym, takim jak lasy łęgowe i olsy. Lasy tego typu pokrywały kiedyś 17% terytorium kraju, obecnie jest to tylko 3%<sup>2</sup>. W ostatnich dekadach zmniejszył się znacznie poziom wód gruntowych ze względu na zmniejszoną sumę opadów oraz na melioracje, zwiększając presję na siedliska mokre i bagienne.

Na terenie Polski istnieje bardzo rozległa sieć terenów NATURA 2000, która pokrywa 20% kraju. Prawie połowa terenów objętych ochroną NATURA 2000 to lasy, z czego tylko część z nich pokrywa obszary podmokłe. Siedliska takie jak 91E0, 91F0 (łęgi i olsy) są chronione przez program Natura 2000, jednakże, wiele spośród takich siedlisk, często składających się z małych płatów zbiorowisk roślinnych, jest wmieszanych w obszar prywatnych i państwowych lasów produkcyjnych i zarządzanych jako ich część.

Regionalizacja polskiego leśnictwa obejmuje obszar całego kraju i definiuje "krainy" na podstawie lokalnych cech naturalnych i środowiskowych, takich jak klimat, skała macierzysta, ukształtowanie terenu (nizina, wyżyna, rejon górski), historię geologiczną (zakres ostatnich czterech zlodowaceń) i naturalny zasięg głównych gatunków drzew w lasach produkcyjnych. Jest to szczególnie ważne dla leśnictwa, ponieważ definiuje skład gatunkowy drzewostanów, plan wycinki i zasady gospodarowania materiałem siewnym. Osiem głównych krain przyrodniczo-leśnych zawierających się w tej regionalizacji to: I Kraina Bałtycka; II Kraina Mazursko-Podlaska; III Kraina Wielkopolsko-Pomorska; IV Kraina Mazowiecko-Podlaska; V Kraina Śląska; VI Kraina Małopolska; VII Kraina Sudecka; i VIII Kraina Karpacka <sup>6</sup>.

Struktura własności lasów w Polsce <sup>67</sup>:

- **Lasy publiczne** o powierzchni 7 611 360 ha stanowią 80,8% całej powierzchni zalesionej, w tym 77% pozostaje w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe, 2% jest zarządzane przez władze parków narodowych, 0,9% przez gminy i 0,9% zarządzanych przez inne podmioty publiczne.
- **Lasy własności prywatnej** o powierzchni 1 808 640 ha stanowią 19,2% całej powierzchni zalesionej z przeważającym udziałem lasów małych rozmiarów. Większa część lasów prywatnych zlokalizowana jest blisko pól rolnych i gospodarstw, albo pomiędzy nimi, z czego obszar użytkowany rolniczo, to średnio 6,4 ha, podczas gdy teren prywatny pokryty lasem, to średnio 0,88 ha<sup>8</sup> w przeliczeniu na właściciela. Na południu kraju, lasy prywatne pokrywają powierzchnię niższych parti gór, graniczących z zamieszkałymi dolinami. Lasy będące własnością społeczności (np. należące do wsi lub grupy wsi) lub innych form własności prywatnej pokrywają 1,1% powierzchni lasów w Polsce.

Większa część surowca drzewnego (>95%) dostępnego na rynku pochodzi z lasów publicznych<sup>3</sup>. W 2015 roku 36 742 000 m<sup>3</sup> surowca zostało pozyskane przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe, podczas gdy 1 406 000 m<sup>3</sup> pozyskano w lasach prywatnych. Ilość pozyskanego surowca z lasów prywatnych wynosi 0,95m<sup>3</sup>/ha/rok względem 4,63m<sup>3</sup>/ha/rok surowca pozyskanego z lasów publicznych<sup>13</sup>.

Lasy i gospodarka leśna w Polsce są formalnie nadzorowane przez Ministerstwo Środowiska. Większa część lasów należących do państwa jest zarządzana przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe (dalej zwane PGL LP), którego struktura organizacyjna obejmuje trzy poziomy:

(1) Dyrektor Generalny Lasów Państwowych mianowany i nadzorowany przez Ministra Środowiska. Dyrektor Generalny Lasów Państwowych wspierany jest przez Dyрекcję Generalną Lasów Państwowych – biuro centralne w Warszawie.

(2) Regionalne Dyrekcje Lasów Państwowych – ich zadaniem jest nadzór i koordynacja nadleśnictw, które obejmują cały obszar kraju.

(3) Nadleśniczy w każdym z 430 nadleśnictw – są oni odpowiedzialni za implementację gospodarki leśnej w oparciu o 10-letni plan urządzenia lasu.

Nadleśnictwa są dalej podzielone na leśnictwa, których celem jest implementacja gospodarki leśnej.

Starosta powiatowy jest odpowiedzialny za nadzór nad gospodarką leśną w lasach prywatnych. Zatrudnia profesjonalnych leśników do wypełnianie zobowiązań. Jednakże w większości przypadków starosta powiatowy deleguje to zadanie na nadleśniczego lokalnego nadleśnictwa.

System ochrony przyrody w Polsce jest skomplikowany. Składa się on z 10 form ochrony przyrody,<sup>39,67</sup> które mogą obejmować cały ekosystem leśny lub tylko część siedliska, np. strefa ochrony gniazda: 50-500 m od gniazda, przewidziana dla ochrony 11 gatunków ptaków drapieżnych, 3 gatunków sów i bociana. Formy ochrony wyliczone poniżej często się nakładają (np. rezerwat przyrody może mieć na swoim terenie pomniki przyrody; obszar Natura 2000 może obejmować tereny chronione na terenie parków narodowych, rezerwatów przyrody i innych form). W roku 2016 obszary i gatunki chronione na terenie kraju obejmowały:

- 23 parki narodowe – 195 200 ha lasów,
- 1 488 rezerwatów przyrody – 95 600 ha lasów,
- 122 parki krajobrazowe – 1 317 000 ha lasów,
- 396 obszarów chronionego krajobrazu,
- 994 obszarów Natura 2000 (145 wyznaczonych obszarów specjalnej ochrony zgodnie z dyrektywą ptasią i 849 wyznaczonych obszarów specjalnej ochrony zgodnie z dyrektywą siedliskową) – 3 876 000 ha lasów zarządzanych przez PGL LP,
- 36 417 pomników przyrody – 10 328 naturalnych pomników zlokalizowanych w lasach,
- 165 stanowisk dokumentacyjnych,
- 7 539 użytków ekologicznych,
- 335 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych,
- 715 gatunków chronionych roślin,
- 799 gatunków chronionych zwierząt,
- 322 gatunków chronionych grzybów<sup>9</sup>.



Tylko parki narodowe i parki krajobrazowe są zarządzane przez specjalnie powołane ciało administracyjne (Służba Parku Narodowego w przypadku parków narodowych i Służba Parku Krajobrazowego w przypadku parku krajobrazowego). Rezerваты przyrody, obszary Natura 2000 i gatunki chronione są nadzorowane przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska, która jest z kolei nadzorowana przez Ministerstwo Środowiska. Wszystkie inne formy ochrony przyrody są nadzorowane przez przewodniczącą administracji lokalnej (rady gminy), na terenie której znajduje się chroniony obszar, a bieżące działania z zakresu gospodarki leśnej są wykonywane przez osoby gospodarujące gruntami bądź zarządzające lasami – zazwyczaj z PGL LP.

Polska ratyfikowała Konwencję o różnorodności biologicznej w 1995 roku, a w 1996 roku zasady konwencji zostały włączone w polską legislację. Implementacja wszystkich celów konwencji, monitoring oraz sprawozdawczość do Sekretariatu Konwencji wchodzi w zakres odpowiedzialności Ministerstwa Środowiska. Wytoczne implementacji stanowi Strategiczny plan na rzecz bioróżnorodności na lata 2011-2020. 32,5% terytorium Polski objęte jest jakąś formą ochrony środowiska, w tym 20% obejmują obszary Natura 2000. Tym samym, łączny teren objęty ochroną w Polsce przekracza wskazany w konwencji cel z Aichi wynoszący 11% o 17%<sup>54</sup>.

Poza zobowiązaniami wynikającymi z Konwencji o różnorodności biologicznej, Polska zaimplementowała wiele innych międzynarodowych i europejskich umów mających wpływ na bioróżnorodność lasów, między innymi Dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (dyrektywę ptasią), Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (dyrektywę siedliskową) – i wynikającą z nich formą ochrony, jaką jest sieć Natura 2000, Konwencję o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego (konwencję ramsarską), Konwencji o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt i Konwencję o międzynarodowym handlu zwierzętami i roślinami należącymi do gatunków zagrożonych wyginięciem (CITES). Gatunki drzew/drewna ujęte na listach w aneksach do konwencji CITES nie wchodzi w skład gatunkowy lasów w Polsce, jednakże kilka gatunków roślin i zwierząt leśnych objętych konwencją CITES zostało wziętych pod uwagę podczas oceny wpływu czynności związanych z zarządzaniem lasem na bioróżnorodność.

Poza systemem ochrony przyrody, który wynika z Ustawy o ochronie przyrody (2004), Ustawa o lasach (1992) wyznacza zasady ochrony lasów i nakłada na wszystkich właścicieli i zarządców lasów przeprowadzenie działań zrównoważonej gospodarki leśnej. Według zasad zawartych w odnośnych przepisach, lasy nie mogą być przekształcone w inne typy użytkowania gruntu, należy zachować ciągłość pokrywy leśnej (obszar musi zostać zalesiony w 5 lat po wycince); należy dbać o różnorodne funkcje lasu (funkcja gospodarcza np. produkcja drewna, musi być traktowana na tym samym poziomie istotności, co funkcja społeczna i naturalna); należy ograniczać rębnię zupełną (maksymalna powierzchnia zrębu to 4 ha i zazwyczaj ograniczona do monokultury sosnowej lub olchy<sup>12</sup>. W ramach Ustawy o lasach, zostały ustanowione tak zwane lasy ochronne, będące oddzielną częścią od obszarów chronionych, ustanawiane na mocy Ustawy o ochronie przyrody. Lasy ochronne to lasy, które zapewniają usługi ekosystemowe, takie jak ochrona gleby, zasobów wodnych, jakości powietrza, mikroklimatu, krajobrazu itp. Lasy ochronne muszą być zarządzane w sposób, który gwarantuje ciągłe osiąganie ich celów (np. las glebochronny musi zapewniać ciągłą ochronę gleby przed erozją). W praktyce, jest to osiągane przez unikanie praktyk hodowli lasu, które mogą zachwiać naturalną równowagę ekosystemu leśnego: osuszania terenów bagiennych, rębni zupełnej stanowisk itp. W roku 2014 około 41,5% lasów państwowych zostało wyznaczonych jako lasy ochronne. Odsetek lasów ochronnych gminnych i będących w rękach prywatnych był znacznie niższy: 26% i 3,7%, odpowiednio dla lasów gminnych i prywatnych<sup>3</sup>. Utworzenie "lasu ochronnego" następuje na drodze decyzji administracyjnej, na podstawie Rozporządzenia Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 25 sierpnia 1992 roku w sprawie szczegółowych zasad i trybu uznawania lasów za ochronne oraz

szczegółowych zasad prowadzenia w nich gospodarki leśnej, podczas procesu zatwierdzenia planu urządzania lasu. Wszystkie zainteresowane strony mogą złożyć wniosek o utworzenie lasu ochronnego.

#### Certyfikacja lasów

Wszystkie obszary leśne będące poza obszarem rezerwatów przyrody i parków narodowych są przedmiotem działań gospodarki leśnej zgodnie z Ustawą o lasach (1992) i są potencjalnym źródłem drewna komercyjnego. Z około 9,6 miliona hektarów pokrywy leśnej spełniających wymagania definicji Ustawy o lasach, ponad 6,9 miliona hektarów posiada certyfikację FSC (72% lasów Polski). Certyfikaty FSC Forest Management zostały przyznane 16 spośród 17 Regionalnych Dyrekcji Lasów Państwowych i 2 eksperymentalnym jednostkom zarządzanym przez wydziały leśnictwa uniwersytetów. Jedynie Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Krośnie nie została dotąd certyfikowana. Zarządza ona lasami w polskim regionie Karpat, gdzie lasy mają wysoką wartość przyrodniczą. Drugim regionem wyłączonym z certyfikacji jest Puszcza Białowieska w Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku. W 2014 roku Puszcza Białowieska, jako jedyna w Polsce, została uznana za obiekt światowego dziedzictwa przyrodniczego UNESCO (Natural World Heritage Site), ze względu na ogromną bioróżnorodność, naturalny charakter i ciągłość pokrywy leśnej zachowanej od ostatniego zlodowacenia. Ze względu na tę nominację, Puszcza Białowieska stała się źródłem konfliktu dotyczącego gospodarki leśnej pomiędzy krajowymi organizacjami pozarządowymi, naukowcami a Państwowym Gospodarstwem Leśnym Lasy Państwowe zarządzającym tym lasem<sup>10</sup>. Jednostki leśne będące w rękach prywatnych nie posiadają na ten moment certyfikatu FSC<sup>3</sup>.

Identyfikacja pochodzenia materiału				
	Charakterystyka			
Obszar podlegający ocenie	Klasyfikacja gruntu	Własność	System zarządzania	Opis materiału - źródła i typu
Cały kraj	Lasy	Publiczne – własność Skarbu Państwa	Państwowe – w zarządzie PGL Lasy Państwowe	Państwowe, trwałe, wtórne lasy produkcyjne z częściową strukturą półnaturalną. Stałe źródło drewna.
			Państwowe – inne jednostki zarządzające (np. Ministerstwo Obrony Narodowej)	Nie dotyczy - nie jest źródłem drewna komercyjnego
		Publiczne – własność wspólnot i gmin	Własność wspólnot i gmin	Prywatne/publiczne trwałe, półnaturalne, lasy produkcyjne
		Prywatne (własność indywidualna, rolnicy)	Prywatne – indywidualni właściciele	

	Obszary chronione – parki narodowe i rezerваты przyrody	Publiczne – własność Skarbu Państwa	Państwowe – w administracji parków narodowych i stosownego RDOŚ	Państwowe, stałe, półnaturalne lasy, ograniczone źródło materiału drzewnego
		Publiczne – własność gmin	Gminne – pod nadzorem Parków Narodowych lub stosownego RDOŚ	Prywatne/publiczne, stałe, półnaturalne lasy, ograniczone źródło materiału drzewnego
		Prywatne – własność indywidualna i własność wspólnot	Prywatne – indywidualni właściciele lub wspólnoty, pod nadzorem administracji parków narodowych lub stosownego RDOŚ	
	Obszary chronione – inne niż powyższe	Publiczne – własność Skarbu Państwa	Państwowe – w zarządzie PGL Lasy Państwowe	Publiczne, trwałe, półnaturalne lasy, stałe źródło drewna.
		Publiczne – własność gmin	Gminne i samorządowe	Prywatne/publiczne stałe, wtórne lasy produkcyjny z częściową strukturą półnaturalną. Stałe źródło drewna.
		Prywatne – własność indywidualna i własność wspólnot	Prywatne – indywidualni właściciele lub wspólnoty	

#### **Eksperti, którzy wzięli udział w konsultacjach**

	<b>Nazwa</b>	<b>Organizacja</b>	<b>Dziedzina ekspercka (kategoria/podkategoria)</b>
1.	mgr inż. Wiesław Klimiuk	Białowiecki Park Narodowy	Kierownik zesp. ds. ochr. Przyr. – Konsultowany w sprawie wszystkich HCV w Puszczy Białowieckiej.
2.	dr hab. inż. Jan Bodziarczyk	Zakład Bioróżnorodności Leśnej, Akademia Rolnicza w Krakowie	Specjalista ds. siedlisk Natura 2000, Fitosocjologia siedlisk górskich, Ochrona przyrody w Karpatach. Konsultowany w sprawie wszystkich HCV w Krainie Karpackiej.
3.	Mgr Teresa Ciesielka	Pieniński Park Narodowy	Biolog – gatunki chronione i zagrożone wyginięciem w Beskidzie Sądeckim i Pieninach. Konsultowana w sprawie obszarów HCV kat. 1, 3, 6 w zachodniej części Karpat z naciskiem na lasy prywatne.
4.	dr hab. inż. Jerzy Lesiński	Zakład Bioróżnorodności Leśnej, Akademia Rolnicza w Krakowie	Fitosocjologia, ekologia, sukcesja naturalna, funkcja lasu – Konsultowany w sprawie obszarów HCV kat. 1, 2, 3 w Polsce, w tym w Puszczy Białowieckiej.
5.	Wojciech Wdowik	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie	Obszary o szczególnych walorach ochronnych i współpraca z właścicielami lasów. Konsultowany w sprawie obszarów HCV kat. 1, 2, 3, 4 w Krainie Karpackiej (RDLP Krosno).

6.	Agnieszka Pastuszcak	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie	Ocena oddziaływania na środowisko w Krośnie – region Rzeszów (Karpaty). Konsultowana w sprawie obszarów HCV kat. 1, 2, 3, 4 w Krainie Karpackiej (RDLP Krosno).
7.	prof. dr hab. Henryk Okarma	Instytut Ochrony Przyrody PAN	Konsultowany w sprawie zagrożeń dla niedźwiedzia brunatnego ( <i>Ursus arctos</i> ) oraz rysia euroazjatyckiego ( <i>Lynx lynx</i> ) w obszarach HCV kat. 1 w Krainie Karpackiej.
8.	Jan Gancarski	Podkarpackie Towarzystwo Historyczne	Przegląd i ochrona wartości kulturowych. Konsultowany w sprawie obszarów HCV kat. 6 w Krainie Karpackiej.
9.	prof. dr hab. Jerzy Gutowski	Zakład Lasów Naturalnych Instytutu Badawczego Leśnictwa, ul. Park Dyrekcyjny 6, 17-230 Białowieża	Konsultowany w sprawie fauny chrząszczy ksylobiontycznych i ich ekologii w obszarach HCV kat. 1 w Puszczy Białowieskiej.
10.	prof. dr hab. Tomasz Wesołowski	Pracownia Biologii Lasu Uniwersytetu Wrocławskiego, ul. Sienkiewicza 21, 50-335 Wrocław	Konsultowany w sprawie ekologii dzięciołów i sów w obszarach HCV kat. 1 w Puszczy Białowieskiej.
11.	dr hab. Bogdan Jaroszewicz	Białowieska Stacja Geobotaniczna Uniwersytetu Warszawskiego	Konsultowany w sprawie ekologii i biologii lasu w Puszczy Białowieskiej, HCV kat. 1, 2, 3, 4, 6 w Puszczy Białowieskiej.

#### Strony zainteresowane które brały udział w konsultacjach

	Nazwa	Organizacja	Dziedzina ekspercka (kategoria/podkategoria)
1.	Marek Smolarkiewicz	Polski Klub Ekologiczny w Poznaniu Fundacja Na Straży Przyrody	Działacz organizacji pozarządowych ochrony siedlisk i przyrody województwa wielkopolskiego
2.	Dariusz Gatkowski	WWF Polska	Specjalista do spraw ochrony bioróżnorodności
3.	Zbigniew Żurek	Małopolskie Biuro OTOP	Specjalista do spraw ochrony ptaków, Koordynator Programu ochrony głuszca w zachodnich Karpatach
4.	Adam Bohdan	Fundacja Dzika Polska	Szef organizacji pozarządowej aktywnej w zakresie entomologii Puszczy Białowieskiej, Rozpoznawanie i potencjalne zagrożenia HCVF w Puszczy Białowieskiej
5.	Paweł Średziński	Fundacja Greenpeace Polska	Puszcza Białowieska
6.	Radosław Michalski	Fundacja Dziedzictwo Przyrodnicze	Ochrona przyrody w Karpatach (Beskid Niski i Bieszczady)
7.	Damian Zieliński	Generalna Dyrekcja Lasów Państwowych	Wsparcie niezależnej oceny strony trzeciej
8.	Jacek Stankiewicz	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Krośnie	Zarządzanie ekosystemami i hodowlą lasu
9.	Paweł Panaś	Nadleśnictwo Rymanów	Nadleśniczy Nadleśnictwa Rymanów
10.	Jan Kułak	Nadleśnictwo Rymanów	Hodowla lasu, pomoc przy wizycie terenowej
11.	Zbigniew Kopczak	Nadleśnictwo Bircza	Nadleśniczy Nadleśnictwa Bircza

12.	Stanisław Rębisz	Nadleśnictwo Bircza	Działania gospodarki leśnej
13.	Adrian Grzegorz	Fundacja Las Naturalny	Lasy północnej Polski
14.	Krzysztof Oniszczyk	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku	Naczelnik wydziału Ochrony Ekosystemów
15.	Adam Pawłowski	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku	Specjalista do spraw ochrony przyrody, udostępnienia lasu dla ruchu turystycznego i certyfikacji
16.	Marek Jadeszko	Nadleśnictwo Hajnówka	Leśnik w Nadleśnictwie Hajnówka
17.	Izabela Janiel	Nadleśnictwo Hajnówka	Pracownik nadleśnictwa Hajnówka Nadzór działań
18.	Robert Sawicki	Nadleśnictwo Hajnówka	Pracownik nadleśnictwa Hajnówka

### Ocena ryzyka

Wskaźnik	Źródło informacji	Występowanie obszarów HCV i ocena ryzyka	Skala funkcjonalna	Oznaczenie i określenie ryzyka
----------	-------------------	--	--------------------	--------------------------------

3.0	1, 4, 12, 23-33, 36, 39, 56-60	<p>Identyfikacja obszarów o wysokiej wartości ochronnej (High Conservation Value, HCV) w Polsce jest zasadniczo oparta na wytycznych HC VF opracowanych 8 lipca 2006 roku<sup>24</sup> przez Polską Grupę Roboczą Rady ds. Odpowiedzialnej Gospodarki Leśnej. Do 2015 roku Polska Grupa Robocza FSC miała status autoryzowanej organizacji krajowej akredytowanej przez międzynarodową organizację FSC. Opracowywała ona krajowe oceny ryzyka (FSC Controlled Wood Risk Assessment - Interpretacja aneksu 2b standardu dla oceny drewna kontrolowanego przez przedsiębiorstwo dla Polski) i wiążące interpretacje międzynarodowych zasad i kryteriów FSC. Kryteria identyfikacji HCV zostały dostosowane tak, by odzwierciedlały warunki prawne i naturalne polskich lasów.</p> <p>Na potrzeby niniejszego dokumentu, przy zachowaniu instrukcji FSC, klasyfikacja HCV została ujednolicona z obecną klasyfikacją FSC, w oparciu o dokumenty: National Risk Assessment Framework FSC-PRO-60-002a v.1.0<sup>59</sup> i Common Guidance for identification of High Conservation Values<sup>60</sup>. W celu zidentyfikowania obszarów o wysokiej wartości ochronnej, poza wytycznymi HC VF posłużono się również dodatkowymi źródłami.</p> <p>Wiedza o dystrybucji i koncentracji bioróżnorodności i wartości kulturowych w Polsce dla wszystkich kategorii HCV oszacowanych w niniejszej ocenie została oparta o:</p> <p>dane regionalnych dyrekcji i instytucji Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe oraz powiązanych organizacji, w tym z różnego rodzaju raportów, map i baz danych opracowanych przez BULiGL (Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej), Wydział Urządzania Lasu DGLP, nadleśnictw, instytucji (szczególnie Instytut Badawczy Leśnictwa), certyfikowanych w systemie FSC regionalnych dyrekcji, nadleśnictw; mapy, wykazy, dane z monitoringu opracowane przez GIOŚ (Główny Inspektorat Ochrony Środowiska),</p> <p>wsparcie naukowe (konsultowani czołowi eksperci);</p> <p>oceny przeprowadzone dla programu Natura 2000;</p> <p>informacje z Regionalnych Dyrekcji Ochrony Środowiska i od Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków;</p> <p>publikacje otrzymane od lokalnych inicjatyw i instytucji pozarządowych – Komitetu Ochrony Orłów, WWF, Fundacja Dziedzictwo Przyrodnicze;</p> <p>publicznie dostępne raporty FSC FM</p> <p>Obszary HVC zostały oznaczone przez nadleśnictwa raczej lokalnie lub regionalnie, a nie w skali całego kraju.</p> <p>Mapy takich obszarów zostały przygotowane dla wszystkich nadleśnictw zarządzanych przez PGL LP – są one ogólnodostępne na stronie internetowej każdej z Regionalnych Dyrekcji Lasów Państwowych, np: <a href="http://www.szklarska.wroclaw.lasy.gov.pl/c/document_library/get_file?uuid=e9895157-24ab-49c2-adfb-a6a61b3fc6a1&amp;groupId=21700557">http://www.szklarska.wroclaw.lasy.gov.pl/c/document_library/get_file?uuid=e9895157-24ab-49c2-adfb-a6a61b3fc6a1&amp;groupId=21700557</a> lub na stronach BIP (Biuletyn Informacji Publicznej), np.: <a href="http://bip.lasy.gov.pl/pl/bip/dg/rdlp_wroclaw/nadl_glogow/plan_urzadzania_lasu/czesc_opisowa">http://bip.lasy.gov.pl/pl/bip/dg/rdlp_wroclaw/nadl_glogow/plan_urzadzania_lasu/czesc_opisowa</a>.</p>	Poland	<p>Niskie ryzyko</p> <p>Osiągnięto poziomy progowe (1) i (2):</p> <p>Dostępne dane są wystarczające dla zidentyfikowania obecności HCV na obszarze;</p> <p>ORAZ</p> <p>Dostępne dane są wystarczające dla oceny zagrożeń dla HCV wywołanych przez działania związane z zarządzaniem lasem.</p>
-----	--------------------------------	--	--------	--



		<p><u>Odwzorowania na mapach poszczególnych stanowisk</u></p> <p>Dane dla HCV 1,2,3,4 i 6 w podziale na nazwę i klasyfikację FSC są często włączane w plan urządzenia lasu certyfikowanych w systemie FSC nadleśnictw ( HCV5 nie są obecne na terenie Polski). Metody hodowli lasu, skład gatunkowy, rozpoznanie wartości opisanej w planach urządzenia lasu są oparte na wykonanej na stanowiskach inwentaryzacji/badaniach, mapach gleb i siedlisk, które gwarantują dobrą znajomość rozmieszczenia siedlisk<sup>12</sup>, w tym obszarów HCV. Dobra znajomość statusu gatunków i siedlisk jest również w tych formach ochrony przyrody, które wymagają przygotowania planu urządzenia lasu lub planów działań ochronnych: parki narodowe, rezerваты przyrody, obszary NATURA 2000<sup>39</sup>. Dodatkowo, rozmieszczenie kilku gatunków flagowych (np. wilk, ryś, żubr europejski, pachnica dębowa, przeplatka aurinia itp.) zostało oznaczone na mapach i ocenione na poziomie krajowym. Znajomość statusu gatunków i siedlisk wyszczególnionych w załączniku do dyrektywy ptasiej<sup>58</sup> i siedliskowej<sup>57</sup> UE jest dokładna i aktualna, ze względu na wymagania monitoringu ich statusu co 3 do 6 lat.</p> <p>W kwestii obiektów dziedzictwa kulturowego, są one oznaczone na mapach na poziomie wojewódzkim (ewidencja jest prowadzona przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków)<sup>23</sup>. Oficjalnie zabytki kulturowe i archeologiczne są wymienione w planach urządzenia lasu i brane pod uwagę podczas wyrębu lasu i innych działań z zakresu hodowli lasu. Przed wykonaniem jakiegokolwiek czynności, która mogłaby potencjalnie stanowić zagrożenie dla danego stanowiska, we wszystkich przypadkach wykonywana jest przynajmniej ogólna ocena wpływu gospodarki leśnej na zabytki kulturowe i archeologiczne.</p> <p>W systemie katastralnym, dostępne są dane dotyczące własności działek i monitoringu przyrody. Dane dostępne się tylko z organizacji i instytucji, które obsługują system. Na liście ogólnodostępnych baz danych i map gatunków oraz siedlisk, w tym RTE, obejmujących cały teren kraju znajdują się między innymi:</p> <p>obszary Natura 2000:  <a href="http://natura2000.gdos.gov.pl/datafiles">http://natura2000.gdos.gov.pl/datafiles</a> ,  <a href="http://obszary.natura2000.org.pl/index.php?s=lista">http://obszary.natura2000.org.pl/index.php?s=lista</a>;  mapa obszarów chronionych i pomników przyrody: <a href="http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/">http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/</a>;  metadane dla mapy obszarów chronionych i pomników przyrody: <a href="http://www.gdos.gov.pl/dane-i-metadane">http://www.gdos.gov.pl/dane-i-metadane</a>;  uszeregowaną listę siedlisk i gatunków roślin i zwierząt można uzyskać z Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska (Ranking siedlisk przyrodniczych oraz gatunków):  <a href="http://www.gios.gov.pl/siedliska/default.asp?nazwa=ranking&amp;je=pl">http://www.gios.gov.pl/siedliska/default.asp?nazwa=ranking&amp;je=pl</a>;  rozmieszczenie ssaków: <a href="http://www.iop.krakow.pl/ssaki/Katalog.aspx">http://www.iop.krakow.pl/ssaki/Katalog.aspx</a>;  rozmieszczenie ptaków lęgowych: <a href="http://www.ornitho.pl/index.php?m_id=505">http://www.ornitho.pl/index.php?m_id=505</a>;  rozmieszczenie roślin: <a href="http://www.atlas-roslin.pl">http://www.atlas-roslin.pl</a>;</p>		
--	--	--	--	--



		<p>mapy drogowe ochrony wybranych gatunków i siedlisk: <a href="http://www.bestpractice-life.pl/g2/oryginal/2015_01/b160f4b82309eb84aae51b2de4f26a41.pdf">http://www.bestpractice-life.pl/g2/oryginal/2015_01/b160f4b82309eb84aae51b2de4f26a41.pdf</a>;</p> <p>dodatkowo, na stronie internetowej każdego certyfikowanego nadleśnictwa można znaleźć mapę lasów HCV.</p> <p>Rozmieszczenie zabytków kulturowych dostępne jest na portalu Narodowego Instytutu Dziedzictwa, który obejmuje 83 398 stanowisk dziedzictwa kulturowego i archeologicznego: <a href="http://mapy.zabytek.gov.pl/nid/">http://mapy.zabytek.gov.pl/nid/</a></p> <p>Szczegółowe ewidencje oficjalnie uznanych zabytków dziedzictwa kulturowego są dostępne na stronie internetowej każdego z 17 Wojewódzkich Urzędów Ochrony Zabytków, np.: <a href="http://wuozbialystok.bip.gov.pl/rejestr/">http://wuozbialystok.bip.gov.pl/rejestr/</a> dla Podlasia; <a href="http://www.mwkwz.pl/rejestr-i-ewidencja-zabytkow">http://www.mwkwz.pl/rejestr-i-ewidencja-zabytkow</a> dla Mazowsza; <a href="http://www.wuoz.malopolska.pl/index.php/rejestr-zabytkow">http://www.wuoz.malopolska.pl/index.php/rejestr-zabytkow</a> dla Małopolski, itd.</p> <p>Obszary HCV w ocenie ryzyka dla Polski zostały oznaczone w oparciu o rozpoznanie wykonane dla certyfikowanych w systemie FSC lasów w nadleśnictwach, a w przypadku nadleśnictw nie objętych certyfikacją, pozyskiwane ze źródeł zastępczych, albo uzyskane bezpośrednio z nadleśnictw (patrz: stosowne HCV w celu uzyskania większej informacji o użytych źródłach oraz listę źródeł).</p> <p><b>Rozpoznanie i ocena zagrożeń i zabezpieczeń</b></p> <p>Ocena potencjalnych zagrożeń dla HCV ze strony działań związanych z zarządzaniem lasem została oparta o dokumenty i dane dostarczone przez jednostki rządowe, jednostki PGL LP, RDLP, badania naukowe i raporty organizacji pozarządowych.</p> <p>W trakcie prac nad niniejszą oceną wkład zainteresowanych stron był pozyskiwany drogą mailową, przez konsultacje telefoniczne i raporty w okresie lipiec-październik 2016 roku. Zwrócono szczególną uwagę na informacje dostarczone przez lokalne organizacje pozarządowe i zarządzających lasami. Większość skarg/ danych wejściowych została zweryfikowana na miejscu przez ocenę wykonaną podczas tworzenia niniejszej oceny (próba i zgłoszone stanowiska): 19.09.2016 r. nadleśnictwo Nawojowa, 20 – 23.09.2016 r. Pieniński PN, nadleśnictwo Krościenko, 5-6.10.2016 r. nadleśnictwo Rymanów, 7.10.2016 r. nadleśnictwo Bircza, 21.10.2016 r. nadleśnictwo Białowieża, 24-25.10.2016 r. nadleśnictwa: Browśk, Hajnówka, Białowieża. Przedstawiciele zainteresowanych stron z przemysłu i organizacji pozarządowych byli obecni na miejscu podczas oceny.</p>		
--	--	--	--	--

		<p>W karpackich i białowieskich lasach, multidyscyplinarna, oparta na przesłankach naukowych, krajowa terenowa weryfikacja wartości lasów została rozpoczęta przez Lasy Państwowe i będzie kontynuowana w 2016/2017. Planowane jest rozszerzenie tej oceny ochrony i wartości lasu na wszystkie lasy i przewiduje się, że wzmocni dane botaniczne, siedliskowe, zoologiczne i dotyczące hodowli lasu umożliwiając precyzyjne oznaczenie w przyszłości obszarów o szczególnych walorach ochronnych.</p> <p>Uważa się, że dostępne dane, raporty, ustawodawstwo, konsultacje z zainteresowanymi stronami i wyniki z wizytacji terenowej, są wystarczające do zidentyfikowania HCV i ich zagrożeń.</p> <p>Niskie ryzyko*</p> <p>Osiągnięto poziomy progowe (1) i (2):</p> <p>Dostępne dane są wystarczające dla zidentyfikowania obecności HCV na obszarze poddanym ocenie.</p> <p>ORAZ</p> <p>Dostępne dane są wystarczające dla oceny zagrożeń HCV wywołanych przez działania związane z zarządzaniem lasem.</p>		
--	--	---	--	--

3.1 HCV 1	1-13, 15-18, 24-32, 34, 35, 37-43, 45, 48-55, 56, 57, 61, 65, 70, 71, 72.	<p><b>Występowanie</b></p> <p>1/2-2/3 spośród oszacowanych 63 000 gatunków obecnych w Polsce jest uważanych za zależne od lasu lub przynajmniej związanych z lasem<sup>3</sup>.</p> <p>Na obszarze objętym oceną znajdują się czasowe, okresowe i efemeryczne siedliska/zasoby, takie jak stanowiska grzędowania, lęgu i rozrodu, hibernacji, schronienia i migracji gatunków ginących i zagrożonych, narażonych na wyginięcie (RTE).</p> <p>32,5% terytorium Polski jest objęte jakąś formą ochrony środowiska, w tym 20% terytorium Polski obejmują obszary Natura 2000. Z tego względu, obszary chronione w Polsce przekroczyły wskazany w konwencji z Aichi cel nr 11 wynoszący 17%<sup>54</sup>. Około 33% wszystkich lasów w kraju jest włączone w sieć Natura 2000, co odpowiada powierzchni ok. 3,1 mln ha lasów.</p> <p>Około 38% lasów zarządzanych przez PGL LP jest włączone w sieć Natura 2000. W tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- dyrektywa ptasia – 2 217 000 ha,</li> <li>- dyrektywa siedliskowa – 1 659 000 ha.</li> </ul>	<p>Puszcza Białowieska (Nadleśnictwa: Browsek, Hajnówka, Białowieża)</p> <p>Nadleśnictwa RDLP Krosno: Bircza, Ustrzyki Dolne, Lesko, Komańcza, Baligród, Cisna,</p>	<p>Określone ryzyko</p> <p>Osiągnięto próg (8): HCV 1 jest oznaczone i/lub jego występowanie jest prawdopodobne na ocenianym terenie i jest zagrożone przez działania związane z</p>
-----------	---	---	---	--

	<p>Obszary Natura 2000, które pokrywają się z obszarami objętymi krajowymi formami ochrony środowiska, tym samym zwiększając ich efektywność w zakresie ochrony<sup>3</sup>.</p> <p>Lasy w rezerwach przyrody ustanowionych dla ochrony fauny, flory lub grzybów, oraz będące w obszarze parków narodowych, mogą być automatycznie traktowane jako przykłady obszarów o wysokiej koncentracji gatunków RTE. Zostały one ustanowione w celu ochrony konkretnych grup taksonomicznych organizmów RTE (rezerwy przyrody) lub w celu ochrony "wszystkich elementów przyrody" w najlepiej zachowanych lokalizacjach (parki narodowe)<sup>39</sup>.</p> <p>Ze względu na brak naturalnych barier geograficznych i ciągłość siedlisk w układzie południkowym, gatunki endemiczne występują w niewielu miejscach. Najważniejsze obszary w kraju występowania gatunków endemicznych, to ekosystemy alpejskie, ponad górną granicą lasu. Większość z nich jest chroniona, jako część parków narodowych (Karkonosze, Tatry, Pieniny). Jest tylko kilka znanych endemicznych gatunków, które występują w Polsce na nizinach, ale są one w ekosystemach nieleśnych<sup>25,26</sup>.</p> <p>Czerwone listy gatunków zwierząt ginących i zagrożonych (IUCN, krajowe, regionalne) wszystkich grup taksonomicznych (rośliny, grzyby i zwierzęta) powinny być brane pod uwagę podczas oznaczania/wytaczania obszarów HCV 1. Zagrożenia zostały odnotowane dla 1 648 gatunków roślin w Polsce i szacuje się, że w ciągu ostatnich 200 lat 124 gatunki roślin wyginęły albo znacznie zmniejszyła się ich populacja<sup>24,25,26</sup>. Jak dotąd 2 769 gatunków zwierząt zostało wymienionych na czerwonej liście jako zagrożone, w tym 2 618 gatunków bezkręgowców i 151 kręgowców (głównie ptaków). Ze względu na presję antropogeniczną, 16 gatunków kręgowców wymarło lub zniknęło z terytorium Polski<sup>27,28,29</sup>. Jednakże, niektóre gatunki, takie jak gatunki mrówek (<i>Formica polyctena</i>, <i>Formica pratensis</i> i <i>Formica rufa</i>), które są wymienione na liście, jako gatunki zagrożone wyginięciem w krajach zachodniej Europy, w Polsce zostały zaklasyfikowane w kategorii "niższe zagrożenie". Dotyczy to także pewnych gatunków motyli (<i>Euphydryas maturna</i> i <i>Eriogaster catax</i>), które na całym świecie są uznane za krytycznie zagrożone. Również wśród kręgowców są gatunki, których kondycja jest lepsza w Polsce niż w innych obszarach ich zasięgu. Przykładem jest wydra (<i>Lutra lutra</i>), która jest sklasyfikowana jako gatunek zagrożony w całej Europie, ale ponownie rozpowszechniła się na terytorium Polski<sup>54</sup>. Niektóre gatunki, które są rzadkie lub zagrożone w skali europejskiej są więc wciąż powszechne w niektórych częściach Polski i nie ma sygnałów zmniejszania się wielkości ich populacji w kraju. W takich przypadkach nie zostały one wzięte pod uwagę podczas ustanawiania obszarów HCV 1, chyba że ich zasięg występowania naturalnie zachodzi na inne obszary występowania gatunków RTE. Wytczenie obszaru HCV 1 powinno odnosić się do potrzeb ekologicznych całego cyklu życiowego gatunków; powinno obejmować wszystkie siedliska/płaty siedlisk istotne dla zamknięcia całego cyklu życiowego gatunku i umożliwiające przeżycie gatunków w różnych okresach<sup>24</sup>.</p> <p>Należy wziąć pod uwagę fakt, że w Polsce wszystkie czerwone listy (25-29) mają jedynie charakter informacyjny. Nie są źródłem statusu prawnego żadnego z gatunków zwierząt. Umieszczenie gatunku na czerwonej liście nie nakłada na żadną osobę lub instytucję obowiązku ochrony danego gatunku (ich status prawny jest taki sam, jak każdego innego gatunku), chyba, że został on wymieniony na liście gatunków chronionych opublikowanej przez Ministra Środowiska. Jedynie gatunki wymienione w rozporządzeniach</p>	<p>Lutowiska, Stuposiany.</p> <p>Pozostała część Polski</p>	<p>gospodarką leśną: Puszcza Białowieża (Nadleśnictwa :Browsk, Hajnówka, Białowieża) i Nadleśnictwa Bircza, Ustrzyki Dolne, Lesko, Komańcza, Baligród, Cisna, Lutowiska, Stuposiany z RDLP Krosno</p> <p>Niskie ryzyko</p> <p>Próg (6) Istnieje małe/pomijalne zagrożenie HCV 1 wywołane przez działania związane z gospodarką leśną:</p> <p>Pozostała część Polski</p>
--	--	---	---

		<p>Ministra Środowiska w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt<sup>30</sup> i roślin<sup>32</sup> oraz grzybów<sup>31</sup> oraz na listach opublikowanych jako załączniki do dyrektywy siedliskowej UE<sup>57</sup> i dyrektywy ptasiej UE mają podstawę prawną ochrony gatunkowej<sup>58</sup>. Obszary Natura 2000 powołane w celu ochrony gatunków mających znaczenie dla Wspólnoty<sup>b</sup> są automatycznie klasyfikowane, jako obszary kategorii HCV1, jednakże nie wszystkie obszary chronione powinny zostać uznane za obszary HCV1, ponieważ mogły zostać ustanowione w celach innych niż ochrona gatunków lub siedlisk RTE (np. ochrona krajobrazu lub ochrona ważnych lasów z punktu widzenia ekosystemów, jak zdefiniowano w HCV 4 i HCV 6). Nie mniej jednak, obszar Natura 2000 jest specyficzną formą ochrony przyrody, w której ochroną nie jest objęty cały obszar, lecz raczej konkretne siedlisko, siedlisko konkretnego gatunku i sam gatunek w miejscu, w którym jest jego największa koncentracja. Z tego względu, choć są one często ważne dla HCV1, to tylko na tych fragmentach obszaru (w granicach obszaru Natura 2000), gdzie jest duża koncentracja gatunku i/lub naturalnego siedliska.</p> <p>Ostoje przyrodnicze gatunków ginących i zagrożonych, oznaczone przez ekspertów (udokumentowane i opisane w literaturze, raportach i innych dokumentach)<sup>25, 26, 27, 28, 29</sup>, są w większości przypadków chronione wewnątrz parków narodowych i rezerwatów przyrody, gdzie ochrona przyrody jest priorytetem nad komercyjną produkcją drewna. Jest tylko kilka wyjątków, gdzie ostoje gatunków RTE, których znaczenie w skali kontynentu i świata jest dobrze udokumentowane, są dostępne w lokalizacjach nie objętych certyfikacją FSC lub niebędących całkowicie w granicach rezerwatów przyrody czy parków narodowych. Ta sytuacja dotyczy Puszczy Białowieskiej w RDLP Białystok oraz proponowanego obszaru Turnickiego Parku Narodowego w RDLP Krosno, które są kluczowe dla istnienia szeregu gatunków wymienionych w europejskiej, krajowej lub regionalnej czerwonej liście (lista gatunków ginących i zagrożonych)<sup>1,41-45</sup> lub załączniku II bądź IV do dyrektywy siedliskowej<sup>59</sup> lub załączniku I dyrektywy ptasiej<sup>58</sup>. Ponieważ, zarówno Puszcza Białowieska jak i RDLP Krosno są uważane za ważne obszary różnorodności biologicznej (<i>biodiversity hotspots</i><sup>10,35,41,43,45</sup>), poświęcono im szczególną uwagę.</p> <p><b>Puszcza Białowieska</b> jest uznanym przez UNESCO transgranicznym (Polska/Białoruś) obiektem światowego dziedzictwa "Puszcza Białowieska" (World Heritage Site, WHS). Został on ustanowiony ponieważ spełnia 10-te kryterium wpisu na listę światowego dziedzictwa: „wyjątkowej uniwersalnej wartości”: „obejmowanie siedlisk naturalnych najbardziej reprezentatywnych i najważniejszych dla ochrony in situ różnorodności biologicznej, włączając te, w których występują zagrożone gatunki o wyjątkowej uniwersalnej wartości z punktu widzenia nauki lub ochrony przyrody”<sup>41</sup>. Definicja ta całkowicie pokrywa się z definicją HCV1 opisaną w klasyfikacji zawartej w rozdziale poświęconym dostępności danych. Polska część WHS Puszcza Białowieska pokrywa obszar zarządzany przez park narodowy (16% lasu) i trzy</p>		
--	--	---	--	--

<sup>b</sup> Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty oznacza obszar, który w regionie lub regionach biogeograficznych, których jest częścią, znacząco przyczynia się do utrzymania lub przywrócenia właściwego stanu naturalnego siedliska wymienionego w załączniku I lub gatunków wymienionych w załączniku II, może również znacząco przyczyniać się do zapewnienia ogólnej spójności obszaru Natura 2000, do którego odnosi się Art.3 i/lub znacząco przyczynia się do utrzymania różnorodności biologicznej w danym biogeograficznym regionie lub regionach. Dla gatunków zwierząt występujących na dużym terenie, obszar mający znaczenie dla Wspólnoty odpowiada miejscom zlokalizowanym na obszarze naturalnego zasięgu występowania tych gatunków, który reprezentuje czynniki fizyczne i biologiczne kluczowe dla ich życia i reprodukcji. [http://glossary.eea.europa.eu/EEAGlossary/S/site\\_of\\_Community\\_importance](http://glossary.eea.europa.eu/EEAGlossary/S/site_of_Community_importance)

		<p>nadleśnictwa RDLP Białystok – Browsk, Hajnówka, Białowieża (84% lasów, w tym około 18% objętych ochroną w rezerwatach przyrody). Większa część RDLP Białystok jest certyfikowana, ale nadleśnictwa Puszczy Białowieskiej zostały wyłączone przez RDLP Białystok z procesu certyfikacji FSC<sup>11</sup>. Jednakże certyfikat PEFC nr PL PEFC-140187 jest utrzymany. Las jest szeroko uznany za najlepiej utrzymany fragment europejskiego lasu nizinnej strefy umiarkowanej, z pierwotnymi cechami, takimi jak: ostoje zwierząt, naturalna zdolność do regeneracji, martwe drewno, naturalne otwarte przestrzenie, martwe pnie stojące w strukturze drzewostanu, które są częścią ekosystemu lasu i niezastąpionym siedliskiem gatunków RTE<sup>41,53</sup>. Rejon zamieszkuje wiele gatunków zwierząt RTE, w tym największa populacja żubra europejskiego (<i>Bison bonasus</i>), kilka gatunków ptaków, dla których las jest ważnym siedliskiem w skali całego kontynentu (np. dzięcioł białogrzbiety, sóweczka zwyczajna, jarząbek zwyczajny)<sup>1,44</sup> i duże ilości gatunków owadów (niektóre z nich występują jedynie w kilku miejscach w Europie np. <i>Aulanothruscus laticollis</i>, <i>Pytho kolvensis</i>)<sup>41</sup>.</p> <p>Puszcza Białowieska jest hotspotem bioróżnorodności grzybów – 50% polskich grzybów wielkoowocnikowych i 24% europejskich grzybów wielkoowocnikowych zostało zaobserwowanych w rejonie puszczy<sup>53,55</sup>. Rejon jest również istotny dla chrząszczy ksylobiontycznych: <i>Pytho kolvensis</i>, <i>Phryganophilus ruficollis</i>, <i>Boros Schneideri</i>, <i>Cucujus cinnaberinus</i> (gatunki wymienione w załączniku do dyrektywy siedliskowej UE), i <i>Cucujus haematodes</i> (Polska czerwona lista chrząszczy ksylobiontycznych)<sup>53</sup>. Ochrona lasu w Puszczy Białowieskiej ma wieloletnią tradycję sięgającą XV wieku, kiedy to została włączona w skład królewskich dóbr stołowych. Od lat 90 XX wieku organizacje pozarządowe i społeczności naukowe naciskały na zarządzających nadleśnictwami i rząd, aby ograniczyć wykorzystanie Puszczy Białowieskiej na cele gospodarczej hodowli lasu i wzmocnić jej ochronę.</p> <p><b>Karpaty i RDLP Krosno</b></p> <p><b>RDLP Krosno</b> jest zlokalizowana w dużym biogeograficznym obszarze – Kraina Karpacka. Na południu pokrywa wschodni fragment polskiej części Karpat – Bieszczady. Na północy pokrywa lasy nizinne a na zachodzie mozaikę lasów wyżynnych. Krosno jest jedyną niecertyfikowaną w systemie FSC Dyрекcją Regionalną Lasów Państwowych w Polsce, jednakże certyfikacja PEFC została z powodzeniem zaimplementowana.</p> <p>Kraina Karpacka zlokalizowana jest w południowo-wschodniej części Polski, jest regionem gdzie koncentracja geologicznej, morfologicznej i biologicznej różnorodności jest znacząca. Lasy karpackie mają dużą koncentrację szczególnych walorów przyrodniczych, takich jak populacje gatunków chronionych, endemizm, rzadkie siedliska, lokalne zabytki kulturowe i historyczne, krajobrazy<sup>42,45</sup>. Obszar ten jest uwzględniony jako kluczowy ekoregion Global 200 (PA0504 - Carpathian montane forests)<sup>5,7</sup>.</p> <p>Jednocześnie, teren jest objęty silnym systemem ochrony przyrody. W tym regionie jest największe zagęszczenie w Polsce parków narodowych (6), parków krajobrazowych i rezerwatów przyrody. Powyższe fakty, razem ze zrównoważoną gospodarką leśną, powinny zapewnić ciągłą obecność szczególnych walorów ochronnych (HCV) na ogólnym poziomie w tym obszarze. System prawny i narzędzia</p>		
--	--	---	--	--

		<p>wykorzystywane przez krajowe władze leśne są ciągle rozwijane i zwiększyły jakość ochrony przyrody na przestrzeni ostatnich 20 lat. Innym ważnym faktem jest systematyczne zwiększanie się lesistości i różnorodności biologicznej w okresie pomiędzy 1945 rokiem, a dniem dzisiejszym, szczególnie w Bieszczadach<sup>67, 68, 69</sup>.</p> <p>Chronione, rzadkie, zagrożone i uwzględnione na czerwonej liście gatunki zwierząt, roślin i grzybów, występują w dużej koncentracji na obszarze zarządzanym przez RDLP Krosno, między innymi gatunki kręgowców występujących w Polsce tylko w tym regionie: żbik europejski (<i>Felis silvestris</i>) i wąż eskulapa (<i>Zamenis longissimus</i>)<sup>2,4,18,28,29,37,45</sup> (patrz: załącznik B2, B3, B4, B12). Gatunki RTE są reprezentowane dla wszystkich grup taksonomicznych zwierząt. Najbardziej cenne naturalne obszary są chronione w Bieszczadzkim Parku Narodowym i wielu rezerwach przyrody. Ale duże obszary lasów cennych przyrodniczo wciąż nie są włączone w obszar parków narodowych -objęte są zrównoważoną gospodarką leśną. Bioróżnorodność rozkwitła pozniszczeniu osad ludności po II Wojnie Światowej. Obszar Bieszczad, uprzednio gęsto zaludniony i wykorzystywany na cele rolnicze oraz wypas, został zalesiony w procesach naturalnych oraz sztucznego zalesiania. Ten proces, razem z gospodarczym zacofaniem regionu, doprowadził do rozkwitu bioróżnorodności i stworzenia ostoi dla dużych drapieżników, ptaków, gadów, owadów, grzybów i roślin<sup>42,45</sup>.</p> <p><b>Rozpoznanie i ocena zagrożeń i zabezpieczeń</b></p> <p>Ze względu na różnice w poziomie zagrożenia HCV 1, ocena ryzyka jest pogrupowana w oparciu o skalę oficjalnej ochrony miejsc oznaczonych uprzednio jako schronienie dla dużej koncentracji gatunków RTE, w tym parków narodowych i rezerwatów przyrody, innych obszarów chronionych i prywatnych lasów. Poza ogólną prezentacją, w dokumencie zamieszczony jest szczegółowy opis Puszczy Białowieskiej i RDLP Krosno.</p> <p>Lasy certyfikowane przez FSC są wyłączone z oceny.</p> <p><u>Parki narodowe i rezerваты przyrody</u></p> <p>Parki narodowe i rezerваты przyrody potencjalnie zawierające HCV 1 są jasno zdefiniowane w Ustawie o ochronie przyrody (2004)<sup>39</sup> i ich granice są dokładnie wyznaczone na mapach i w terenie. Wszystkie cięcia na tym terenie mogą być wykonywane tylko ze względu na cele ochrony przyrody określone w planach ochrony, takie jak poprawę siedliska gatunków priorytetowych, odbudowę naturalnego siedliska, zwalczanie gatunków obcych, poprawę charakterystyki siedlisk dla priorytetowych gatunków RTE itp. Wszystkie parki narodowe implementują lub przygotowują plany ochrony. Dla parków narodowych, które nie mają obowiązujących planów ochrony, administracja przygotowuje roczne zadania ochronne, oceniane i akceptowane przez Ministerstwo Środowiska. Większość rezerwatów przyrody ma zaimplementowane plany ochrony lub właśnie nad nimi pracuje. W tych rezerwach interwencja w ekosystem leśny musi być zaakceptowana przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, który ocenia wpływ proponowanych</p>		
--	--	---	--	--



		<p>interwencji na bioróżnorodność<sup>39</sup>. To podejście zapewnia minimalne ryzyko utraty bioróżnorodności w rezerwach przyrody, gdzie jeszcze nie ma zaimplementowanych planów ochrony.</p> <p>Cięcia na terenie parku narodowego są bardzo ograniczone (około 180 tys. m<sup>3</sup>/rok, co w 2014 roku stanowiło ok 0,4% całkowitej ilości drewna pozyskanego w Polsce)<sup>3,9</sup> i część z pozyskanego drewna jest użytkowana na potrzeby własne parków narodowych lub indywidualne potrzeby lokalnych właścicieli ziemi.</p> <p><u>Inne obszary chronione:</u> park krajobrazowy, obszar chronionego krajobrazu, obszar Natura 2000, stanowisko dokumentacyjne, użytek ekologiczny i zespół przyrodniczo-krajobrazowy.</p> <p>Park krajobrazowy jest formą ochrony wartości przyrodniczych, historycznych, kulturowych i krajobrazowych ustanowioną przez Ustawę o ochronie przyrody (2004)<sup>39</sup>. Celem parku krajobrazowego jest ochrona i promocja regionu przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju.</p> <p>Lasy z dużą koncentracją bioróżnorodności, lecz będące objęte ochroną inną niż parki narodowe lub rezerwy przyrody, są utrzymywane w celu ochrony naturalnych, historycznych, kulturowych i krajobrazowych wartości przy zrównoważonym korzystaniu z zasobów leśnych (Ustawa o lasach). W związku z tym, sposób zarządzania tymi obszarami powinien równoważyć szczególne wartości ochronne i komercyjne korzystanie z zasobów leśnych. Blisko 51% parków krajobrazowych to lasy. Obszary Natura 2000 pokrywają około 38% terenów zalesionych. Inne obszary chronione są również bardzo często położone w ekosystemach leśnych<sup>3</sup>.</p> <p>Większość obszarów chronionych nie ma zaimplementowanych planów ochrony, ponieważ ochrona, odtworzenie lub utrzymanie środowiska naturalnego są włączone w plany urządzania lasu. Zasady zarządzania są opisane w Ustawie o ochronie przyrody (2004)<sup>39</sup>, ale priorytetem jest zrównoważona gospodarka leśna regulowana Ustawą o lasach (1992)<sup>40</sup>. Wyjątkami są parki krajobrazowe regulowane Ustawą o ochronie przyrody (2004), które muszą mieć szczegółowe plany ochrony, i obszary Natura 2000, dla których wymagane jest włączenie w plany celów i zadań ochrony. Wszystkie formy planów zarządzania stosowane w obszarach chronionych w Polsce są przygotowane i ustalone przez państwowe lub lokalne władze, które są niezależne od interesów zarządzania lasem. Ważne rekomendacje z planów zarządzania obszarem Natura 2000 są włączone w plany urządzania lasu nadleśnictw, które znajdują się w granicach obszarów chronionych. Implementacja zasad zarządzania jest nadzorowana przez Regionalne Dyrekcje Ochrony Środowiska i dodatkowo są one dobrowolnie monitorowane przez aktywne "zielone" organizacje pozarządowe, co jest skutecznym sposobem ochrony gatunków RTE i ich siedlisk. Skargi organizacji pozarządowych są również analizowane podczas certyfikacji gospodarki leśnej.</p> <p>Plany zadań ochronnych i plany ochrony obszarów Natura 2000, wymagane dla implementacji obszarów Natura 2000, ustalają dobrą równowagę pomiędzy celami ochrony obszaru Natura 2000 i użytkowaniem lasu, tym samym zapewniając skuteczną ochronę wartości HCV. Te plany są przygotowane przez zewnętrzne firmy (organizacje pozarządowe, prywatne firmy, firmy wyspecjalizowane w przygotowaniu</p>		
--	--	--	--	--



		<p>planów urządzania lasu) i po konsultacjach społecznych są zatwierdzane przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska<sup>39</sup>.</p> <p>System ochrony przyrody połączony ze zrównoważoną gospodarką leśną zapewnia ciągłą obecność gatunków leśnych i siedlisk definiujących HCV 1 na poziomie ogólnym w kraju. System prawny i narzędzia stosowane dla zarządzania lasem na poziomie krajowym wciąż są udoskonalane.</p> <p>W prywatnych lub niecertyfikowanych lasach wyznaczonych, jako główne obszary chronione, nie są dozwolone żadne działania związane z komercyjną wycinką. Cięcia mogą być związane z planami ochrony. Poza tym, lasy będące w prywatnych rękach reprezentują obszary o mniejszym ryzyku niż lasy publiczne w związku z mniejszą skalą wycinki (patrz: sekcja o prywatnych lasach poniżej).</p> <p>Obszary o znaczeniu dla ptaków (IBA)<sup>38</sup> nie mają żadnego specjalnego statusu w Polsce. Na ich terytorium prowadzona jest regularna zrównoważona gospodarka leśna i może zostać zidentyfikowane potencjalne ryzyko statusu HCV 1 (patrz: sekcja o Puszczy Białowieskiej). Należy podkreślić, że w Polsce tylko kilka najbardziej pospolitych gatunków ptaków i zwierząt łownych nie jest chroniona przez prawo (np. <i>Columba palumbus</i>, <i>Perdix perdix</i>, <i>Anas platyrhynchos</i>).</p> <p>Ze względu na jasne przepisy na poziomie krajowym i instytucjonalnym oraz biorąc pod uwagę wyręb ze względu na ochronę przyrody i wyręb komercyjny, istnieje niskie ryzyko zniszczenia obszaru HCV1 w parkach narodowych i rezerwatach przyrody oraz obszarach chronionych przez działania związane z gospodarką leśną. Prawodawstwo jest dobrze zaimplementowane (patrz: kategoria 1, 1.9).</p> <p><u>Rzadkie, ginące i zagrożone gatunki poza obszarami chronionymi</u></p> <p>Każda spośród trzech list prawnie chronionych gatunków (zwierząt, roślin i grzybów) obejmuje listę zakazów i listę wyjątków i wyłączeń od zakazów związanych z chronionymi gatunkami<sup>30,31,32</sup>. Obejmują one również gatunki, które potrzebują ustanowienia stref ochrony wokół stanowisk lęgowych i rozrodu lub miejsc, w których występują. Lista wszystkich gatunków RTE, w tym umieszczonych na czerwonej liście<sup>25,26,27,28,29</sup>, ale nie wymienionych w rozporządzeniu Ministra Środowiska, jest włączona w plany urządzania lasu (w sekcji "Plany ochrony przyrody") i leśniczowie stale monitorują i uaktualniają informacje o obecności i rozmieszczeniu gatunków wymienionych na czerwonej liście na obszarze ich leśnictw. Zapewnia to dobrą znajomość występowania oznaczonych gatunków. Dla gatunków, których oznaczenie lub monitoring wymagają szerszej wiedzy, stosowni specjaliści są wybierani w oparciu o kontrakty, programy lub wolontariat (patrz: załączniki C3, C4, C21, C22, C23p.par.1p.5b i par.2.). Jest to wymagane dla wszystkich certyfikowanych lasów, lecz jest również praktykowane przez leśniczych z jednostek niecertyfikowanych PGL LP, LZD, NP i lasy prywatne nadzorowane przez leśników PGL LP. Dodatkowo, wymagany przez prawo jest monitoring siedlisk i gatunków RTE przez organizacje państwowe – WIOŚ i RDOŚ. W Polsce leśnictwa to małej skali jednostki zarządzania lasem, obejmują średnio około 1000-1500 ha i są zwykle zarządzane przez dwuosobowe zespoły. Dzięki temu osoby pracujące w leśnictwach znają swoje jednostki dogłębnie i mogą zadbać zarówno o zarządzanie, jak i bioróżnorodność. Odpowiednie</p>		
--	--	---	--	--

		<p>przepisy regulujące przygotowanie planów urządzania lasu i procedury ich stałego uaktualniania są opisane w wewnętrznych instrukcjach PGL LP (Instrukcja urządzania lasu). Działania z zakresu hodowli lasu powinny być poprzedzone badaniami terenowymi takich gatunków i ocenę wpływu planowanych działań na gatunki chronione obecne na danym obszarze. Plany urządzania lasu obejmują plany ochrony przyrody. Procedury ich uaktualniania i oceny są oceniane raz w roku podczas audytu okresowego FSC gospodarki leśnej. W niecertyfikowanych lasach procedury są kontrolowane przez wewnętrzny system kontroli, który monitoruje nadleśnictwa na wniosek Regionalnych Dyrekcji LP lub Generalnej Dyrekcji Lasów Państwowych.</p> <p><u>Lasy prywatne</u></p> <p>Gospodarka leśna w lasach prywatnych jest nadzorowana bezpośrednio przez władze powiatowe, ale w większości przypadków starosta powiatowy deleguje to zadanie na nadleśniczego lokalnego nadleśnictwa<sup>40</sup>. Na poziomie krajowym nie ma jasnego rozróżnienia dotyczącego własności lasów, ponieważ Ustawa o lasach i inne przepisy prawne, takie jak Ustawa o ochronie przyrody i Rozporządzenia w sprawie ochrony gatunków, obejmują zarządzanie lasem we wszystkich typach własności. W przeszłości prywatne lasy były uznawane za bardziej podatne na ryzyko niż lasy publiczne ze względu na nadmierny wyręb w okresie 1990–2000, nieodpowiedni nadzór, nielegalność drewna i nieodpowiednią ochronę bioróżnorodności. Jednakże, ostatnie doniesienia aktywistów na rzecz przyrody, lasów państwowych odpowiedzialnych za kontrolę nad prywatnymi lasami, audytorów gospodarki leśnej i informacje przekazane przez strony zainteresowane wskazują, że jest wiele przypadków potwierdzających lepsze zachowanie wartości przyrodniczych i zrównoważone zarządzanie w lasach prywatnych, nawet jeśli jest to nieintencjonalny efekt niskiego stopnia pozyskiwania drewna (0,95 m<sup>3</sup>/ha/rok prywatne lasy vs. 4,63 m<sup>3</sup>/ha/rok lasy będące własnością państwa)<sup>13</sup>.</p> <p>Konsultacje stron zainteresowanych przeprowadzone w sierpniu/wrześniu 2016 roku podczas tworzenia niniejszej oceny i weryfikacja w terenie na próbie lasów prywatnych wykonana w okresie 2010–2017 nie ujawniły żadnego systematycznego, ciągłego, dużego obszaru, na który został wywarty wpływ, który został zniszczony lub znacząco zagrożony w lasach prywatnych. Potwierdzono również ogólny niski poziom bioróżnorodności oraz uproszczoną strukturę drzewostanu. Obszary ważne ze względu na HCV, istotne na poziomie krajowym, a będące w obrębie lasów prywatnych, są dobrze oznaczone i monitorowane. Jednym z przykładów jest duża populacja cisu pospolitego (<i>Taxus baccata</i>) w lasach prywatnych znajdujących się w południowej Polsce. Istnieją plany zakupu tych obszarów przez Lasy Państwowe, aby ułatwić proces ochrony gatunku. Lasy prywatne zostały sklasyfikowane jako "niskie ryzyko".</p> <p><b>Puszcza Białowieska i RDLP Krosno</b></p> <p>Strony zainteresowane (leśnicy, organizacje pozarządowe i naukowcy) donoszą o znaczącym i systematycznym konflikcie działań związanych z gospodarką leśną i ochroną przyrody w Puszczy Białowieskiej i RDLP w Krośnie. Spór trwa od ponad dekady i związany jest z gatunkami chronionymi, umieszczonymi na czerwonej liście, zagrożonymi i ginącymi oraz siedliskami, jak również ogólnie z</p>		
--	--	---	--	--

		<p>zarządzaniem całym obszarem<sup>42,43,50,51,52</sup>. Ponieważ te obszary są hotspotami bioróżnorodności i dotyczą ich poważny konflikt, zostały poddane dokładnej analizie poniżej.</p> <p><u>Puszcza Białowieska</u></p> <p>Na terenie Puszczy Białowieskiej zaimplementowano wiele form ochrony przyrody. Strefy zachowania i ochrony różnych form ochrony przyrody często się pokrywają: park narodowy (1) z około 1-kilometrową otuliną, rezerваты przyrody (22) obejmujące obszar 12 tys. ha, pomniki przyrody (1 204), chronione fragmenty ekosystemów (użytki ekologiczne, 83). Cały obszar Puszczy Białowieskiej stanowi obszar specjalnej ochrony Natura 2000 (SPA 1) i specjalne obszary ochrony (SAC, 1). Dodatkowo, nadleśnictwa ustanowiły liczne obszary reprezentujące ekosystemy, wyłączone z komercyjnego pozyskiwania drewna (załączniki C10, C11b). Obszar znajdujący się poza granicami parku narodowego jest objęty ochroną jako obszar chronionego krajobrazu, a cały las został uznany za obiekt światowego dziedzictwa przyrodniczego UNESCO<sup>41</sup>. Ponieważ Puszcza Białowieska jest hotspotem wartości HCV1, a nadleśnictwa nie są certyfikowane, istnieje potencjalne ryzyko obniżenia tych wartości, ponieważ prawodawstwo nie obejmuje wszystkich terenów oznaczonych jako HCV1. Ponadto, na tym obszarze, interesy organizacji pozarządowych i gospodarki leśnej są sprzeczne<sup>10,35,43</sup>. W marcu 2016 roku polskie władze przyjęły decyzję pozwalającą na trzykrotne zwiększenie pozyskiwania drewna w nadleśnictwie Białowieża, również w rejonach wyłączonych z jakiegokolwiek interwencji (KE z dnia 13 czerwca 2017 roku). Polski rząd utrzymuje, że wynika to z potrzeby ograniczenia gradacji kornika na terenie Puszczy Białowieskiej, jednakże uzasadnienie naukowe, w oparciu o które podjęto wycinkę, zostało podważone przez wielu światowych naukowców specjalizujących się w ochronie środowiska<sup>70</sup>. Komisja Europejska skierowała przeciwko Polsce sprawę do Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości, której rozstrzygnięcie może zająć kilka lat<sup>72</sup>, jednakże 27 lipca 2017 roku Europejski Trybunał Sprawiedliwości podjął tymczasową decyzję o wstrzymaniu działań gospodarki leśnej na cennych obszarach i w obszarze zwiększonego pozyskiwania drewna w PLC200004 Puszcza Białowieska<sup>73</sup>. Dodatkowo, UNSECO zagroziło umieszczeniem Puszczy Białowieskiej na Liście światowego dziedzictwa w zagrożeniu, jeśli Polska nie zaprzestanie wycinki. Minister Środowiska stwierdził, że Polska nie zaprzestanie wycinki, pomimo zakazu wydanego przez Europejski Trybunał Sprawiedliwości.</p> <p>W celu naświetlenia potencjalnych źródeł konfliktu, podczas opracowywania niniejszego dokumentu konsultowane były zainteresowane strony. Konsultacja miała miejsce w okresie lipiec-wrzesień 2016 roku (przed zwiększeniem wycinki). Otrzymane skargi odnosiły się zarówno do nadleśnictw, jak i obszarów chronionych w Puszczy Białowieskiej. Ryzyka wskazane przez organizacje pozarządowe były ogólnie związane z niszczeniem siedlisk gatunków RTE i siedlisk jako takich. Niszczenie siedlisk gatunków RTE w Rezerwacie przyrody im. prof. Władysława Szafera spowodowane użyciem harwesterów podczas wycinki i wycinka żywych drzew liściastych, które, według skarżących, nie stanowiły żadnego zagrożenia ruchu ulicznego. Ponadto, miały miejsce przypadki naruszenia podziału na strefy obiektu światowego dziedzictwa UNESCO we wszystkich trzech nadleśnictwach w Puszczy Białowieskiej, które mogą prowadzić do fragmentacji siedlisk RTE. Miało miejsce również niszczenie siedlisk chronionych chrząszczy</p>		
--	--	--	--	--

		<p>ksylobiontycznych <i>Boros Schneideri</i>, <i>Cucujus cinnaberinus</i> i dzięciołów, spowodowane przez usuwanie martwych i żywych drzew z drzewostanów starszych niż 100 lat, co jest sprzeczne z wytycznymi zrównoważonej gospodarki leśnej dla nadleśnictwa Białowieża i Hajnówka. Istnieje również ryzyko gatunków inwazyjnych w we fragmentach lasu w rezerwach przyrody.</p> <p>Powyższe kwestie zostały ocenione podczas opracowywania niniejszej oceny w trakcie oceny terenowej przeprowadzonej przez przedstawicieli firmy NEPCon (wrzesień-październik 2016 roku) oraz podczas przeglądu dokumentacji nadleśnictw (patrz: załączniki C1, C16+C22) i konsultacji z kluczowymi ekspertami i stronami zainteresowanymi wymienionymi w części "Strony zainteresowane, które wzięły udział w konsultacjach" i "Eksperti którzy wzięli udział w konsultacjach".</p> <p>Białowiecki Park Narodowy, jego otulina oraz rezerwy są jasno wytyczone w terenie oraz dobrze chronione. Na obszarach parków narodowych na poziomie krajowym, nie jest dozwolone komercyjne pozyskiwanie drewna – usuwanie drewna ma miejsce tylko w formie cięć sanitarnych i tylko na terenach objętych najniższą formą ochrony przyrody (obszar ochrony krajobrazowej parku narodowego). Park narodowy obejmuje 17% lasu na stronie polskiej, pozostawiając 40 tys. ha pod wpływem sankcjonowanej przez państwo wycinki<sup>73</sup>. Otulina parku narodowego zarządzana jest przez otaczające park nadleśnictwa, prowadzona jest tam gospodarka leśna o minimalnej intensywności. W okresie lipiec-październik 2016 roku nadleśnictwa Puszczy Białowieckiej, ze względu na bezpieczeństwo publiczne (Ustawa o ochronie przyrody, art. 15.2.3), dostały pozwolenie na wycięcie pojedynczych martwych świerków wzdłuż dróg publicznych i ścieżek turystycznych, w tym w rezerwach przyrody. Dodatkowo, ze względów bezpieczeństwa pożarowego, wszystkie suche gałęzie i drobne fragmenty drewna mają zostać usunięte w pasie 30 m wzdłuż drogi publicznej. Pozyskiwanie drewna wymaga prac przygotowawczych i pomocniczych, takich jak cięcie drzew uszkodzonych lub stanowiących przeszkody, w tym drzew liściastych, które mogą stanowić zagrożenie dla pracowników leśnych. Strony zainteresowane były zaniepokojone użyciem harwesterów podczas wycinki a także pozyskiwaniem drewna żywych drzew liściastych, które, według skarżących, nie stanowiły żadnego zagrożenia dla ruchu ulicznego. Przeprowadzona jesienią 2016 roku, podczas opracowywania niniejszej oceny, weryfikacja w terenie potwierdziła, że część pojedynczych drzew liściastych została ścięta i usunięta bez wyraźnego uzasadnienia (patrz: załącznik C8). Wykorzystanie harwesterów w nadleśnictwie Hajnówka było uzasadnione bezpieczeństwem podczas wyrębu (patrz: załącznik C7). Praca harwesterów i uszkodzenia wynikające z ich użycia, miały miejsce tylko w wąskim pasie rezerwatu, wzdłuż dróg publicznych. Z tego względu, uszkodzenia związane z pracą harwesterów miały charakter lokalny i niesystematyczny, występowały na małym fragmencie rezerwatu, a pozyskane drewno nie zostało sprzedane, lecz zostało pozostawione w terenie do mineralizacji. Użycie harwesterów na terenie rezerwatu nie jest standardowym podejściem do działań leśnych na obszarze objętym takim typem ochrony i wystąpiło jako jednorazowe zdarzenie. Z tego względu, ryzyko w przypadkach związanych z usuwaniem drzew, jak również użyciem harwesterów, nie zostało uznane za ogólne zagrożenie wartości HCV.</p>		
--	--	--	--	--

		<p>Wewnętrzne regulacje mające zastosowanie do wszystkich nadleśnictw Puszczy Białowieskiej<sup>66</sup> nie zezwalają na usuwanie martwego drewna z ekosystemów leśnych, przy czym szczególną uwagę zwraca się na siedliska organizmów ksylobiontycznych, które są gatunkami RTE<sup>28,29</sup>. Puszcza Białowieska jest jednym z najważniejszych siedlisk kilku gatunków chrząszczy ksylobiontycznych. <i>P. kolvensis</i> występuje w Polsce tylko w Puszczy Białowieskiej, ale jego zasięg jest ograniczony do terytorium parku narodowego; wszystkie inne gatunki można znaleźć na terenie całej Puszczy. Gatunki te przetrwały dekady stałej gospodarki leśnej, jednakże ich preferencje siedliskowe (dojrzałe drzewostany, martwe drewno) sprawiają, że pod wpływem działalności związanej z gospodarką leśną są podatne na zmniejszanie się wielkości populacji. W nadleśnictwach Białowieża i Hajnówka odnotowano kilka przypadków znalezienia larw <i>C. cinnaberinus</i> i <i>B. Schneideri</i> w materiale przygotowanym do transportu (patrz: załącznik C6 i C9). Wpływ działań związanych z hodowlą lasu na populację <i>B. Schneideri</i> może być znaczny (komunikacja osobista 9), nawet biorąc pod uwagę fakt, że 36% Puszczy Białowieskiej jest chronione w granicach parku narodowego, rezerwatów przyrody i w rejonach wyłączonych z jakiegokolwiek interwencji. Należy zwrócić uwagę, że park narodowy po białoruskiej stronie Puszczy Białowieskiej obejmuje całą jej powierzchnię, jednakże wiele spośród ksylobiontycznych organizmów charakteryzuje się niską mobilnością, dlatego nie powinno się lekceważyć zmniejszania zasięgu i ciągłości siedlisk rzeczonego gatunku. Weryfikacja terenowa usuwania martwych drzew wykazała jednak, że wycinka wykonana została ze względów bezpieczeństwa, ponieważ drzewa zostały wycięte na obszarach położonych blisko dróg i parkingów często uczęszczanych przez turystów. W tamtym okresie nadleśnictwa deklarowały, że drewno nie zostanie usunięte z terenu lasu bez zgody ekspertów sprawdzających obecność zagrożonych gatunków. Usuwanie martwego drewna nie było początkowo rozważane jako ogólna kwestia prowadząca do niszczenia HCV1 i siedlisk chrząszczy ksylobiontycznych w Puszczy Białowieskiej. Jednakże, ostatnie zmiany w świetle pozwolenia na pozyskanie 35 tys. m<sup>3</sup> drewna w oparciu o Plan urządzenia lasu nadleśnictwa Białowieża na okres 01.01.2012– 31.12.2021, wymagają dalszej ewaluacji w kontekście wpływu na oceniane wartości. Ze względu na dynamiczną sytuację w nadleśnictwie Białowieża oraz brak możliwości stałego monitoringu w nadleśnictwach Browsk, Hajnówka, zaleca się podejście oparte na zasadzie przezorności, a w kontekście obecnej sytuacji, ryzyko powinno zostać zaklasyfikowane jako "określone".</p> <p>Gradacja kornika drukarza (<i>Ips typographus</i>) (patrz: załącznik C1) została uznana za czynnik zwiększający różnorodność siedlisk dostępnych dla gatunków ksylobiontycznych. Nieopublikowane wyniki monitoringu przeprowadzonego przez prof. Jacka Hilszczańskiego i prof. Jerzego Gutowskiego wskazują, że co trzecie drzewo, które było martwe przez okres dłuższy niż dwa lata i około 40% martwych świerków, zostało skolonizowane przez jeden lub kilka gatunków uznawanych za rzadkie lub zagrożone. Ostatnie wyliczenia szacują miąższości stojących i leżących martwych świerków w Puszczy Białowieskiej na 2 mln m<sup>3</sup>. Dlatego skala zniszczeń w siedliskach organizmów ksylobiontycznych spowodowanych przez odnotowane cięcia, została uznana za raczej nieznacznie wpływającą na funkcjonowanie całej populacji chrząszczy. W przypadku pozyskiwania martwego drewna w celu jego sprzedaży, zaimplementowano procedurę ewaluacji takiego materiału, jak również obowiązek pozostawienia skolonizowanych fragmentów drewna w lesie (patrz: załącznik C15). Jednakże, zwiększony wyrąb, który według Ministra Środowiska, został</p>		
--	--	---	--	--



		<p>wprowadzony w celu powstrzymania gradacji chrząszcza, może wpłynąć na siedlisko gatunków ksylobiontycznych.</p> <p>Zainteresowane strony są zaniepokojone inwazyjnym gatunkiem (<i>Impatiens parviflora</i>) oraz brakiem działań w celu usunięcia tego inwazyjnego gatunku (patrz: załącznik C4). Gatunek nie jest jednak związany z celową gospodarką leśną. Ponadto, komentarz dotyczył określonego nadleśnictwa i konkretnej sprawy, a działania w celu usunięcia tego gatunku inwazyjnego są przewidziane na rok 2017 w planie zarządzania obszarem Natura 2000.</p> <p>Obiekt światowego dziedzictwa został utworzony, między innymi, w celu ochrony naturalnych siedlisk, dla ochrony in situ różnorodności biologicznej, w tym zagrożonych gatunków RTE o wyjątkowej uniwersalnej wartości z punktu widzenia nauki lub ochrony<sup>41</sup>. Zintegrowany plan zarządzania obiektem światowego dziedzictwa UNESCO definiuje cztery strefy zarządzania: 1) strefa ochrony ścisłej (główny obszar parku narodowego); 2) strefa ochrony biernej 1 (rezerwat przyrody – zakaz polowania i pozyskania drewna); 3) strefa ochrony biernej 2 (las poza zasięgiem parku narodowego i rezerwatów przyrody, dozwolone polowanie, zakaz pozyskania drewna); 4) zrównoważone użytkowanie lasu. Komercyjne pozyskiwanie drewna dozwolone jest jedynie w strefie 4<sup>41</sup>.</p> <p>Jak wykazano podczas konsultacji oceny ryzyka, prawny status obiektu światowego dziedzictwa UNESCO jest niejasny w zakresie prawa regulującego gospodarkę leśną. Regulacje prawne dotyczące obiektu światowego dziedzictwa nie są włączone bezpośrednio w krajowy system ochrony przyrody. Ustawa o ochronie przyrody z 2004 roku nie wymienia ani nie odnosi się do obiektu światowego dziedzictwa, ponieważ do 2014 roku zakres obiektu pokrywał się z terenem Białowieskiego Parku Narodowego. Obiekt światowego dziedzictwa jest ustanowiony i chroniony bezpośrednio w oparciu o Konwencję paryską o ochronie światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, która została ratyfikowana przez Polskę w 1976 roku. Dodatkowe wytyczne dotyczące implementacji obiektu dziedzictwa kulturowego są również zastosowane.</p> <p>Podczas oceny ryzyka, strony zainteresowane zgłaszały skargi dotyczące działań związanych z hodowlą lasu na obszarze obiektu światowego dziedzictwa, wskazując je jako zagrożenia dla integralności obiektu światowego dziedzictwa UNESCO i wartości HCV1: populacje rzadkich, zagrożonych i ginących organizmów, głównie tych, które zależą od martwego drewna. Jednakże weryfikacja w terenie przeprowadzona w 2016 roku, na potrzeby niniejszej oceny (wrzesień-październik 2016 roku), wykazała, że duże ilości martwego drewna w Puszczy Białowieskiej i duże obszary chronionych terenów, są wyłączone z komercyjnego pozyskiwania drewna, co zapewnia utrzymanie gatunków i relacji ekologicznych na poziomie umożliwiającym przetrwanie tych populacji. Obserwacja wskazała ochronę gatunków przez nadleśnictwa Browsk, Hajnówka, Białowieża i gospodarkę leśną zaplanowaną z myślą o wysokim poziomie ochrony przyrody.</p> <p>Jednakże potwierdzono, że w latach 2014, 2015 i 2016 działania związane z pozyskiwaniem drewna przeprowadzono w wielu miejscach w trzeciej strefie obiektu (ochrona bierna; zezwolono na polowanie,</p>		
--	--	---	--	--

		<p>zakaz pozyskania drewna). To sugeruje systematyczny charakter naruszeń stwarzający ryzyko fragmentacji siedlisk gatunków RTE. Podział strefowy ustalono, aby umożliwić naturalną dynamikę kształtowania dużych fragmentów siedlisk oraz aby utrzymać populacje gatunków RTE typowych w „reliktach lasu pierwotnego”. Nieupoważniona ingerencja w strukturę drzewostanu takich siedlisk zwiększa ryzyko wymarcia. Ponadto, wzmożone działania związane z pozyskiwaniem drewna spowodowały, że w lipcu 2017 roku UNSECO zagroziło umieszczeniem Puszczy Białowieskiej na Liście światowego dziedzictwa w zagrożeniu, jeśli Polska nie zaprzestanie wylesiania.</p> <p>Klasyfikowanie konkretnych obszarów lasu jako IBA (Area of Importance for Birds, obszar mający znaczenie dla ptactwa) – nie wymaga zmian w gospodarce leśnej, dopóki, w oparciu o ocenę ekspertów, nie zagraża gatunkom oznaczonym jako gatunki kwalifikujące (ang. trigger species, ptaki RTE występujące na stanowisku w wystarczającej ilości podczas jednego lub kilku sezonów – zima; migracja; okres lęgowy). W praktyce, głównym zabezpieczeniem przed skutkami gospodarki leśnej powinien być zakaz pozyskiwania drewna podczas sezonu lęgowego (od 1 marca do końca października)<sup>30</sup>. Paragraf 6 punkty 1-3 Rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt stanowi, że zakazane jest umyślne płoszenie lub niepokojenie gatunków chronionych w miejscach noclegu, w okresie lęgowym w miejscach rozrodu lub wychowu młodych itd. Jednakże dla większości chronionych gatunków wprowadzone są odstępstwa od tych zakazów "nie dotyczą one wykonywania czynności związanych z prowadzeniem racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej, rybackiej i wodnej, jeżeli technologia prac uniemożliwia ich przestrzeganie".</p> <p>Doniesienia o zagrożeniach dla IBA pochodzą tylko z terenu Puszczy Białowieskiej, która jest ogromnym obszarem leśnym (62,5 tys. ha w Polsce + 87 tys. ha na Białorusi) i została międzynarodowo uznana, jako Ostoja Ptaków IBA PL 046 (część Puszczy po stronie białoruskiej sklasyfikowana jest jako oddzielna ostoja)<sup>38</sup>. Ocena wykonana przez towarzystwo ornitologiczne wykazała, że to stanowisko jest jednym z pięciu najbardziej istotnych w Europie (region NUTS) dla następujących gatunków uznanych przez Unię Europejską za zagrożone (tj. umieszczone w załączniku I do dyrektywy ptasiej): jarząbek zwyczajny (<i>Bonasa bonasia</i>), trzmieljad zwyczajny (<i>Pernis apivorus</i>), orlik krzykliwy (<i>Aquila pomarina</i>), derkacz zwyczajny (<i>Crex crex</i>), kropiatka (<i>Porzana porzana</i>), sóweczka zwyczajna (<i>Glaucidium passerinum</i>), włochatka zwyczajna (<i>Aegolius funereus</i>), lelek zwyczajny (<i>Caprimulgus europaeus</i>), dzięcioł białogrzbisty (<i>Dendrocopos leucotos</i>), dzięcioł trójpalczasty (<i>Picoides tridactylus</i>), dzięcioł średni (<i>Leiopicus medius</i>), jarząbatka (<i>Sylvia nissoria</i>), muchołówka białoszysza (<i>Ficedula albicollis</i>) i muchołówka mała (<i>Ficedula parva</i>). Ostoja IBA została sklasyfikowana jako zagrożona (ocenę wykonano w 2016 roku)<sup>38</sup> ze względu na "trwającą wymianę pierwotnego lasu na plantacje (zaplanowany las) przez gospodarkę leśną, zrąb zupełny, selektywne pozyskiwanie drewna i zalesianie gatunkami drzew iglastych". Pozyskiwanie drewna ma miejsce również podczas sezonu lęgowego, w oparciu o wprowadzone odstępstwa od zakazu umożliwiające przez Ustawę o ochronie przyrody (2004). Wycinka i odnowienie starych drzewostanów prowadzi do fragmentacji (stare drzewostany stają się wyspami otoczonymi przez dużo młodsze drzewostany) i homogenizacji struktury wiekowej i składu gatunkowego drzewostanów. W Puszczy Białowieskiej jest prowadzona zrównoważona gospodarka leśna, lecz konsultowani ornitolodzy uważają, że koncentracja</p>		
--	--	--	--	--



		<p>bioróżnorodności i zagęszczenie gatunków chronionych w Puszczy Białowieskiej są wyjątkowe, w takim zakresie, że działania związane z gospodarką leśną, jakie są zaimplementowane w Polsce, będą stanowiły ryzyko dla bioróżnorodności. Dodatkowo, promocja komercyjnych gatunków drzew (np. dąb, sosna, świerk) kosztem gatunków o mniejszej istotności ekonomicznej (grab, brzoza), może mieć negatywny wpływ na gatunki RTE ostoi IBA.</p> <p>Dlatego, istnieje ryzyko związane z HCV1 w obrębie Puszczy Białowieskiej, ze względu na kwestie problemowe w ostojach IBA, obiekcie światowego dziedzictwa UNESCO i ze względu na podejście oparte na przezorności związane z decyzją o zwiększeniu wycinki na tym obszarze.</p> <p><u>Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Krośnie</u></p> <p>Największe i najbardziej poważne zagrożenie zidentyfikowane w Krainie Karpackiej to rozwój infrastruktury, który powoduje fragmentację siedlisk i tworzy bariery w krajowych i międzynarodowych korytarzach ekologicznych, szczególnie dla zwierząt. Zasadniczo zagrożenia nie są powiązane z gospodarką leśną i mają miejsce szczególnie na dnach dolin, które nie są zalesione lub nie są zarządzane przez nadleśnictwa.</p> <p>RDLP Krosno ma największy wskaźnik martwego drewna spośród wszystkich RDLP w Krainie Karpackiej – 17.3 m<sup>3</sup>/ha, znacznie ponad średni wskaźnik dla Polski, czyli 5.8 m<sup>3</sup>/ha<sup>62</sup>. Ponadto jest tam wysoki stopień odnowienia naturalnego – 30%, mała gęstość dróg, a większość działań związanych z pozyskiwaniem drewna stosuje rębnię częściową. Przez dekady duża bioróżnorodność była utrzymywana i zwiększana w toku gospodarki leśnej. Gospodarka leśna jest prowadzona zgodnie z prawem i stosownymi zasadami zawartymi w Ustawie o lasach (1991), co zostało potwierdzone certyfikatem PEFC nr PL12/0026. W RDLP Krosno nie ma nadleśnictw certyfikowanych w systemie FSC.</p> <p>Jednakże, ze względu na technologiczny i organizacyjny rozwój leśnictwa, a następnie zmiany w wymaganiach społeczeństwa dotyczących ochrony środowiska, część nadleśnictw stała się źródłem konfliktu interesów pomiędzy organizacjami pozarządowymi i leśnikami. Podczas konsultacji przeprowadzonych w ramach opracowywania niniejszej oceny (czerwiec-wrzesień 2016 roku) a następnie weryfikacji w terenie (październik-listopad 2016), nie otrzymano żadnych skarg/obserwacji/powiadomień związanych z niszczeniem obszarów HCV1. Budowa nowych dróg i odbudowa szlaków zrywkowych w nadleśnictwach Bircza, Ustrzyki Dolne, Lesko, Komańcza, Baligród, Cisna, Lutowiska i Stuposiany w RDLP Krosno (załącznik B1) stanowią potencjalne zagrożenie dla niedźwiedzia, rysia i chronionych gatunków ptaków, jak również zagrożenie funkcji Bieszczadzkiego Parku Narodowego, jako korytarza migracji gatunków. Szkody wyrządzane w potokach oraz usuwanie drewna z oddziałów, w których zidentyfikowano chronione i zagrożone gatunki insektów, mchów i wątrobowce zostały zidentyfikowane, zwiększają poziom ryzyka. Ponadto, ze względu na budowę drogi w korytach rzek górskich, istnieje obawa, że szkody mogą zostać wyrządzone siedliskom i gatunkom związanym z wodą płynącą.</p>		
--	--	--	--	--

		<p>Ewaluacji w terenie w październiku-listopadzie 2016 roku poddano potencjalne ryzyko zidentyfikowane przez strony zainteresowane, jak również ryzyko zidentyfikowane podczas pracy przygotowawczej i skonsultowano je ze specjalistami:</p> <p><b>Potencjalne ryzyko 1 – drogi i szlaki zrywkowe powodujące szkody dla HCV1</b></p> <p>Zarówno nowe, jak i poprawione (zrekonstruowane) drogi znacząco wpływają na środowisko. Takie inwestycje zmieniają również stopień penetracji gleby i wchłanianie wody w obszarze drogi. Drogi, kiedyś wąskie, często pod okapem drzew, zostały poszerzone do 10-20 (25) metrów (w tym 3-5 m na szczycie drogi).. Takie drogi są teraz dobrze widoczne w niegdyś bardziej nienaruszonej części lasu. Istnieją wątpliwości dotyczące procesu oceny oddziaływania na środowisko przeprowadzonego dla kilku wcześniejszych inwestycji. Ewaluacja terenowa przeprowadzona na cele niniejszej oceny potwierdziła, że sieć inwestycji dróg i szlaków zrywkowych jest zminimalizowana tak aby osiągnąć stopień pokrycia sieci dróg, który umożliwi utrzymanie gospodarki leśnej w nadleśnictwach. Drogi były niedostatecznie rozwijane od 1954 roku. Pomimo ostatniego rozwoju infrastruktury, stopień pokrycia sieci dróg w roku 2016 dla RDLP Krosno wynosił 8,9 m/ha w porównaniu do średniej 15,28m/ha dla PGLLP i 23m/ha (najwyższa wartość) w RDLP Katowice (patrz: załącznik B12). Szlaki są zazwyczaj zamknięte dla użytkowników z zewnątrz (nie są użytkowane publicznie, wyłącznie do technicznego użytku nadleśnictwa). Drogi leśne nie blokują i nie stanowią barier dla korytarzy ekologicznych i migracyjnych (w przeciwieństwie do dróg i obszarów rozwoju miast, które można obserwować w dolinach, szczególnie w Beskidzie Śląskim, Beskidzie Sądeckim, Beskidzie Żywieckim). Po konsultacjach z kluczowymi ekspertami (2,6,7), nie znaleziono dowodów wskazujących na to, że inwestycje dróg leśnych przyczyniają się do systematycznego zmniejszania się różnorodności biologicznej w całym obszarze. Jednakże, jednocześnie, nie znaleziono dowodów na brak wpływu inwestycji (np. załącznik B8), przy wskazaniu przez strony zainteresowane przypadków modernizacji i budowy dróg. Z tego względu, zidentyfikowano następujące ryzyko dla nadleśnictw RDLP Krosno: Lutowska, Stuposiany, Cisna i Bircza: nadleśnictwa powyższe prezentują większość szczególnych wartości ochronnych i są przedmiotem dużych konfliktów związanych z drogami. Nadleśnictwa te są dodatkowo położone blisko otuliny Bieszczadzkiego Parku Narodowego lub zostały określone, przez strony zainteresowane, jako obszary o wysokiej wartości. Podejście oparte na przezorności zostało zastosowane do określenia ryzyka.</p> <p>Operacje zrywkowe wykonywane w poprzek lub wzdłuż koryta cieków wodnych, takich jak potoki górskie, znacząco wpływają na związaną z tymi ekosystemami faunę i florę. Istnieją dowody naukowe, wskazujące na szkody wyrządzane w korytach cieków wodnych, dla których czas wymagany na regenerację wynosi 10-20 lat, a w niektórych przypadkach obszar może nigdy nie odzyskać tego samego ekologicznego poziomu. Takie działania zrywkowe mają miejsce w regionie górskim w RDLP Krosno i zostały potwierdzone przez weryfikację w terenie. W dniu 2 grudnia 2015 roku władze RDLP Krosno wydały decyzję nr 28, która jest stopniowo implementowana jako narzędzie zapobiegania zniszczeniom w przyrodzie i środowisku wynikającym z gospodarki leśnej. Leśnicy są świadomi ryzyka zniszczenia wartości naturalnych i, jeśli jest to możliwe, unikają zrywki przez niezabezpieczone przejścia przez strumienie lub ciągnięcia materiału</p>		
--	--	--	--	--

		<p>wzdłuż koryt cieków wodnych. Z informacji pozyskanych z próbek na terenie nadleśnictw wynika, że przejścia przez cieki wodne w nadleśnictwie Bircza są znaczące, a w nadleśnictwach Rymanów i Brzozów – nieznaczne lub nieistniejące.</p> <p>W odniesieniu do zachodniej i południowej części RDLP Krosno liczba naturalnych cieków wodnych jest znacząco niższa, a gęstość dróg leśnych i szlaków zrywkowych jest większa, co stanowi niższe ryzyko niszczenia siedlisk z powodu potencjalnych, zgłoszonych zagrożeń.</p> <p>Ryzyko dla HCV1 wynikające z działań zrywkowych zostało zidentyfikowane tylko w RDLP Krosno w nadleśnictwach Bircza, Ustrzyki Dolne, Lesko, Komańcza, Baligród, Cisna, Lutowiska i Stuposiany. W wymienionych nadleśnictwach organizacje pozarządowe zarejestrowały systematyczne przypadki tworzenia szlaków zrywkowych niszczących HCV1, co zostało potwierdzone w trakcie ewaluacji w terenie. W innych nadleśnictwach RDLP Krosno nie zarejestrowano żadnych przypadków lub tylko niesystematyczne przypadki tworzenia szlaków zrywkowych niszczących HCV1.</p> <p><b><u>Potencjalne ryzyko 2. Pozyskiwanie drewna z oddziałów, w których zostały zidentyfikowane chronione lub zagrożone gatunki insektów, mchów i wątrobowców.</u></b></p> <p>Polska części Karpat charakteryzuje się występowaniem dużej koncentracji chronionych, rzadkich lub zagrożonych gatunków zwierząt i roślin. Największa koncentracja gatunków jest chroniona na obszarze 6 parków narodowych i licznych rezerwatów. Wiele obszarów o dużej bioróżnorodności wciąż pozostaje poza granicami obszarów chronionych. Wiele hotspotów bioróżnorodności znajduje się w nadleśnictwie Bircza i sąsiednich nadleśnictwach południowej części RDLP Krosno. Rzadkie i chronione gatunki występują na terenie lasów użytkowanych komercyjnie<sup>42,45</sup>. Gospodarka leśna prowadzona na podstawie założeń zrównoważonego rozwoju pozwoliła na przetrwanie populacji oraz ich rozwój w ciągu ostatnich dekad. Jednakże, koncentracja w lasach, przede wszystkim gatunków bezkręgowców i porostów, których oznaczenie może sprawiać trudność pracownikom leśnym, stanowi potencjalne zagrożenie usunięciem okazów tych gatunków podczas operacji leśnych. Istnieje również ryzyko ograniczenia ich siedlisk ze względu na działania związane z wycinką drzew..</p> <p>W oparciu o skargi wniesione przez strony zainteresowane, zagrożenie dla HCV1 zostało określone dla nadleśnictw Bircza, Ustrzyki Dolne, Lesko, Komańcza, Baligród, Cisna, Lutowiska i Stuposiany (załączniki: B1, B2, B3, B4, B6, B7). Ze względu na dużą koncentrację gatunków RTE, ryzyko wyrządzenia szkód populacjom jest wysokie, szczególnie jeśli wziąć pod uwagę fakt, że wiele gatunków w Polsce występuje tylko w tym regionie. Najcenniejsze gatunki są nieobecne lub ich koncentracja jest niska poza wspomnianymi wcześniej obszarami nadleśnictw RDLP Krosno. Ponadto, infrastruktura związana z gospodarką leśną, jak gęstość dróg w południowej części lasów w RDLP Krosno, stanowi niższe zagrożenie dla wartości ochronnych.</p> <p><b><u>Rozwój infrastruktury technicznej w korytach i na brzegach górskich potoków</u></b></p>		
--	--	--	--	--

		<p>Inwestycje techniczne w naturalne koryta cieków zostały wdrożone w lasach RDLP Krosno. Przekazane informacje o potencjalnych zagrożeniach dla gatunków i siedlisk dotyczyły nadleśnictwa Bircza, gdzie dwie takie inwestycje zostały przeprowadzone. Weryfikacja terenowa w Niemieckiej Dolinie wskazała, że przekształcenie koryta znacząco wpłynęło na ekosystem potoku, zabijając związaną z nim faunę i florę. Jednakże, nie znaleziono dowodów na występowanie w nim gatunków chronionych lub zagrożonych.. Budowle wodne (kamienne umocnienia brzegów, umocnienia koryta, stopnie itd.) są przyjazne ekologicznie i budowane zgodnie z naturalnym kształtem potoku i doliny. Dają one możliwość powrotu dla roślin, płazów, gadów, ryb i innych zwierząt. Koryto cieku może zostać przekroczone bez jego zakłócenia. Najważniejsze dla ewaluacji zagrożeń i wpływu inwestycji, jest skala szkód dla potencjalnych wartości ochronnych. Obie inwestycje w nadleśnictwie Bircza były prowadzone na długości mniejszej niż 10 km (Niemiecka Dolina ok. 2 km). Długość wszystkich potoków i strumieni w lasach nadleśnictwa Bircza wynosi 628 km. Z tego względu, biorąc pod uwagę metodę ewaluacji ryzyka (niski stopień niezgodności), niskie ryzyko zostało zidentyfikowane w nadleśnictwie Bircza i we wszystkich innych nadleśnictwach w związku z inwestycjami w program retencji i w koryta cieków wodnych. Nic nie wskazuje na to aby, że takie prace planowane były w dużej skali, stąd ryzyko zostało uznane za niskie.</p> <p>Ze względu na koncentrację uznanych w skali międzynarodowej wartości, zastosowano podejście oparte na przezorności. Biorąc pod uwagę czynniki, takie jak: zgłoszenie przez zainteresowane strony rozpoznanych systematycznych zagrożeń oraz brak dowodów na wpływ działań/działań ochronnych, określone ryzyko zostało zidentyfikowane w nadleśnictwach Puszczy Białowieskiej (Browsk, Hajnówka, Białowieża) w zakresie negatywnego efektu gospodarki leśnej na siedliska IBA i WHS (ze względu na wartości HCV1) i w nadleśnictwach RDLP Krosno –nadleśnictwa: Bircza, Ustrzyki Dolne, Lesko, Komańcza, Baligród, Cisna, Lutowiska, Stuposiany - ze względu na szkody wyrządzone gatunkom RTE przez pozyskiwanie drewna, działania zrywkowe, budowę dróg (Krosno).</p> <p>Nie znaleziono dowodów na systematyczny, zakrojony na szeroką skalę, długotrwały, znaczący wpływ związany z gospodarką leśną, jako zagrożenie dla gatunków RTE w pozostałej części kraju. Regulacje prawne dotyczące ochrony gatunków obowiązują i są przestrzegane podczas działań leśnych. Z tego względu, z wyłączeniem obszaru Puszczy Białowieskiej i części RDLP Krosno, ryzyko dla ostoju gatunków zgodnie z HCV1 w skali kraju zostało ocenione jako "niskie".</p> <p><b>Podsumowanie ryzyka</b></p> <p>‘Określone ryzyko’</p> <p>Próg (8) został osiągnięty: Zidentyfikowano HCV1 i/lub jego występowanie jest prawdopodobne w obszarze objętym oceną i jest zagrożone przez czynności związane z gospodarką leśną: dla Puszczy Białowieskiej (nadleśnictwa Browsk, Hajnówka, Białowieża) i nadleśnictw: Bircza, Ustrzyki Dolne, Lesko, Komańcza, Baligród, Cisna, Lutowiska, Stuposiany z Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krośnie</p>		
--	--	---	--	--

		<p>'Niskie ryzyko'</p> <p>Próg (6). Istnieje niskie/pomijalne zagrożenie HCV1 dla reszty kraju, wynikające z prowadzenia czynności związanych z gospodarką leśną realizowaną na obszarze objętym oceną.</p>		
3.2 HCV 2	1-5, 7, 9-11, 15-19, 24, 34-40, 43, 44, 49, 56, 60	<p><b>Występowanie</b></p> <p>Międzynarodowe wytyczne FSC definiują kategorię <b>HCV2</b>, jako duży kompleks leśny, który ma duże znaczenie dla bioróżnorodności na poziomie krajobrazu w skali światowej, krajowej lub regionalnej<sup>60</sup>. W Polsce HCV2 zostało zidentyfikowane jako:</p> <p>– <i>Las oznaczony, jako znaczący w skali bioregionu lub w większej skali, przez organizacje ochrony środowiska (w oficjalnie uznanych raportach lub publikacjach, w czasopiśmie recenzowanych<sup>1,2,36,38</sup>) ze względu na niespotykaną skalę krajobrazową wartości bioróżnorodności związanej z wielkością i warunkami lasu w odniesieniu do regionalnej pokrywy leśnej i trendów użytkowania terenu.</i></p> <p>– <i>Lasy, które zapewniają znaczącą w skali regionu ciągłość siedlisk pomiędzy dużymi obszarami leśnymi lub pomiędzy ostojami i mozaikami siedlisk.</i></p> <p>Bardzo duże tereny leśne (puszcze) zostały sklasyfikowane jako znaczące w skali regionalnej i zapewniają cenną ciągłość siedlisk. Mimo że reprezentują różny stopień naturalności (np. od wysokiego poziomu różnorodności w Puszczy Białowieskiej, przez Puszcze Karpacką, Romnicką do, intensywnie gospodarowanej Puszczy Noteckiej), spełniają warunki definicji "znaczące w skali regionalnej" i mają powierzchnię pomiędzy 50-100 tys. ha. Jednakże, tylko tereny leśne większe niż 100 tys. ha są sklasyfikowane jako HCVF2. Te lasy mają wartości krajobrazowe i są znaczącymi lokalnymi ostojami gatunków, leśnych siedlisk. Bardzo duże tereny leśne są związane głównie z ptakami i dużymi ssakami zależnymi od ekstensywnego krajobrazu leśnego (żubr, wilk, ryś).</p> <p>Global Forest Watch donosi, że nie ma w Polsce lasów nietkniętego krajobrazu (ang. Intact Forest Landscapes)<sup>56</sup>.</p> <p><b>Rozpoznanie i ocena zagrożeń i zabezpieczeń</b></p> <p>Duże obszary leśne w Polsce są zarządzane w oparciu o prawodawstwo i zasady zrównoważonej gospodarki leśnej wywodzące się z Ustawy o lasach (1992), a większość z tych obszarów jest objęta systemami certyfikacji FSC i PEFC. Nie znaleziono fragmentacji na dużą skalę kompleksu leśnego ani zmniejszenia pokrywy leśnej w przypadku obszarów leśnych Puszczy Białowieskiej i Puszczy Karpackiej.</p> <p>Jednakże zagrożenia HCV2 powstały w ostatnim okresie przez intensywną budowę i modernizację istniejących dróg leśnych i szlaków zrywkowych w RDLP w Krośnie, które zwiększają możliwość dostępu do lasu i zwiększają stopień penetracji/fragmentacji lasów w najcenniejszych częściach obszarów leśnych Puszczy Karpackiej. Zmiana w poziomie "dzikiej przyrody (wilderness)" zgłaszana przez organizacje</p>	<p>Nadleśnictw a Bircza, Ustrzyki Dolne, Lesko, Komańcza, Baligród, Cisna, Lutowiska, Stuposiany z RDLP Krosno</p> <p>Pozostała część Polski</p>	<p>Próg (12) określonego ryzyka został osiągnięty. Zidentyfikowano HCV2 i/lub jego występowanie jest prawdopodobne w obszarze objętym oceną i jest zagrożone przez czynności związane z gospodarką leśną: nadleśnictwa Bircza, Ustrzyki Dolne, Lesko, Komańcza, Baligród, Cisna, Lutowiska, Stuposiany z RDLP Krosno</p> <p>Niskie ryzyko</p>



		<p>pozarządowe nie może być oceniona dla kategorii HCV2, jednakże roboty drogowe w obszarach HCV2 mogą zostać uznane za zagrożenie w oparciu o FSC-PRO-60-002a v1.0<sup>59</sup>.</p> <p>Proces ewaluacji potwierdził, że te drogi, to w większości przypadków zamknięte techniczne drogi leśne (zamknięte dla transportu publicznego). Stopień pokrycia dróg w RDLP Krosno jest najniższy w kraju, a nadleśnictwa realizują inwestycje budowlane w celu modernizacji procesu zrywki i transportu. Taki rozwój dróg jest konieczny jedynie dla nadleśnictw Bircza, Ustrzyki Dolne, Lesko, Komańcza, Baligród, Cisna, Lutowiska, Stuposiany w RDLP Krosno, ponieważ te obszary mają obecnie bardzo niski stopień pokrycia dróg. Inne obszary leśne ocenione na terenie kraju, w tym zachodnie i południowe części RDLP Krosno uznano za niezagrożone deprecjacją krajobrazu wywołaną przez budowę lub modernizację dróg. Stopień pokrycia dróg w tych rejonach jest wystarczający dla prowadzenia zrównoważonej gospodarki leśnej w lasach i, jeśli budowane są nowe drogi, prowadzone są starymi szlakami. W prywatnych lasach zasadniczo nie buduje się dróg, ze względu na ogromną fragmentację i dostateczny stopień pokrycia lokalnych dróg.</p> <p>Wpływ na antropofobne gatunki zwierząt był również wzięty pod uwagę podczas konsultacji z kluczowymi ekspertami. Nie ma naukowych dowodów wskazujących na to jak rozwój takiej sieci dróg, z niskim natężeniem ruchu, wpłynie na cały ekosystem, szczególnie w zakresie dużych zwierząt, np. wilków (patrz: załącznik B8).</p> <p>Biorąc pod uwagę metodologię ewaluacji oceny ryzyka, i fakt, że zidentyfikowane zagrożenia istnieją od dawna i zostały potwierdzone na dużym terenie, ryzyko dla kategorii HCV2 zostało zakwalifikowane jako "ryzyko określone" dla następujących nadleśnictw: Bircza, Ustrzyki Dolne, Lesko, Komańcza, Baligród, Cisna, Lutowiska, Stuposiany z Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krośnie.</p> <p><b>Podsumowanie ryzyka</b></p> <p>Próg (12) określonego ryzyka został osiągnięty. HCV2 zostało zidentyfikowane i/lub istnieje duże prawdopodobieństwo wystąpienia na terenie objętym oceną i jest zagrożone przez czynności związane z gospodarką leśną: dla nadleśnictw Ustrzyki Dolne, Lesko, Komańcza, Baligród, Cisna, Lutowiska, Stuposiany z Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krośnie.</p> <p>Próg (10) niskiego ryzyka – istnieje małe ryzyko spowodowane przez prowadzone czynności związane z gospodarką leśną na terenie objętym oceną: pozostała część Polski.</p>		<p>Próg (10) istnieje małe ryzyko spowodowane przez prowadzone czynności związane z gospodarką leśną na terenie objętym oceną:</p> <p>Pozostała część Polski</p>
3.3 HCV 3	4, 12, 14-19, 24, 33, 37, 39-41, 58, 62, 66	<p><b>Występowanie</b></p> <p><b>HCV3</b> są zidentyfikowane jako tereny leśne, które składają się z rzadkich, zagrożonych lub ginących ekosystemów, siedlisk lub ostoi lub zawierają powyższe. W kontekście Polski, najlepiej określone są przez listę siedlisk w załączniku I dyrektywy siedliskowej UE<sup>57</sup>. Takie podejście pozwala na harmonizację sieci</p>	<p>Puszcza Białowieska</p> <p>Pozostała część kraju</p>	<p>Określone ryzyko</p> <p>Puszcza Białowieska (nadleśnictwa</p>

	<p>Natura 2000 z HCV3 i pozwala na wykorzystanie wiedzy o występowaniu siedlisk i statusie ochrony zebranej podczas monitoringu siedlisk przyrodniczych.</p> <p>Ocena HCV została podzielona na dwie podkategorie:</p> <p>1) <u>Niezwykłe rzadkie i zagrożone ekosystemy, marginalne w zakresie gospodarki leśnej tj. ciepłolubne buczyny storczykowe (<i>Cephalanthero-Fagenion</i>), ciepłolubne dąbrowy (<i>Potentillo albae-Quercetum</i>), grąd środkowoeuropejski lub subkontynentalny (<i>Adoxo-Aceretum</i>), bór bagienny, sosnowo-brzozowy las bagienny (<i>Thelypterido-Betuletum pubescentis</i>), borealna świerczyna na torfie, które są wymienione w dyrektywie siedliskowej UE, jako siedliska priorytetowe<sup>4,14,15,16,17</sup>.</u></p> <p>2) <u>Ekosystemy rzadkie i zagrożone w skali europejskiej (wymienione w załączniku I dyrektywy siedliskowej UE<sup>57</sup>), ale liczne w Polsce (np.: grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny, lasy bukowe, lasy jodłowe).</u></p> <p>HCV3 obejmuje wszystkie fragmenty typów lasów, które są siedliskami naturalnymi w Unii Europejskiej<sup>14</sup> i charakteryzują się dobrym statusem ochrony siedlisk RTE, odpowiadającym przynajmniej kategorii A lub B statusu ochrony opartemu na kryteriach programu Natura 2000<sup>14</sup> i niezależnie czy znajdują się w granicach obszarów Natura 2000 lub poza nimi. Definicja starych drzewostanów nie jest w Polsce rozpowszechniona, jednakże, takie lasy włączone są w HVC3 przez podkategorie wskazane powyżej.</p> <p>W Polsce 76 siedlisk jest rozpoznanych zgodnie z dyrektywą siedliskową UE<sup>59</sup>, 15 z nich odpowiada siedliskom priorytetowym UE. Ponadto, tylko 17 siedlisk z listy to siedliska leśne (podane jest następujące oznaczenie zespołów: kod numeryczny zgodny z listą UE siedlisk Natura 2000, polska nazwa typu lasu, nazwa fitosocjologiczna)<sup>4</sup>:</p> <p>9110 — acidofilne lasy bukowe (<i>Luzulo-Fagenion</i>),  9130 — żyzne buczyny górskie (<i>Dentario glandulosae-Fagenion</i>, <i>SubAll. Galio odorati-Fagenion</i>),  9140 — górska jaworzyna ziołoroślowa (<i>Aceri-Fagetum</i>),  9150 — ciepłolubne buczyny storczykowe (<i>Cephalanthero-Fagenion</i>),  9160 — grąd subatlantycki (<i>Stellario holosteeae-Carpinetum betuli</i>),  9170 — grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio sylvatici-Carpinetum betuli</i>, <i>Tilio cordatae-Carpinetum betuli</i>),  9180 — jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stromych stokach i zboczach (<i>Tilio platyphyllis-Acerion pseudoplatani</i>),  9190 — kwaśne dąbrowy (<i>Quercion robori-petraeae</i>),  91D0 — bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis</i>, <i>Vaccinio uliginosi-Pinetum sylvestris</i>, <i>Pino mugo-Sphagnetum</i>, <i>Sphagno girgensohnii-Piceetum</i>),  91E0 — łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i>, <i>Populetum albae</i>, <i>Alnenion glutinoso-incanae</i>),  91F0 — łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (<i>Ficario-Ulmetum minoris</i>),  91I0 — ciepłolubne dąbrowy (<i>Quercetalia pubescenti-petraeae</i>),  91P0 — jodłowy bór świętokrzyski (<i>Abietetum polonicum</i>),</p>	<p>Browsk, Hajnówka, Białowieża)</p> <p>Próg (8) został osiągnięty: Zidentyfikowano HCV1 i/lub jego występowanie jest prawdopodobne w obszarze objętym oceną i jest zagrożone przez czynności związane z gospodarką leśną.</p> <p>'Niskie ryzyko':</p> <p>Pozostała część kraju.</p> <p>Próg (15) został osiągnięty: Zidentyfikowano HCV3 i/lub jego</p>
--	---	--



	<p>91Q0 — górskie reliktowe lasy sosnowe (<i>Erico-Pinion</i>)  91T0 — śródlądowy bór chrobotkowy (<i>Cladonio-Pinetum and Peucedano-Pinetum with lichens of the Cladonia genus</i>),  9410 — bór świerkowy górnego regła (<i>Piceion abietis</i>),  9420 — górski bór limbowo-świerkowy (<i>Pino cembrae-Piceetum</i>).</p> <p>W Polsce występują 4 siedliska leśne uznane za rzadkie i zagrożone w Unii Europejskiej, lecz o marginalnym znaczeniu dla gospodarki leśnej tego kraju.. Są one uznane za siedliska o znaczeniu priorytetowym, które narzucają Państwu ustanowienie obszarów Natura 2000 w miejscach, w których występują, jeśli ich status ochrony jest uznany za korzystny według definicji dyrektywy UE. Są to następujące siedliska leśne: jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stromych stokach i zboczach (9180), bory i lasy bagienne (91D0), łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (91E0) i ciepłolubne dąbrowy (91I0) uznane i poddane ewaluacji w tym podtypie HCV3.</p> <p>Jest kilka innych siedlisk leśnych sklasyfikowanych jako rzadkie i zagrożone w Europie, ale powszechnych i niezagrożonych w Polsce. Najbardziej istotnym przykładem jest zróżnicowanie typów mieszanych lasów liściastych (np. siedliska Natura 2000 9160 i 9170 – patrz: opis powyżej), które stanowią dużą część polskich lasów produkcyjnych. Są one również sklasyfikowane jako HCV3.</p> <p><b>Rozpoznanie i ocena zagrożeń i zabezpieczeń</b></p> <p>W Polsce siedliska UE o znaczeniu priorytetowym (jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stromych stokach i zboczach (9180), bory i lasy bagienne (91D0); łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (91E0) ciepłolubne dąbrowy (91I0) są włączone w sieć Natura 2000. Priorytetem zarządzania obszarami jest ochrona a nie komercyjne korzystanie z zasobów leśnych, i to ochrona jest priorytetem konkretnych zadań zarządzania, takich jak utrzymanie lub poprawienie stanu siedliska. Plany zarządzania obszarem Natura 2000 są stopniowo opracowywane dla obszarów Natura 2000<sup>65</sup>.</p> <p>Wszystkie wilgotne i łąkowe lasy są traktowane ze specjalną troską na mocy polskiego prawa (rozporządzenie o siedliskach UE<sup>16,17,18</sup>) i na mocy wewnętrznych regulacji Państwowego Gospodarstwa Leśnego<sup>12</sup>. Większość z nich jest również wyznaczona jako lasy świadczące usługi ekosystemowe lub obszary chronione i w efekcie pokrywa się z HCV4 (ochrona wód). Gospodarka leśna nie może zmniejszyć poziomu wartości usług ekosystemowych lasu.</p> <p>Gospodarka na obszarach chronionych – parkach narodowych, rezerwatach, obszarach Natura 2000 – wyłącza lub ogranicza pozyskiwanie drewna. Jeśli pozyskiwanie drewna ma miejsce (co jest rzadkim działaniem gospodarki leśnej w rezerwacie lub parku narodowym), to musi być częścią planu ochrony lub zadań związanych z utrzymaniem lasu zaakceptowanych przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska. Zasady hodowli lasu<sup>12</sup> są stosowane podczas tworzenia planów urządzania lasu i obejmują regulacje związane z zastosowaniem właściwego schematu rębni – w oparciu o typ siedliska i pożądany tryb odnowienia<sup>12</sup>. To pozwala na stworzenie pożądanej struktury i kompozycji gatunkowej odnowionych</p>	<p>występowanie jest prawdopodobne w obszarze objętym oceną, ale obszary są skutecznie chronione przed zagrożeniami związanymi z gospodarką leśną</p>
--	--	---

		<p>lasów. Na przykład, rębnia zupełna jest stosowana w przypadku lasów składających się z <i>Pinus sylvestris</i>, które są światłozależnym gatunkiem drzewa. W lasach mieszanym doradzana jest rębnia częściowa, w celu zapewnienia odnowienia drzew ze zróżnicowanymi wymaganiami świetlnymi. Te szczegóły zabiegów związanych z hodowlą lasu zapewniają dobre zabezpieczenie dla zarządzających lasami do wykorzystania przy utrzymaniu właściwości lasu w HCV3. Stosowanie się do tych regulacji nie jest uważane za kwestię problemową w Polsce (patrz: 1.9).</p> <p>Na innych obszarach sklasyfikowanych w kategorii HCV3, szczególnie w wilgotnych leśnych siedliskach, działania leśne są przeprowadzane podczas okresów niskiego poziomu wody lub na zamrożonym gruncie, w celu uniknięcia uszkodzeń gleby. Nie przeprowadza się również celowych zmian w reżimie wodnym i poziomach wody. W coraz większej ilości przypadków lasy tego typu utrzymywane są dzięki projektom "małej retencji" (spiętrzenia okresowych strumieni, aby utrzymać wodę w ekosystemie). Zgodnie z Zasadami hodowli lasu<sup>12</sup> unika się rębni zupełnych w takich siedliskach. Stosowane są rozmaite typy schematów rębni częściowych w celu utrzymania/odbudowania dużej różnorodności przestrzennej i wiekowej drzewostanu.</p> <p>W przypadku siedliska 9110 (świetliste dąbrowy) implementowana jest aktywna ochrona przyrody (, zarządzony wypas krów lub owiec itd.)<sup>61</sup>.</p> <p>Podczas gdy obszary Natura 2000 są dobrze chronione, relatywnie krótki okres implementacji sieci Natura 2000 w Polsce (od 2004 roku) nie pozwala jeszcze na ocenę rzeczywistej skuteczności zaimplementowanych na ich obszarze działań, ale przygotowanie i implementacja planów urządzania lasu, a następnie działania aktywnej ochrony i niska intensywność hodowli lasu w takich siedliskach, powinny zapewnić dobre zabezpieczenie tej kategorii HCV. Prawo dotyczące obszarów i gatunków chronionych, jak również regulacje dotyczące pozyskiwania drewna i wymagań środowiskowych są dobrze zaimplementowane (patrz: kategoria 1, 1.8, 1.9 i 1.10).</p> <p>Siedliska i ekosystemy RTE również zyskały na usprawnionej gospodarce leśnej kształtowanej przez schematy certyfikacji obejmujące ok. 76% polskich lasów, tj. pozostawianie pustych pni drzew i martwego drewna (krajowy cel to 5% całkowitej biomasy pozostawionej w ekosystemie jako martwe drewno) i ustanowienie "obszarów referencyjnych", na których nie pozyskuje się drewna (około 5% drzewostanów objętych wycinką). Monitoring statusu ochrony siedlisk i ekosystemów RTE jest włączony w ramowy monitoring siedlisk UE. Wszystkie plany urządzania lasu są oparte na dokładnym mapowaniu drzewostanów i siedlisk i badaniach gleby, dlatego zarządzający lasami mają opartą na dowodach wiedzę o występowaniu siedlisk RTE w obrębie ich nadleśnictw.</p> <p>Informacje zebrane przez audytorów FM (Forest Management) i od zainteresowanych stron wskazują, że istnieje kilka przypadków potwierdzających lepszą ochronę i zrównoważone zarządzanie lasami prywatnymi, nawet jeśli jest to niezamierzone, będące efektem niskiego poziomu pozyskania drewna (0,95 m<sup>3</sup> / ha / rok w lasach prywatnych i 4,63 m<sup>3</sup> / ha / rok w lasach państwowych)<sup>13</sup>. Prywatne lasy dostarczają</p>		
--	--	---	--	--

		<p>tak ograniczoną ilość drewna i zazwyczaj znajdują się na tak niewielkich obszarach, że potencjalne nie zrównoważone zarządzanie w lasach prywatnych nie jest uważane za zagrożenie dla wartości HCV3.</p> <p>Podczas tworzenia niniejszej oceny strony zainteresowane podniosły szczególne kwestie dotyczące Puszczy Białowieskiej oraz RDLP Krosno. Aby zweryfikować, czy podniesione kwestie zagrażają aktualnej wartości lub statusowi HCV3, zostały one sprawdzone podczas wizyt terenowych w okresie wrzesień-październik 2016. Terenowa ocena została przeprowadzona w celu ewaluacji kwestii podniesionych przez zainteresowane strony podczas opracowywania niniejszej oceny. Otrzymane komentarze dotyczące HCV3 zostały przekazane przez WWF Polska, Fundację Dziedzictwo Przyrodnicze, Fundację Dziką Polską.</p> <p><b>Puszcza Białowieska</b></p> <p>Puszcza Białowieska pełni ważną rolę dla ochrony HVC3 borów i lasów bagiennych (91D0), jak również łągów typu 91E0. Inne siedliska Natura 2000 występują w tak małej skali przestrzennej, że nie są ekologicznie trwałe i nie powinny być uznawane za powody ustanowienia HCV3 (patrz: załącznik C2). Siedliska leśne typu ciepłolubne dąbrowy (91I0) są jedynymi niehydrogenicznymi siedliskami liście lasów w Polsce. Siedlisko to wymaga interwencji dla utrzymania dobrego stanu, a cięcia mogą mieć miejsce tylko dla utrzymania tego siedliska. Ze względu na bardzo mały obszar tych siedlisk (kilka hektarów)<sup>41</sup> mają one niewielkie znaczenie w Puszczy Białowieskiej, jako źródło drewna. Szczegóły gospodarki leśnej są opisane w planie działań ochronnych obszaru Natura 2000 (patrz: załącznik C2).</p> <p>Podczas opracowywania niniejszej oceny, kilka kwestii zostało podniesionych przez organizacje pozarządowe. Kwestie te zostały poddane ewaluacji podczas oceny terenowej przeprowadzonej jesienią 2016 roku. Komentarze odnosiły się do pojedynczych określonych incydentów, ale pokazują wspólnie obawy o status części spośród wartości HCV lasu. Szczegółowa lista kwestii podniesionych przez strony zainteresowane i wyniki stosownej ewaluacji można znaleźć w załącznikach C1-C23. Istnieje potencjalne ryzyko wyrządzenia szkód wartościom HCV3 związane z decyzją obecnego rządu o zwiększeniu pozyskiwania drewna. Europejski Trybunał Sprawiedliwości w ramach środka tymczasowego, nakazał zaprzestanie wycinki na terenie obszarów naturalnych, starych drzewostanów (ponad 100 lat) sklasyfikowanych jako 9170. Minister Środowiska 31 lipca 2017 roku oświadczył, że Polska nie zaprzestanie wycinki.. Oficjalna odpowiedź ze strony Polski do ETS spodziewana jest do 4 sierpnia 2017 roku<sup>73</sup>. Jednakże, zwiększone pozyskiwanie drewna może spowodować zagrożenie wartości HCV3. W oparciu o podejście oparte na przezorności, ryzyko powinno być uważane za „określone”, dopóki nie będzie możliwa dalsza ewaluacja skali wycinki drzew i związanych z nią szkód dla HCV.</p> <p>W odniesieniu do z grądu subkontynentalnego (<i>Tilio-Carpinetum</i>) strony zainteresowane podniosły kwestie zagrożenia wynikającego z wykonywania zalesień drzewostanów w Puszczy Białowieskiej pojedynczym</p>		
--	--	---	--	--

		<p>gatunkiem drzewa (<i>Pinus sylvestris</i>) i pogorszeniem jakości HCV w związku z usuwaniem martwego drewna.</p> <p>Ta konkretna skarga dotycząca <i>Pinus sylvestris</i> w lasach grądu subkontynentalnego była związana z jednym przypadkiem zaobserwowanym w Puszczy Białowieskiej, a weryfikacja w terenie wykonana pod koniec 2016 roku wykazała, że ta kwestia nie miała wpływu o dużej skali i nie była systematyczna. Niewątpliwie wywołuje to szkody w HCV3, jednak inspekcja innych stanowisk przeprowadzona jesienią 2016 roku wykazała, że zgłoszone zagrożenie nie było systematyczne, dotyczyło ograniczonego obszaru (załącznik C12-C14) i w tamtym momencie nie zostało zinterpretowane, jako znaczące zagrożenie naturalnych siedlisk lasów grądów subkontynentalnych (<i>Tilio-Carpinetum</i>), które pokrywają ponad 50% obszaru Puszczy Białowieskiej. Naturalne odnowienie stanowi znaczną część ogólnego odnowienia stanowisk po zakończeniu pozyskiwania drewna. Weryfikacja w terenie, przeprowadzona podczas opracowywania niniejszej oceny również wykazała, że ilość martwego drewna w lasach grądu subkontynentalnego (<i>Tilio-Carpinetum</i>) w Puszczy Białowieskiej jest względnie wysoka i zwiększa się w związku z trwającą gradacją kornika drukarza. Gospodarka leśna nie jest uznana za zagrożenie dla tych siedlisk, częściowo dlatego, że duże części tych siedlisk są położone na obszarze Parku Narodowego i rezerwatów przyrody (załącznik C10, C11, C11b). Wiele obszarów tego siedliska wyłączono z gospodarki leśnej (załącznik C10). Podczas gdy grądu subkontynentalnego są uznawane za siedliska rzadkie lub zagrożone w innych częściach Europy, nie są one zagrożone w tym regionie Polski. Płaty siedliska w parku narodowym były w korzystnym stanie ochrony (favourable state of conservation, FV). Natomiast siedliska znajdujące się poza obrębem parku narodowego były w niekorzystnym stanie (unfavourable status, U1) ze względu na trzy cechy: pionową strukturę drzewostanu (homogeniczność), udział świerka (wysoki), ilość martwego drewna (niższa niż w parku narodowym) (patrz: załącznik C2). Status tego siedliska jest jednak stabilny. Wynika to ze zmniejszenia się udziału świerku w drzewostanie i naturalnego przeobrażania się lasów w lasy dębowo-grabowe. Nie ma oznak dalszego pogorszenia się stanu tych siedlisk.</p> <p>Podczas wizyty terenowej, zaobserwowano kilka przypadków zrywki wleczonej. Ten sposób zrywki powoduje szkody w runie leśnym i glebie i jest sprzeczny z wewnętrznymi regulacjami nadleśnictw, regulacjami Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku i standardami PEFC. Jednakże, z punktu widzenia polskiej klasyfikacji HCV3, ten rodzaj zrywki nie stanowi zagrożenia, ponieważ został zaobserwowany tylko incydentalnie i jest rzadko odnotowywany w HCV3. Szkody są zasadniczo ograniczone tylko do istniejących szlaków zrywkowych.</p> <p>Nie ma dowodów na to, że gatunki inwazyjne stanowią zagrożenie dla obszarów HCV ze względu na czynności związane z gospodarką leśną.</p> <p><b>RDLP Krosno</b></p> <p>Zagrożone siedliska, szczególnie te o największej wartości i zachowane w dobrym stanie ochrony, zostały oznaczone podczas procesu ustanawiania obszaru Natura 2000. Dla wielu obszarów w RDLP Krosno został opracowany plan zadań ochronnych lub właśnie trwają nad nim prace w Regionalnej Dyrekcji</p>		
--	--	--	--	--

		<p>Ochrony Środowiska w Rzeszowie. System powinien zapewnić, że rzadkie siedliska nie będą zagrożone przez gospodarkę leśną. Wymagane jest, aby nadleśnictwa działały w oparciu o plan zadań ochronnych uznając za priorytet ochronę siedlisk wskazanych przez ekspertów. Nowe plany urządzania lasu są często skoordynowane z planami zadań ochronnych. Egzekucja planów zadań ochronnych i jakości siedlisk jest monitorowana przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska zgodnie z harmonogramem dla obszaru Natura 2000 i Ustawą o ochronie przyrody, które są dobrze zaimplementowane (patrz: kategoria 1, 1.9).</p> <p>Podczas procesu opracowania niniejszej oceny, strony zainteresowane podniosły kwestie działań w lasach łągowych (<i>Carici remotae-Fraxinetum</i>, 91E0) w nadleśnictwie Bircza w RDLP Krosno (patrz: załącznik B2, strona 22-25). Lasy łągowe są zasadniczo dobrze oznaczone na terenie zarządzanym przez RDLP Krosno, siedliska są też zidentyfikowane w planach urządzania lasu i objęte planem zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000. Małe fragmenty siedlisk 91E0 są położone poza obszarem Natura 2000 i połączone z łągami w drzewostanach położonych wzdłuż małych rzek i potoków na dnie dolin. Doliny są często użytkowane jako drogi publiczne i leśne. Drzewa wymierają ze względu na infekcję gatunku <i>Fraxinus excelsior</i> patogennym grzybem <i>Hymenoscyphus pseudoalbidus</i>, co powoduje zagrożenie bezpieczeństwa przejeżdżających samochodów i przechodzących pracowników. Zgodnie z prawem, drzewa te zostaną wycięte, jeśli zostaną uznane za zagrożenie bezpieczeństwa. Weryfikacja terenowa wykazała, że takie drzewa były ścinane i usuwane ze stanowisk, zamiast pozostawiania na stanowiskach przez wzgląd na bioróżnorodność. Inne podobne stanowiska lasów łągowych zostały wizytowane, w tym obszary, z których usunięto drzewa ze względów bezpieczeństwa. Ścięte drzewa były pozostawione w miejscu ścięcia, jako martwe drewno. Drewno pozyskiwane jest z lasów łągowych w małej ilości i dlatego działanie to nie jest uważane za zasadnicze zagrożenie wartości HCV3. Obecnie na omawianym terenie w siedliskach HCV3 nie są wykonywane żadne działania związane z gospodarką leśną, lub wykonywane działania są ograniczone. Dozwolone są jedynie działania podyktowane względami bezpieczeństwa lub uwzględnione w planie zarządzania obszarem Natura 2000.</p> <p><b>Podsumowanie ryzyka</b></p> <p>‘Określone ryzyko’:</p> <p>Puszcza Białowieska (nadleśnictwa Browsk, Hajnówka, Białowieża)</p> <p>Próg (8) został osiągnięty: Zidentyfikowano HCV1 i/lub jego występowanie jest prawdopodobne w obszarze objętym oceną i jest zagrożone przez czynności związane z gospodarką leśną.</p> <p>‘Niskie ryzyko’:</p> <p>Pozostała część kraju.</p>		
--	--	--	--	--

		Próg (15) został osiągnięty: Zidentyfikowano HCV3 i/lub jego występowanie jest prawdopodobne w obszarze objętym oceną, ale obszary są skutecznie chronione przed zagrożeniami związanymi z gospodarką leśną.		
3.4 HCV 4	3, 20-22, 24, 33, 39, 40, 46, 47, 61	<p><b>Występowanie</b></p> <p><b>HCV4</b> to obszary leśne, które zapewniają podstawowe usługi ekosystemowe w sytuacjach krytycznych, w tym ochrona zasobów wodnych i kontrola erozji wrażliwych gleb i zboczy. Ze względów praktycznych kategoria została podzielona na dwie grupy:</p> <p><u>Lasy wodochronne</u></p> <p>Ta kategoria HCV obejmuje lasy, które chronią zasoby wód gruntowych i powierzchniowych w siedliskach wilgotnych i podmokłych i lasach na terenach okresowo zalewanych wzdłuż rzek, potoków i innych zbiorników wodnych (tj. pokrywających się z typem HCV3 wilgotnych siedlisk leśnych). Kategoria ta jest zaprojektowana zgodnie z istniejącymi regulacjami prawnymi dla kryteriów oznaczania i zasad gospodarowania lasami o znaczeniu ochronnym w Polsce<sup>33</sup>, które zalecają ustanowienie lasów wodochronnych jeśli chronią zasoby wód:</p> <p>a) u źródeł rzek i potoków;</p> <p>b) wzdłuż rzek, potoków, kanałów i jezior i innych zbiorników wodnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- w górach – lasy położone między brzegami wód i najbliższymi liniami naturalnymi w terenie;</li> <li>- na nizinach – lasy położone na terenach zalewowych podczas średniej wysokości wody, wokół zbiorników wodnych, lasy położone między brzegiem danego zbiornika a najbliższą linią naturalną w terenie okalającą zbiornik;</li> </ul> <p>c) na obszarach chronionych zbiorników wód podziemnych oraz w granicach stref chronionych ujęć źródeł wody, wyznaczonych zgodnie z przepisami prawa wodnego;</p> <p>d) na siedliskach wilgotnych i bagiennych<sup>33</sup>.</p> <p><u>Lasy glebochronne</u></p> <p>Te lasy są ważne ze względu na utrzymanie i ochronę gleb. Są zdefiniowane w oparciu o to samo rozporządzenie ministra środowiska jako ważne dla lasów ze względu na utrzymanie zasobów wodnych<sup>33</sup>. Większa część Polski położona jest na nizinach, gdzie gleby nie są zagrożone erozją. Dlatego, lasy z dominującą funkcją ochrony gleby stanowią tylko 4,6% całkowitej pokrywy leśnej. Są ustanowione:</p> <p>a) na wydmach nadmorskich klifach oraz na terenach bezpośrednio do nich przyległych w pasie nadbrzeżnym;</p> <p>b) na wydmach śródlądowych obejmujących obszary piasków wydmowych wykazujących po odsłonięciu skłonność do przemieszczania się oraz na terenach bezpośrednio do nich przylegających;</p> <p>c) na stromych i urwistych zboczach górskich, obejmujące, w zależności od wystawy, stoki o średnim nachyleniu:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- ponad 20° na zboczach o wystawie południowej, południowo-zachodniej i zachodniej na glebach płytkich do 25 cm głębokości, a przy większej głębokości gleby – ponad 25°;</li> </ul>	Polska	<p>Niskie ryzyko</p> <p>Próg (20) został osiągnięty: Istnieje niskie/pomijalne zagrożenie HCV4, wynikające z prowadzenia czynności związanych z gospodarką leśną prowadzoną na obszarze objętym oceną.</p>



		<p>- ponad 30° na zboczach o wystawie północnej, północno-zachodniej, północno-wschodniej i wschodniej na glebach płytkich do 25 cm głębokości, a przy większej głębokości gleby – ponad 25°;</p> <p>d) na terenach podatnych na osuwiska lub na terenach o rzeźbie schodkowej z pęknięciami prostopadłymi do linii spadu – przy stokach o przeważającym nachyleniu ponad 20°;</p> <p>e) na stromych zboczach jarów, wąwozów i wzgórz o przeważającym nachyleniu ponad 20° przy glebach luźnych i ponad 35° przy glebach zwięzłych, przy czym granica lasu ochronnego powinna przebiegać w odległości 30-50 metrów od krawędzi zbocza;</p> <p>f) w strefie górnej granicy lasów<sup>33</sup>.</p> <p><b>Rozpoznanie i ocena zagrożeń i zabezpieczeń</b></p> <p>Zlewnie pokryte lasami mają ważne znaczenie dla ochrony zasobów wody pitnej. Nie ma zagrożenia dla zasobów wody pitnej spowodowanego działaniami związanymi z gospodarką leśną w Polsce, ponieważ są one dobrze chronione przez działania ochronne zaimplementowane bezpośrednio w terenie przez plany zarządzania lasu, wynikające z Ustawy o lasach (1992) lub zagrożenie to jest niższe niż wskazane w regulacjach. Polska, jako część UE, przestrzega przepisów Unii Europejskiej dotyczących wody pitnej, w tym, między innymi, regulacji ramowej dyrektywy wodnej nr 2000/60/WE<sup>46</sup> zaimplementowanej do polskiego prawa przez Ustawę prawo wodne(2001)<sup>47</sup>. Stosowne działania ochronne są już wprowadzone na terenie całego kraju i adresują wszystkie ważne aspekty kategorii HCV3. Wyznaczone obszary są stosownie chronione na podstawie istniejących przepisów i procedur, które są uznawane za dobrze zaimplementowane (patrz: wskaźniki 1.9 i 1.10).</p> <p>UE nie opracowała żadnej dyrektywy poświęconej bezpośrednio zagadnieniu ochrony gleby. W polskich lasach ta kwestia jest częściowo objęta przez Ustawę o lasach (1992) i przez Ustawę prawo ochrony środowiska (2001), które wymagają od wszystkich właścicieli ziemskich i osób gospodarujących gruntami zachowania gleb w najlepszym możliwym stanie przez zapobieganie: erozji, zmniejszeniu zawartości próchnicy glebowej, negatywnej zmianie zagęszczenia, zasolenia i działaniom powodującym zakwaszenie<sup>20</sup>. W oparciu o tą ustawę, polskie Ministerstwo Ochrony Środowiska wydało rozporządzenia określające standardy jakości glebowo-gruntowy. Rozporządzenie określa między innymi, akceptowalny próg zanieczyszczenia i erozji gleby. Dodatkowo, wszystkie zalesione obszary i ziemia uprawna są chronione przed zmianą sposobu użytkowania terenu przez Ustawę o ochronie gruntów rolnych i leśnych (1995)<sup>22</sup>. Z tego względu, należy uznać, że ta podkategoria HCV4 jest dobrze chroniona przez istniejące regulacje prawne i system gospodarki leśnej. Prawodawstwo jest dobrze zaimplementowane (patrz: kategorie 1,10).</p> <p><b>Podsumowanie ryzyka</b></p> <p>Niskie ryzyko</p>		
--	--	---	--	--

		Próg (20) został osiągnięty: Istnieje niskie/pomijalne zagrożenie HCV4, wynikające z prowadzenia czynności związanych z gospodarką leśną prowadzoną na obszarze objętym oceną.		
3.5 HCV 5	24	<p>Nie ma natywnych lub lokalnych społeczności, których zaspokojenie podstawowych potrzeb zależy od lasu<sup>24</sup>.</p> <p>Zarządzający certyfikowanymi w systemie FSC nadleśnictwami przeprowadzili konsultacje społeczne w celu zidentyfikowania możliwych obszarów HCV5. W efekcie tych konsultacji nie zidentyfikowano takich obszarów na terenie żadnego z certyfikowanych przez FSC nadleśnictw. Ze względu na fakt, że większość polskich lasów jest objęta certyfikacją (72% przez FSC), można uznać, że odzwierciedla to sytuację w całej Polsce.</p> <p>W Polsce nie ma HCV5 i występowanie HCV5 na terenie objętym oceną jest wątpliwe.</p>	Polska	<p>Niskie ryzyko</p> <p>Próg (23) został osiągnięty: W Polsce nie ma HCV5 i występowanie na terenie objętym oceną jest wątpliwe.</p>
3.6 HCV 6	23, 24, 65	<p><b>Występowanie</b></p> <p>Zabytki archeologiczne lub zabytki kulturowe zgodnie z Ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami<sup>23</sup> są uznawane za obszary HCV6 i są chronione przez prawo.</p> <p>Obszary krytyczne dla kulturowej tożsamości lokalnych społeczności (obszary o znaczeniu kulturowym, ekologicznym lub religijnym zidentyfikowane przy współpracy z lokalnymi społecznościami) są również uznane za HCV6<sup>24</sup>. Dlatego przy wyznaczeniu HCV6 w Polsce odniesiono się do opinii lokalnych społeczności wyrażonej w lokalnych mediach, wywiadach, artykułach, przemówieniach, petycjach lub uznanej w mediach społecznościowych.</p> <p><b>Rozpoznanie i ocena zagrożeń i zabezpieczeń</b></p> <p>W Polsce wszystkie oficjalnie uznane kulturowe/archeologiczne zabytki są umieszczone w Rejestrze zabytków, zgodnie z Ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (2003), który dla zabytków znajdujących się na terenie województwa prowadzi wojewódzki konserwator zabytków. Zazwyczaj wszystkie uznane i wpisane do rejestru zabytki, które znajdują się w lasach, są wpisane w plany urządzania lasu i chronione przed działaniami związanymi z gospodarką leśną. Wiedza o zabytkach kulturowych i archeologicznych w Polsce jest szczegółowa, ze względu na wieloletnie wpisywanie wszystkich zabytków identyfikowanych podczas badań terenowych i zgłaszanych przez odkrywców. Jest prawie 72 tys. zarejestrowanych zabytków kulturowych i blisko 8 tys. zabytków archeologicznych. Wiedza na ten temat szybko rośnie, szczególnie przez ostatnie kilka lat, ze względu na program lotniczego skanowania laserowego LIDAR (metoda zdalnej teledetekcji) całego terytorium Polski, który pozwala na analizę i identyfikację potencjalnych stanowisk, ważnych z punktu widzenia kultury. Niezarejestrowane lub nierozpoznane (nieznane) stanowiska są chronione przez regulacje Ustawy o ochronie zabytków i opiece</p>	Polska	<p>Niskie ryzyko</p> <p>Próg (30) został osiągnięty: Zidentyfikowano HCV6 i/lub jego występowanie jest prawdopodobne w obszarze objętym oceną, ale obszary są skutecznie chronione przed zagrożeniami związanymi z</p>

		<p>nad zabytkami, która wymaga od znalazców przedmiotów, co do których istnieje przypuszczenie, iż są one zabytkami archeologicznymi, zawiadomienia o znalezieniu tego przedmiotu właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków. Wszystkie archeologiczne stanowiska przypadkowo odkryte podczas prowadzenia gospodarki leśnej są, zgodnie z prawem, zabezpieczane w miejscu znalezienia i zgłaszane do właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków.</p> <p>Polski system ochrony zabytków jest zarządzany przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego i prowadzony przez Narodowy Instytut Dziedzictwa. System ten wspiera działania w celu identyfikacji i ochrony wartości HCV6, takie jak praca i projekty badawcze prowadzone przez społeczności naukowe. Poza tymi działaniami i instytucjami prowadzonych jest kilka projektów o multidyscyplinarnym i interinstytucjonalnym charakterze, które są częścią grupy inicjatyw dla ochrony zabytków, czego przykładem mogą być umowy na poziomie lokalnym lub krajowym tj. Umową z 4 marca 2011 roku, pomiędzy Państwowym Gospodarstwem Leśnym Lasy Państwowe a Instytutem Dziedzictwa Narodowego w celu implementacji projektu „Rekultywacja na cele przyrodnicze terenów zdegradowanych, popoligonowych i powojennych zarządzanych przez PGL LP”<sup>64</sup>.</p> <p>Wszystkie obszary krytyczne dla lokalnych społeczności, tradycyjnej tożsamości kulturowej, są identyfikowane na etapie planowania gospodarki leśnej, w bliskiej współpracy pomiędzy leśnikami, władzami lokalnymi i obywatelami. Procedura identyfikacji HCV6 przeprowadzona przez zarządzających lasami obejmuje: konsultacje społeczne dotyczące tego terenu i prośby wystosowywane do lokalnych społeczności o identyfikowanie ważnych miejsc z kulturowego, historycznego lub patriotycznego punktu widzenia. W większości przypadków obszary HCV6 są wyznaczone w wiejskich parkach podworskich, lasach miejskich, lasach w ważnych historycznych obszarach, na terenie cmentarzy wojennych zlokalizowanych w lasach, które są tradycyjnie chronione przez lokalne społeczności, pomimo, że nie są chronione prawnie.</p> <p>Polska jest bardzo katolickim krajem, o bardzo burzliwej historii, która spowodowała, że polskie społeczeństwo, w tym leśnicy, mają silnie patriotycznie i religijne podejście, które stanowi motywację zarządzających lasami do zabezpieczania historycznych i religijnych stanowisk.</p> <p>Wszystkie takie stanowiska zlokalizowane w lasach są odpowiednio zadbane przez narzędzia ustanowione w planach urządzania lasu, jak również ze względu na krajowe patriotyczne nastawienie.</p> <p><b>Podsumowanie ryzyka</b></p> <p>‘Niskie ryzyko’</p> <p>Próg (30) został osiągnięty: Zidentyfikowano HCV6 i/lub jego występowanie jest prawdopodobne w obszarze objętym oceną, ale obszary są skutecznie chronione przed zagrożeniami związanymi z gospodarką leśną</p>	gospodarką leśną
--	--	--	------------------

## Zalecane środki kontrolne

Wskaźnik	Zalecane środki kontrolne
3.0	Nie dotyczy
3.1 HCV 1	<p>W odniesieniu do surowca drzewnego z nadleśnictw Browsk, Hajnówka i Białowieża: Poszukiwanie dowodów lokalizacji wycinki:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- protokół odbioru prac,</li> <li>- szkic zrębowy,</li> <li>- wydruk pozycji rębnej z SILP z oświadczeniem leśniczego o pochodzeniu drewna.</li> </ul> <p>Jedynie drewno pozyskiwane z oddziałów sklasyfikowanych jako strefa 4 WHS, które są poza ostojami IBA lub drewno, które zostało pozyskane poza okresem lęgowym ptaków (1 marzec - 15 październik) może zostać przyjęte jako „niskie ryzyko”.</p> <p>Dodatkowo, należy wziąć pod uwagę następujące czynniki:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Hodowla lasu nie powinna zwiększać fragmentacji i izolacji starych drzewostanów.</li> <li>- Ocena oddziaływania na środowisko powinna zostać przeprowadzona dla każdego obszaru rębni przed rozpoczęciem działań związanych z wycinką drzew i usuwaniem drewna, ze szczególną uwagą poświęconą gatunkom kwalifikującym IBA i wyjątkowej uniwersalnej wartości obiektu światowego dziedzictwa przyrodniczego. OOŚ można uzyskać w nadleśnictwie.</li> <li>- Firmy powinny dążyć do dodania w umowach z dostawcami kontrolowanego materiału drzewnego następujące stwierdzenie: "Nie kupujemy drewna pozyskiwanego na terenie Puszczy Białowieskiej". Drewno jest łatwo rozpoznawalne, ponieważ jest sprzedawane tylko przez trzy nadleśnictwa w RDLP Białystok: Białowieża, Browsk i Hajnówka.</li> </ul> <p>Następujące środki kontrolne są rekomendowane dla materiału drzewnego z następujących nadleśnictw w obrębie RDLP Krosno: Bircza, Ustrzyki Dolne, Lesko, Komańcza, Baligród, Cisna, Lutowiska, Stuposiany:</p> <p>a) do wszystkich transakcji zakupu surowca drzewnego z nadleśnictw o określonym ryzyku będzie dołączona informacja o:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- nadleśnictwie, leśnictwie, numerze oddziału i pododdziału (można skorzystać z geoportalu dostępnego pod adresem <a href="http://www.straznicypuszczy.pl/">http://www.straznicypuszczy.pl/</a>),</li> <li>- typie działań związanych z pozyskiwaniem drewna (cięcia planowane, cięcia sanitarne, cięcia ze względu na inwestycje).</li> </ul> <p>OOŚ powinna być dostępna, aby skazać stosowne działania, które należy podjąć przy budowie dróg.</p>
3.2 HCV 2	<p>Następujące środki kontrolne są rekomendowane dla materiału drzewnego z następujących nadleśnictw w obrębie RDLP Krosno: Bircza, Ustrzyki Dolne, Lesko, Komańcza, Baligród, Cisna, Lutowiska, Stuposiany. Do wszystkich transakcji zakupu surowca drzewnego z nadleśnictw o określonym ryzyku będzie dołączona informacja o:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- nadleśnictwie, leśnictwie, numerze oddziału i pododdziału (można wykorzystać geoportal dostępny pod adresem <a href="http://www.straznicypuszczy.pl/">http://www.straznicypuszczy.pl/</a>.)</li> </ul> <p>Dostępna będzie ocena środowiskowa. OOŚ można uzyskać w nadleśnictwie.</p>
3.3 HCV 3	<p>Ogólne:</p> <p>Ważne jest, aby pamiętać, że odpowiedni sposób utrzymania lub wzmocnienia każdej wartości zależy od samej wartości. Istnieje szereg możliwych opcji, aby zachować lub wzmocnić różne HCV, są to między innymi:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Obszary odłogowane na cele ochrony przyrody (np. odpowiednio zaprojektowane obszary, strefy buforowe, korytarze).</li> <li>• Odtworzenia (np. naprawa powstałych w ekosystemach szkód, reintrodukcja gatunków łownych, tworzenie korytarzy ekologicznych pomiędzy blokami lasu).</li> <li>• Działania o zmniejszonym wpływie na środowisko (np. techniki pozyskiwania drewna o zmniejszonym wpływie na środowisko ( ang. reduced impact logging techniques, RIL) lub systemie hodowlanym ciągłej pokrywy leśnej).</li> <li>• Planowanie infrastruktury (np. usprawniona budowa dróg).</li> <li>• Ustalanie harmonogramów działań (np. planowanie schematów powierzchni zrębowej, tak, aby przynosiła korzyści dla przyrody).</li> <li>• Kontrola myślistwa i rybactwa (np. zarządzanie dostępem i metodami dostarczającymi przystępnych alternatyw białka).</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Rozwój społeczności i projekty związane z życiem i utrzymaniem (np. zatrudnienie i opieka zdrowotna).</li> <li>• Wsparcie samorządów i organizacji pozarządowych (np. przedłużanie lub odnawianie umów najmu i dzierżawy, zapobieganie nieodpowiedniemu modelowi rozwoju, wspieranie inicjatyw przedsiębiorstw z zakresu ochrony środowiska).</li> </ul> Specyficzne dla kraju.
3.4 HCV 4	Nie dotyczy
3.5 HCV 5	Nie dotyczy
3.6 HCV 6	Nie dotyczy

## Źródła informacji

Nr	Źródło informacji	Stosowna kategoria HCV i wskaźnik
1.	Tomiałojć, W., Wesołowski, T., <i>The avifauna of Białowieża Forest – a window into the past</i> , „British birds”, 2005, 98, s. 174–193.	3.0, 1, 2
2.	Grabińska, B., <i>Uwarunkowania naturalne i antropogeniczne rozmieszczenia ssaków łownych w Polsce</i> , Warszawa: PAN, Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania im. Stanisława Leszczyckiego 2011.	1, 2
3.	Milewski, W. (red.), <i>Lasy w Polsce 2015</i> , Warszawa: Centrum Informacyjne Lasów Państwowych 2015. w: <a href="http://www.lasy.gov.pl/informacje/publikacje/do-poczytania/lasy-w-polsce-1/lasy-w-polsce-2015">http://www.lasy.gov.pl/informacje/publikacje/do-poczytania/lasy-w-polsce-1/lasy-w-polsce-2015</a> .	przegląd, 1, 2, 4
4.	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, <i>Lista rankingowa typów siedlisk przyrodniczych. Monitoring gatunków i siedlisk przyrodniczych ze szczególnym uwzględnieniem obszarów ochrony siedlisk Natura 2000</i> , w: <a href="http://www.gios.gov.pl/siedliska/pdf/ranking_siedlisk.pdf">http://www.gios.gov.pl/siedliska/pdf/ranking_siedlisk.pdf</a>	3.0, 1, 2, 3
5.	Olson, D. M. (et al.), <i>Terrestrial ecoregions of the world: a new map of life on Earth</i> . „Bioscience”, 2001, 51(11), s. 933–938. w: <a href="http://www.worldwildlife.org/publications/terrestrial-ecoregions-of-the-world">http://www.worldwildlife.org/publications/terrestrial-ecoregions-of-the-world</a> .	1, 2
6.	Zielony, R., Kliczkowska, A., (2010). <i>Regionalizacja przyrodniczo-leśna Polski</i> , Warszawa: Centrum Informacyjne Lasów Państwowych 2010.	1
7.	Olson, D. M., Dinerstein, E., <i>The Global 200: Priority ecoregions for global conservation</i> , „Annals of the Missouri Botanical Garden”, 2002, 89(2):199-224. w: <a href="https://www.worldwildlife.org/publications/the-global-200-priority-ecoregions-for-global-conservation">https://www.worldwildlife.org/publications/the-global-200-priority-ecoregions-for-global-conservation</a> .	1, 2
8.	Gorzelać, A. (red.), <i>Gospodarowanie w lasach drobnej własności</i> . Warszawa: Instytut Badawczy Leśnictwa 2001.	1

9.	Dmochowska, H. (red.), <i>Mały rocznik statystyczny Polski 2016</i> , Warszawa: Główny Urząd Statystyczny 2016, w: <a href="http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/roczniki-statystyczne/roczniki-statystyczne/maly-rocznik-statystyczny-polski-2016,1,17.html">http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/roczniki-statystyczne/roczniki-statystyczne/maly-rocznik-statystyczny-polski-2016,1,17.html</a> .	przegląd, 1, 2
10.	Chylarecki, P., Selva, N., <i>Ancient forest: spare it from clearance</i> , „Nature”, 2016, 530(7591):419–419. w: <a href="http://www.nature.com/nature/journal/v530/n7591/full/530419b.html">http://www.nature.com/nature/journal/v530/n7591/full/530419b.html</a> .	1, 2
11.	FSC Watch.org, <i>Comments on certification of the Białowieża Forest in 2008</i> , w: <a href="http://www.fsc-watch.org/archives/2008/01/24/FSC_certification_th">http://www.fsc-watch.org/archives/2008/01/24/FSC_certification_th</a>	przegląd, 3.0, 1, 2
12.	Haze, M., Widłaszewska B. (red.), <i>Zasady Hodowli Lasu</i> , Warszawa: Generalna Dyrekcja Lasów Państwowych 2012, s.159.	przegląd, 3.0, 1, 3
13.	Król, A., <i>Prywatne znaczy gorsze? O sytuacji prywatnych właścicieli lasów w Polsce</i> . w: <i>Narodowy Program Leśny, Panel ekspertów "Rozwój"</i> , Sękocin stary: Instytut Badawczy Leśnictwa 2014, w: <a href="http://www.npl.ibles.pl/prywatne-znaczy-gorsze-o-sytuacji-prywatnych-wlascieli-lasow-w-polsce">http://www.npl.ibles.pl/prywatne-znaczy-gorsze-o-sytuacji-prywatnych-wlascieli-lasow-w-polsce</a>	1
14.	Dyrekcja Generalna Komisji Europejskiej ds. Środowiska, <i>Wskazówkach do interpretacji siedlisk naturalnych w Unii Europejskiej. EUR 28. Kwiecień 2013</i> , w: <a href="http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/habitatsdirective/docs/Int_Manual_EU28.pdf">http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/habitatsdirective/docs/Int_Manual_EU28.pdf</a>	3
15.	Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 listopada 2013 r., zmieniające rozporządzenie w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000, Dz. U. z 2013 r. nr, poz. 1302.	1, 2, 3
16.	Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 sierpnia 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000, Dz. U. z 2012 r. Nr , poz. 1041.	1, 2, 3
17.	Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000, Dz.U. z 2010 r. nr 77, poz. 510.	1, 2, 3
18.	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, <i>Raport o stanie siedlisk przyrodniczych NATURA 2000 i gatunków w Polsce w latach 207-2012</i> w: <a href="https://bd.eionet.europa.eu/article17/reports2012/">https://bd.eionet.europa.eu/article17/reports2012/</a>	1, 2, 3
19.	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, <i>Szczegóły monitoringu gatunków i siedlisk przyrodniczych NATURA 2000 w Polsce</i> , w: <a href="http://siedliska.gios.gov.pl/pl/monitoring/monitoring">http://siedliska.gios.gov.pl/pl/monitoring/monitoring</a>	2, 3



20.	Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r., Prawo ochrony środowiska, Dz.U. z 2013 r. poz. 1232 z późn. zm.	4
21.	Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 r., w sprawie standardów jakości gleby oraz standardów jakości ziemi, Dz.U. z 2002 r. nr 165, poz. 1359.	4
22.	Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r., o ochronie gruntów rolnych i leśnych, Dz.U. 1995 nr 16 poz. 78.	4
23.	Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r., o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, Dz. U. z 2014 r. poz. 1446, z późniejszymi zmianami.	3.0, 6
24.	Grupa robocza FSC – Polska (2006). Kryteria identyfikacji lasów o szczególnych walorach przyrodniczych (High Conservation Value Forests) w Polsce. Adaptacja do warunków Polski lipiec 2006.	3.0, 1, 2, 3, 4, 5, 6
25.	Zarzycki, K., Wojewoda, W., Heinrich, Z. (red.), <i>Lista roślin zagrożonych w Polsce</i> , Kraków: Polska Akademia Nauk 1992.	3.0, 1
26.	Kaźmierczakowa, R., Zarzycki, K. (red.), <i>Polska czerwona księga roślin</i> , Kraków: Instytut Ochrony Przyrody PAN 2001.	3.0, 1
27.	Głowaciński, Z. (red.), <i>Polska czerwona księga zwierząt. Kręgowce</i> , Kraków: Instytut Ochrony Przyrody PAN, 2001.	3.0, 1
28.	Głowaciński, Z. (red.), <i>Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce</i> . Kraków: Instytut Ochrony Przyrody PAN 2002 (2 części +CD-ROM).	3.0, 1
29.	Głowaciński, Z., Nowacki Z. (red.), <i>Polska Czerwona Księga Zwierząt. Bezkręgowce</i> , Kraków: Instytut Ochrony Przyrody PAN 2004.	3.0, 1
30.	Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r., w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt, Dz.U. 2014, poz. 1348, w: <a href="http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20140001348">http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20140001348</a>	3.0, 1
31.	Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r., w sprawie ochrony gatunkowej grzybów, Dz.U. 2014 poz. 1408, w: <a href="http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20140001408">http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20140001408</a>	3.0, 1
32.	Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r., w sprawie ochrony gatunkowej roślin, Dz.U. 2014 poz. 1409, w: <a href="http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20140001409">http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20140001409</a>	3.0, 1
33.	Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 25 sierpnia 1992 r., w sprawie szczegółowych zasad i trybu uznawania lasów za ochronne oraz szczegółowych zasad prowadzenia w nich gospodarki leśnej, Dz.U. 1992 nr 67 poz. 337, w: <a href="http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19920670337">http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19920670337</a>	3.0, 3, 4

34.	UNESCO.(N:Y) <i>The Criteria for selection of the World Heritage Sites</i> , w: <a href="http://whc.unesco.org/en/criteria/">http://whc.unesco.org/en/criteria/</a>	1, 2
35.	Ławicki, Ł., <i>The Białowieża Forest – a new threat</i> , „British Birds”, 2016 109: 364–366. w: <a href="http://britishbirds.co.uk/article/bialowieza-forest-new-threat/">http://britishbirds.co.uk/article/bialowieza-forest-new-threat/</a>	1, 2
36.	Stachura-Skierczyńska, K., <i>Ocena wartości biologicznej lasów w Polsce – wstępne rezultaty projektu</i> , Studia i Materiały Centrum Edukacji Przyrodniczo Leśnej, 2007,3 (16), s. 346–355.	3.0, 2
37.	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, <i>Lista siedlisk przyrodniczych NATURA 2000 w Polsce</i> , w: <a href="http://natura2000.gdos.gov.pl">http://natura2000.gdos.gov.pl</a>	1, 2, 3
38.	BirdLife International (N.Y), <i>Important Birds Area list and map</i> , w: <a href="http://datazone.birdlife.org/site/factsheet/bialowieza-forest-iba-poland">http://datazone.birdlife.org/site/factsheet/bialowieza-forest-iba-poland</a>	1, 2
39.	Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r, o ochronie przyrody, Dz.U. z 2015 poz. 165), w: <a href="http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20040920880+2016%2404%2415&amp;min=1">http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20040920880+2016%2404%2415&amp;min=1</a>	przegląd, 3.0, 1, 2, 3, 4
40.	Ustawa z dnia 28 września 1991 r., o lasach,Dz.U. 1991 nr 101 poz. 444, w: <a href="http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19911010444+2016%2404%2415&amp;min=1">http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19911010444+2016%2404%2415&amp;min=1</a>	przegląd, 1, 2, 3, 4
41.	UNESCO (N.Y), <i>Nominacja obiektu światowego dziedzictwa "Puszcza Białowieska"</i> w: <a href="http://whc.unesco.org/en/list/33/documents/">http://whc.unesco.org/en/list/33/documents/</a>	1
42.	Fundacja Dziedzictwo Przyrodnicze, <i>Działania na rzecz projektowanego Turnickiego Parku Narodowego</i> , w: <a href="http://przyrodnicze.org/co-robimy/ochrona-przyrody/ochrona-puszczy-karpackiej/dzialania-na-rzecz-utworzenia-projektowanego-turnickiego-parku-narodowego/">http://przyrodnicze.org/co-robimy/ochrona-przyrody/ochrona-puszczy-karpackiej/dzialania-na-rzecz-utworzenia-projektowanego-turnickiego-parku-narodowego/</a>	1
43.	Cyglicki, R., Bohdan, A., <i>Cała Puszcza parkiem narodowym, raport z monitoringu ochrony Puszczy Białowieskiej</i> , Warszawa: Greenpeace Polska, Fundacja Dzika Polska 2016, w: <a href="http://www.greenpeace.org/poland/PageFiles/726035/Raport_Patrole_Lesne.pdf">www.greenpeace.org/poland/PageFiles/726035/Raport_Patrole_Lesne.pdf</a>	1, 2
44.	Kajzer, K., Sobociński, W., <i>Raport końcowy podsumowujący temat badawczy: „Określenie czynników determinujących populację dzięcioła białogrzbiatego Dendrocopos leucotos i dzięcioła trójpalczastego Picoides tridactylus w Puszczy Białowieskiej”</i> , Białowieża/Warszawa 2012, w: <a href="http://www.lasy.gov.pl/pl/publikacje/copy_of_gospodarka-lesna/ochrona-przyrody/okreslenie-czynnikow-determinujacych-populacje-dzieciola-bialogrzbiatego-dendrocopos-leucotos-i-dzieciola-trojpalczastego-picoides-tridactylus-w-puszczy-bialowieskiej/raport-koncowy/view">http://www.lasy.gov.pl/pl/publikacje/copy_of_gospodarka-lesna/ochrona-przyrody/okreslenie-czynnikow-determinujacych-populacje-dzieciola-bialogrzbiatego-dendrocopos-leucotos-i-dzieciola-trojpalczastego-picoides-tridactylus-w-puszczy-bialowieskiej/raport-koncowy/view</a>	2
45.	Buchholz, L., (et, al.), <i>Chrzaszczce Coleoptera z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej na obszarze projektowanego Turnickiego Parku Narodowego i w jego okolicach</i> , „Roczniki Bieszczadzkie”, 2013, 21, s. 297-317. w: <a href="https://www.researchgate.net/publication/299661511_Chrzaszczce_COLEOPTERA_z_zalacznika_II_Dyrektywy_Siedliskowej_na_obszarze_proj">https://www.researchgate.net/publication/299661511_Chrzaszczce_COLEOPTERA_z_zalacznika_II_Dyrektywy_Siedliskowej_na_obszarze_proj</a>	1

	<a href="#">ektowanego Turnickiego Parku Narodowego i w jego okolicach Beetles Coleoptera from the Annex II of Habitat Directive occur</a> [dostęp: 10.12. 2016]	
46.	Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r., ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej, w: <a href="http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32000L0060">http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32000L0060</a>	4
47.	Ustawa z dnia 18 lipca 2001 roku Prawo wodne, Dz.U. 2015 poz. 469, w: <a href="http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20150000469">http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20150000469</a>	4
48.	Bochenek, D. (red.), <i>Ochrona środowiska 2015</i> , Warszawa: Główny Urząd Statystyczny 2015, w: <a href="http://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5484/1/16/1/ochrona_srodowiska_2015.pdf">http://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5484/1/16/1/ochrona_srodowiska_2015.pdf</a>	1
49.	BirdLife International (2017). <i>The Criteria for selection of the Important Bird Areas (IBA)</i> , w: <a href="http://datazone.birdlife.org/site/ibacriteuro">http://datazone.birdlife.org/site/ibacriteuro</a>	1, 2
50.	Pacula, P., <i>EU and Poland clash over plans to log primeval forest</i> , „EU Observer”, 2016, w: <a href="https://euobserver.com/environment/133877">https://euobserver.com/environment/133877</a>	1
51.	Barkham, P., <i>Will no one stop Poland destroying Europe's most precious forest?</i> , „The Guardian”, 2016, w: <a href="https://www.theguardian.com/commentisfree/2016/apr/03/poland-europe-bialowieza-forest-eu">https://www.theguardian.com/commentisfree/2016/apr/03/poland-europe-bialowieza-forest-eu</a>	1
52.	Cooke, L., <i>Despite protests, Poland commences logging in Europe's last primeval woodland</i> , „Inhabitat”, 2016, w: <a href="http://inhabitat.com/despite-protests-poland-commences-logging-in-europes-last-primeval-woodland/">http://inhabitat.com/despite-protests-poland-commences-logging-in-europes-last-primeval-woodland/</a>	1
53.	Faliński, J.B., <i>The Białowieża forest, a relict ecosystem in Poland and Belarus</i> , „Biodiversity”, 2003, 4 s.18–27. w: <a href="http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14888386.2003.9712623">http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14888386.2003.9712623</a>	1
54.	CBD (N.Y), <i>Status and trends of biodiversity, including benefits from biodiversity and ecosystem services</i> , w: <a href="https://www.cbd.int/countries/profile/?country=pl">https://www.cbd.int/countries/profile/?country=pl</a>	1
55.	Okolów, C., Karaś M, Bołbot A. (red.), <i>Białowieża National Park. Poznać – Zrozumieć – Zachować</i> , Białowieża: Białowieski Park Narodowy, Białowieża 2010.	1
56.	Globalforestwatch.org (2016), <i>Intact Forest Cover</i> , w: <a href="http://www.globalforestwatch.org/map/3/54.81/27.53/ALL/grayscale/none/607?tab=hd-tab&amp;dont_analyze=true">http://www.globalforestwatch.org/map/3/54.81/27.53/ALL/grayscale/none/607?tab=hd-tab&amp;dont_analyze=true</a>	3.0, 2
57.	Dyrektywa Rady 92/43/EWG. z dnia 21 maja 1992 r., w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, w: <a href="http://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A31992L0043">http://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A31992L0043</a>	3.0, 1, 3

58.	Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r., w sprawie ochrony dzikiego ptactwa, w: <a href="http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1482501889576&amp;uri=CELEX:32009L0147">http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1482501889576&amp;uri=CELEX:32009L0147</a>	3.0, 1
59.	FSC, <i>National Risk Assessment Framework FSC-PRO-60-002a v.1.0</i> . Forest Stewardship Council, 2014.	3.0
60.	Brown, (et. al.), <i>Common Guidance for identification of High Conservation Values</i> , Forest Stewardship Council: 2013.	3.0, 2, 4
61.	Jakubowska-Gabara, J., <i>9110 Ciepłolubne Dąbrowy (Quercetalia pubescenti-petraeae). Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny Tom 5</i> . Warszawa: Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, 2010, s. 259–273	3
62.	Forest Europe. <i>State of Europe's Forests 2015. Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe 2015</i> w: <a href="http://www.foresteuropa.org/docs/fullsoef2015.pdf">http://www.foresteuropa.org/docs/fullsoef2015.pdf</a>	1
63.	FSC Controlled Wood Risk Assessment – Interpretation of Annex 2B of the standard for company evaluation of FSC controlled wood for Poland.	3.0
64.	Zapłata, R., (et. al.), <i>Dziedzictwo kulturowe w lasach. Zabytki architektury, przemysłu, historyczne fortyfikacje i zasoby archeologiczne</i> , w: <i>Panel Ekspertów „dziedzictwo” lasy i gospodarka leśna w kulturze i dziedzictwie narodowym</i> , Sękocin Stary: Instytut Badawczy Leśnictwa 2014.	6
65.	Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska (2016), <i>Opracowanie i implementacja planów zadań ochronnych obszarów NATURA 2000</i> , w: <a href="https://www.gdos.gov.pl/plany-zadan-ochronnych">https://www.gdos.gov.pl/plany-zadan-ochronnych</a>	1, 3
66.	<i>Program gospodarczo ochronny Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Puszcza Białowieska” na lata 2012-2021, Zarządzenie Dyrektora Regionalnego Lasów Państwowych w Białymstoku nr 16 z dnia 29 kwietnia 2016, znak ZO.II.51015/14, PGLLP.</i>	1
67.	Milewski, W. (red.), <i>Lasy w Polsce. Raport o stanie lasów 2016</i> , Warszawa: Centrum Informacyjne Lasów Państwowych 2016, w: <a href="http://www.lasy.gov.pl/informacje/publikacje/do-poczytania/lasy-w-polsce-1/lasy-w-polsce-2016-1/lasy_w_polsce_2016.pdf">http://www.lasy.gov.pl/informacje/publikacje/do-poczytania/lasy-w-polsce-1/lasy-w-polsce-2016-1/lasy_w_polsce_2016.pdf</a>	przegląd, 1
68.	grupabieszczady.pl. (2016), <i>Opracowanie historyczne portal Grupa Bieszczady</i> . w: <a href="http://www.grupabieszczady.pl/index.php?option=com_content&amp;view=article&amp;id=266&amp;Itemid=332">http://www.grupabieszczady.pl/index.php?option=com_content&amp;view=article&amp;id=266&amp;Itemid=332</a>	1
69.	Kucharzyk, S., <i>Lasy o charakterze pierwotnym w Bieszczadzkim Parku Narodowym</i> , „Roczniki Bieszczadzkie”, 2007, 18.	1
70.	Nelsen, A., <i>EU calls for immediate ban on logging in Poland's Bialowieza forest</i> , „The Guardian”, 13 Lipiec 2017, w: <a href="https://www.theguardian.com/environment/2017/jul/13/eu-calls-for-immediate-ban-on-logging-in-bialowieza-forest-poland">https://www.theguardian.com/environment/2017/jul/13/eu-calls-for-immediate-ban-on-logging-in-bialowieza-forest-poland</a>	1, 3

71.	Baczynske, G. i Barteczko, A., <i>EU court orders Poland to stop logging primeval forest now</i> , „Reuters”, 28 Lipiec 2017 w: <a href="https://www.reuters.com/article/us-poland-eu-logging-idUSKBN1AD17E">https://www.reuters.com/article/us-poland-eu-logging-idUSKBN1AD17E</a>	1, 3
72.	ECJ, <i>Postanowienie wiceprezesa Trybunału z dnia 27 lipca 2017 r. Postępowanie w przedmiocie środka tymczasowego W sprawie C-441/17 R</i> , w: <a href="https://www.clientearth.org/wp-content/uploads/2017.07.27-C-441-17R-ordonnance-provisoire-PL.pdf">https://www.clientearth.org/wp-content/uploads/2017.07.27-C-441-17R-ordonnance-provisoire-PL.pdf</a>	1, 3
73.	Davies, C., <i>'My worst nightmares are coming true': last major primeval forest in Europe on 'brink of collapse</i> , „The Guardian”, 23 Maj 2017 w: <a href="https://www.theguardian.com/environment/2017/may/23/worst-nightmare-europes-last-primeval-forest-brink-collapse-logging">https://www.theguardian.com/environment/2017/may/23/worst-nightmare-europes-last-primeval-forest-brink-collapse-logging</a>	1, 3
74.	Theguardian.com (2017), <i>Poland vows to continue logging in Białowieża forest despite court ban</i> . za: „Agence France-Presse” w Brukseli, 31 Lipiec 2017, w: <a href="https://www.theguardian.com/world/2017/jul/31/poland-continue-logging-biaowieza-forest-despite-eu-court-ban">https://www.theguardian.com/world/2017/jul/31/poland-continue-logging-biaowieza-forest-despite-eu-court-ban</a>	1, 3

#### Lista dodatkowych źródeł informacji, konsultacji, dokumentów, prezentacji stron zainteresowanych

Załącznik Nr.	Nazwa dokumentu lub treść
B1	Fundacja Dziedzictwo Przyrodnicze, <i>Rozbudowa dróg leśnych i pozyskanie drewna w nadleśnictwach bieszczadzkich</i> , 2015.
B2	Fundacja Dziedzictwo Przyrodnicze, <i>Wniosek dotyczący rezygnacji z cięć w wydzieleniach leśnych w których stwierdzono cenne, chronione, nowe dla Polski i zagrożone wyginięciem gatunki chrząszczy, porostów, mchów i wątrobowców oraz rezygnację z cięć w cennych siedliskach przyrodniczych Natura 2000 na terenie Nadleśnictwa Bircza</i> .
B3	Pismo Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska z dnia 22.12.2014 w spr. odwołania decyzji RDOŚ w Rzeszowie i ustanowienia strefy ochronnej Granicznika płucnik. a <i>Lobaria Pulmonaria</i> na tere Nadleśnictwa Bircza.
B4	Opinia Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Rzeszowie z dnia 18.04.2016 odrzucająca konieczność wstrzymania cięć na terenie Nadleśnictwa Bircza.
B5	Pismo RDOŚ w Rzeszowie z dnia 19.06.2015 dot. odmowy ustanowienia strefy ochronnej dla Bociana czarnego na terenie Nadleśnictwa Bircza.
B6	RDLP w Krośnie, Mapa nowych inwestycji dróg leśnych na lata 2010-2015 w nadleśnictwach bieszczadzkich.
B7	RDLP w Krośnie, Mapa wzrostu lesistości na terenie nadlesnictw bieszczadzkich w latach 1946-2015.

B8	Prof. dr hab. Henryk Okarma, Instytut Ochrony Przyrody PAN – opinia dotycząca wpływu dróg leśnych na populację niedźwiedzia brunatnego.
B9	Szkic cięć odnowieniowych na 2016 rok – nadleśnictwo Rymanów, Leśnictwo Bieszczady.
B10	Cieki wodne w nadleśnictwie Bircza, RDLP Krosno.
B11	Mapa cieków wodnych w nadleśnictwie Bircza, RDLP Krosno.
B12	Wkład strony zainteresowanej RDLP w Krośnie w CNRA, kat.3, 18 listopad 2016.
B13	Konsultacja dotyczące CNRA oceny z Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska w Rzeszowie, 31.10.2016.
C1	Gutowski J. M., Jaroszewicz B., <i>Zmiany udziału świerka pospolitego w drzewostanach Puszczy Białowieskiej w kontekście dynamiki liczebności kornika drukarza Ips typographus (L.)</i> 2016.
C2	Dr hab. Bogdan Jaroszewicz, <i>Opinia o sytuacji w Obiekcie Światowego Dziedzictwa UNESCO „Białowieża Forest”</i> , Białowieska Stacja Geobotaniczna Wydział Biologii Uniwersytetu Warszawskiego.
C3	Czeszczewik, D., Walankiewicz, W., Chylarecki, P., <i>Dzięcioł białogrzbisty Dendrocopos leucotos na obszarze Puszczy Białowieskiej w 2010 roku: rozmieszczenie, zmiany liczebności, zagrożenia i perspektywy przetrwania populacji</i> , Badania terenowe dzięcioła białogrzbistego na obszarze Puszczy Białowieskiej w 2010 roku w ramach projektu "Partnerstwo w ochronie reliktowych gatunków Puszczy Białowieskiej narzędziem wdrażania Dyrektywy Ptasiej i Siedliskowej", Białystok-Siedlce-Warszawa 2010.
C4	Kajzer, K., Sobociński, W., <i>Raport końcowy podsumowujący temat badawczy: „Monitoring populacji dzięcioła białogrzbistego Dendrocopos leucotos i dzięcioła trójpalczastego Picoides tridactylus na stałej powierzchni próbnej oraz kontynuacja określenia czynników determinujących występowanie tych gatunków w zagospodarowanej części Puszczy Białowieskiej”</i> , Białowieża/Warszawa: Studio Opracowań Przyrodniczych Krzysztof Kajzer, październik 2015.
C5	Zmiany granic obszaru światowego dziedzictwa UNESCO Puszczy Białowieskiej.
C6	Ocena ryzyka HCVF według organizacji pozarządowych Fundacja Dzika Polska i WWF Polska – konsultacje z zainteresowanymi stronami, 2016.
C7	Uzasadnienie cięć podyktowanych względami bezpieczeństwa, wykonanych w Rezerwacie przyrody im. prof. Władysława Szafera w Puszczy Białowieskiej. Nadleśnictwo Hajnówka, 12.10.2017.



C8	Raport i rejestr drzew usuniętych podczas cięć podyktowanych względami bezpieczeństwa w Rezerwacie przyrody im. prof. Władysława Szafera w Puszczy Białowieskiej. Skarga organizacji pozarządowych, 2016.
C9	Bohdan, A., Bartos, W., <i>Raport o fragmentach siedlisk chrząszczy saproproksylicznych zniszczonych w nadleśnictwie Hajnówka, oddział leśny 702Ba</i> , 2016.
C10	Obszary wyłączone z działań gospodarki leśnych w nadleśnictwie Białowieża, 2016.
C11	Mapa planowanych działań związanych wycinką na okres 2012-2021 w Nadleśnictwie Białowieża.
C11b	Statystyki stanu ochrony dla nadleśnictwa Białowieża, 2016.
C12	Sadzonki dębu użyte dla regeneracji w inwentaryzacji siedliska 9170 w Nadleśnictwie Hajnówka, 2015.
C13	Sadzonki dębu użyte dla regeneracji w inwentaryzacji siedliska 9170 w Nadleśnictwie Hajnówka, 2016.
C14	Sadzonki dębu użyte dla regeneracji w inwentaryzacji siedliska 9170 w Nadleśnictwie Hajnówka 2016.
C15	Notatka służbowa nadleśniczego nadleśnictwa Białowieża dotycząca usuwania drzew w Rezerwacie przyrody im. prof. Władysława Szafera, 31.08.2016.
C16	Konsultacje w sprawie HC VF kategorii 3 do niniejszej oceny z RDLP w Białymstoku, 31.11.2016.
C19	NATURA 2000 – Standardowe dane z Puszczy Białowieskiej.
C20	Bohdan, A., Bartos W., Kaźmierczak, D., Gatkowski D., <i>Ocena zagrożeń lasów o szczególnej wartości ochronnej (HC VF) w Puszczy Białowieskiej</i> , 2016.
C21	Procedury monitoringu przyrodniczego RDLP w Białymstoku, 2014.
C22	Zarządzenie nr 16/2014 Dyrektora RDLP w Białymstoku z dnia 29 kwietnia 2014 r., znak: ZO.II.510-15/14 w sprawie wprowadzenia do stosowania procedury monitoringu przyrodniczego.
C23	Zarządzenie nr 20/ 16 Nadleśniczego Nadleśnictwa Białowieża z dnia 28.04.2016 roku w sprawie wytycznych dotyczących zmniejszenia negatywnego wpływu na środowisko leśne zabiegów gospodarczych. Znak: ZG.720.03.2016.

## Drewno kontrolowane kategoria 4 Drewno pozyskane z terenów lasów przekształconych w plantacje lub użytki nieleśne

### Ocena ryzyka

Wskaźnik	Źródło informacji	Skala funkcjonalna	Oznaczenie i określenie ryzyka
4.1	<p>Ustawa z dnia 3 lutego 1995 roku o ochronie gruntów rolnych i leśnych 1995 nr 16 poz. 78.  <a href="http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19950160078">w:http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19950160078</a></p> <p>Lasy Państwowe, Władza Państwowa</p>	-	<p>Treść prawa</p> <p>Lasy Państwowe nie mogą przekształcić obszarów leśnych w grunty przeznaczone na cele nieleśne. Przekształcenie może mieć miejsce tylko po przeniesieniu nadzoru nad gruntem z Lasów Państwowych na Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad. Odbywa się to w oparciu o aktualnie obowiązujące prawo (Ustawa o drogach publicznych) i musi zostać zaakceptowane przez Ministerstwo Środowiska. Grunt leśny jest więc przekształcany na cele nieleśne, kiedy nie jest już w zasobach Lasów Państwowych. Ma to miejsce w przypadkach, kiedy planowana droga przebiega przez obszar leśny lub blisko lasów.</p> <p>Przekształcenie lasów prywatnych na cele nieleśne jest dopuszczalne, jednak proces ten jest skomplikowany i trudny.</p> <p>Prywatni właściciele mogą prosić o zgodę marszałka województwa, ale jest małe prawdopodobieństwo uzyskania zgody. Wyjątkiem mogą być plantacje rolnicze lub naturalnie zalesiony grunt rolny. Nie znaleziono informacji o pogwałceniu tych wymagań w Polsce, a nadużywanie pozwoleń nie zostało zidentyfikowane jako kwestia problemowa w kategorii 1.4.</p> <p>Jedynie Ministerstwo Środowiska może wydać dokument prawny o przekształceniu gruntu leśnego na cele nieleśne.</p> <p>Czy prawo jest egzekwowane?</p> <p>Nie ma żadnych znanych przypadków nielegalnego przekształcenia gruntu i nie ma kwestii braku wydania pozwolenia, jak określono/zidentyfikowano w kategorii 1.4.</p>

			<p>Czy można wyciągnąć wnioski, że potencjalny próg (0.02% lub 5 000ha) został osiągnięty?</p> <p>Prawo nie zabrania przekształcenia na osiągnięcie wyników z wskaźnika, jednakże ze względu na ramy prawne, jest zasadniczo niemożliwe przeprowadzenie przekształcenia na gruncie prywatnym.</p> <p>Zgodnie z rozmową z przedstawicielem Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych we Wrocławiu, w ciągu ostatnich kilku lat nielegalne przekształcenie nie miało miejsca w Polsce.</p> <p>Oznaczenie ryzyka:</p> <p>Nieokreślone ryzyko</p>
--	--	--	--

#### Rekomendowane środki kontrolne

Nie dotyczy